

การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน  
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

นางลาภิสรา บุญปลูก



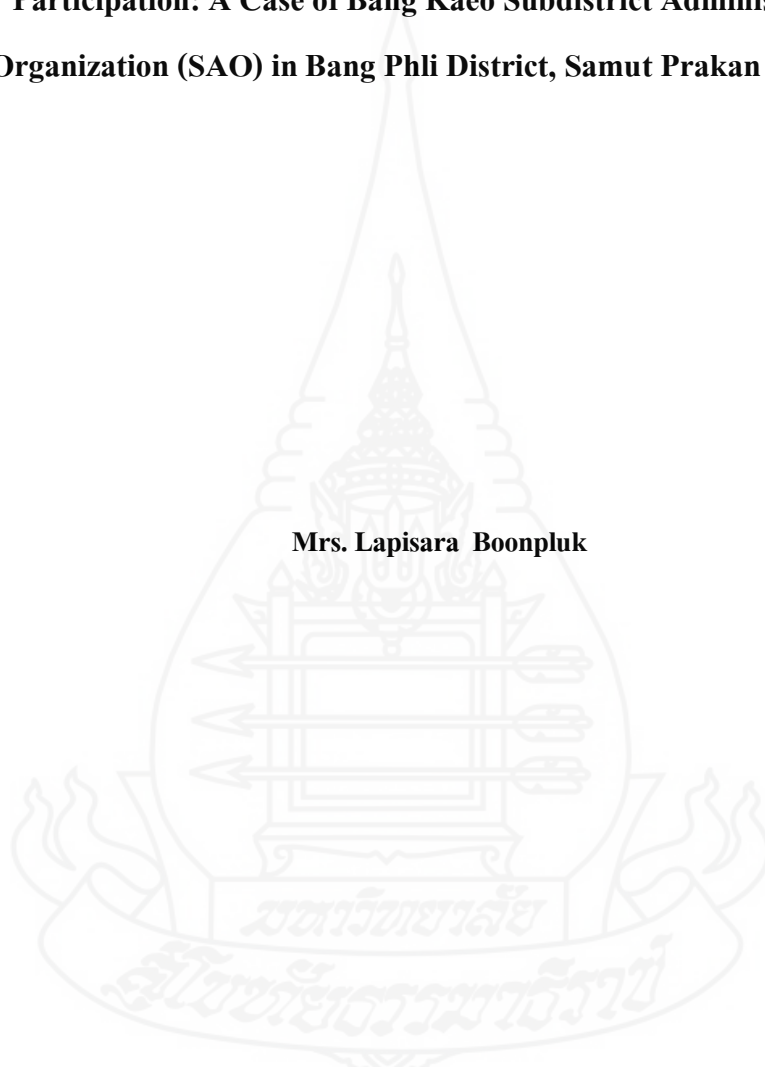
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสาขารัฐศาสตรมหาบัณฑิต  
วิชาเอกบริหารสาขารัฐสุข สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Development of Model for Solid Waste Management through Community**

**Participation: A Case of Bang Kaeo Subdistrict Administrative  
Organization (SAO) in Bang Phli District, Samut Prakan Province**

**Mrs. Lapisara Boonpluk**



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Public Health in Public Health Administration

School of Health Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน  
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี  
จังหวัดสมุทรปราการ

ชื่อและนามสกุล นางลาภิสรา บุญปลูก

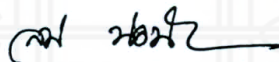
วิชาเอก บริหารสาธารณสุข

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอพาร

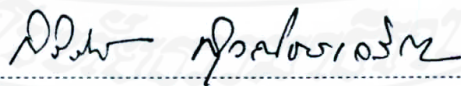
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



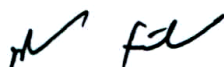
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอพาร)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ สุวณิชย์เจริญ)



(รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา เพ็ญศิริินภา)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

**ชื่อการศึกษา** คั้นคว่ำอิสระ การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน  
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี  
จังหวัดสมุทรปราการ

**ผู้ศึกษา** นางลาภิสรา บุญปลูก **รหัสนักศึกษา** 2565000367 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต  
**อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอพาร **ปีการศึกษา** 2557

### บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและทบทวนสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอย  
ในชุมชน และ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหาร  
ส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 50 คน จากกลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกรรมการ  
ชุมชน เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนที่ 1 ศึกษาทบทวนสถานการณ์ ด้านการจัดการขยะ  
จาก อบต.บางแก้ว ส่วนที่ 2 การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อกำหนดประเด็นการสร้างรูปแบบการจัดการ  
ขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 เพื่อหาข้อสรุปร่วมต่อรูปแบบการจัดการ  
ขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว มีจำนวน  
ครัวเรือนทั้งสิ้น 27,923 ครัวเรือน มีประชากรรวม 44,642 คน ขยะมูลฝอยมีประมาณ 127.58 ตัน  
ต่อวัน มีค่าเฉลี่ย ประมาณ 0.95 กิโลกรัม/คน/วัน แหล่งกำเนิดมูลฝอยที่สำคัญ คือ บ้านพักอาศัย ปัญหา  
หลักด้านการจัดการขยะมูลฝอย คือ ประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะและนำขยะมาใช้ประโยชน์น้อย  
2) ผลจากการสนทนากลุ่ม ได้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การ  
คัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์โดยชุมชนจัดการตั้งแต่ต้นทาง โดยคัดแยกเป็น 4 ประเภท คือ  
ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย ขยะที่ไม่สามารถนำใช้ประโยชน์จัดเก็บตามเวลา  
ที่กำหนดตามที่ชุมชนเสนอ และกำจัดขยะอย่างถูกวิธี โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว นำรูปแบบ  
การจัดการขยะจัดทำเป็นคู่มือ ประกอบด้วย ขั้นตอนการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ขั้นตอนการรวบรวม  
และขนส่งขยะมูลฝอย ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย และระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการ  
ขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

**คำสำคัญ** การจัดการขยะ การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม คู่มือการจัดการขยะ

**Independent Study title:** Development of Model for Solid Waste Management through Community Participation: A Case of Bang Kaeo Subdistrict Administrative Organization (SAO) in Bang Phli District, Samut Prakan Province

**Author:** Mrs. Lapisara Boonpluk; **ID:** 2565000367; **Degree:** Master of Public Health; **Independent Study advisor:** Dr. Sompoch Ratoran, Associate Professor; **Academic year:** 2014

### Abstract

This study aimed to: (1) review problems and situations of solid waste in communities; and (2) develop a waste management model through community participation for the Bang Kaeo SAO in Samut Prakan province.

The study was carried out among 50 community leaders including community committee members, selected using the purposive sampling method. Data collection included a review of the solid waste management system in the SAO and focus group discussions to define issues related to waste management and make conclusions on the SAO's waste management model through community participation.

The results reviewed that: (1) the Bang Kaeo SAO has 27,923 households with a population of 44,642, about 127.58 tons of solid waste per day (mostly domestic of 0.95 kg/person) on average, and a major waste management problem related to non-segregation and less reutilization of waste; (2) according to the focus group discussions, the model for solid waste management through community participation in the SAO includes waste segregation at the source for reuse by the community. Solid waste can be segregated into organic waste, recyclable waste, general waste and hazardous waste. Non-reusable waste has to be collected as per the schedule proposed by the community and then transported for proper disposal by the SAO. Based on this model, a manual for solid waste management has been developed, containing sections on steps for waste segregation, collection, transportation and disposal, and the Regulations on Solid Waste Management Committee of the Bang Kaeo SAO.

**Keywords:** Solid waste disposal, Development of model for solid waste management through community participation, Solid waste management manual

## กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอพาร อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้ คำแนะนำและติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายวิรัตน์ เชิดชัยภูมิ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว นายตฤณ แก้วละมุล หัวหน้าฝ่ายงานรักษาความสะอาด องค์การบริหารส่วนตำบลบางโจลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และ นายจิรศักดิ์ เพิ่มสิน นักวิชาการ สิ่งแวดล้อม ศูนย์วิจัยและพัฒนาแหลมผักเบี้ยโครงการในพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้กรุณา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าวิจัยอิสระในครั้งนี้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มที่ใช้ในการวิจัย การจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติของ ประชาชนในรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล บางแก้ว และขอขอบคุณกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ทั้ง 50 ท่าน ที่ได้เสียสละเวลาร่วมมือในการสนทนากลุ่ม ผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอบคุณครอบครัวที่ให้ กำลังใจที่ดีเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ลาภิสรา บุญปลูก

ตุลาคม 2558

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ฅ
สารบัญภาพ .....	ญ
บทที่ 1 บทนำ .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย .....	3
ขอบเขตของการวิจัย .....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	4
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย .....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย .....	7
นโยบายและกฎหมายด้านการจัดการขยะของประเทศไทย .....	16
การมีส่วนร่วมของประชาชน .....	20
แนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วม .....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....	37
การวิจัยเชิงเอกสาร (Document research) .....	37
การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) .....	38
สรุป รวบรวมและจัดทำเป็นแนวปฏิบัติการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม ของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ .....	44
การตรวจสอบแนะนำรูปแบบการจัดการขยะ โดยผู้เชี่ยวชาญ .....	44

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	45
ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการบริหารจัดการขยะ และสถานการณ์ปัญหาด้านการจัดการ ขยะในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว .....	45
รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหาร ส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ .....	61
ข้อสรุปร่วมต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 .....	68
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	71
สรุปผลการวิจัย .....	71
การอภิปรายผล .....	73
ข้อเสนอแนะ .....	74
บรรณานุกรม .....	76
ภาคผนวก .....	81
ก ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ .....	82
ข คู่มือรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ .....	86
ประวัติผู้ศึกษา .....	123



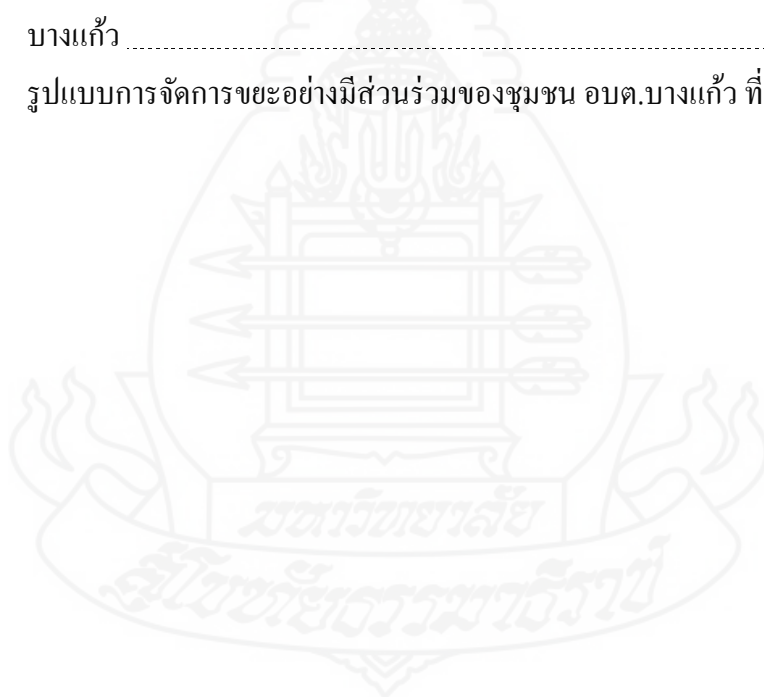
## สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว .....	48
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนหมู่บ้านจัดสรร/ชุมชน .....	51
ตารางที่ 4.3 แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน .....	53
ตารางที่ 4.4 แสดงองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตตำบลบางแก้ว .....	55



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	4
ภาพที่ 4.1 แผนที่สังเขปเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว .....	47
ภาพที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว .....	49
ภาพที่ 4.3 แสดงจำนวนครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว .....	50
ภาพที่ 4.4 แสดงปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/ปี) ในเขตพื้นที่ อบต.บางแก้ว ปี 2548 - 2567 .....	54
ภาพที่ 4.5 แสดงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว .....	59
ภาพที่ 4.6 โมเดล การจัดการขยะ สำหรับชุมชนขนาดเล็ก .....	69
ภาพที่ 4.7 โมเดล การจัดการขยะ สำหรับชุมชนกลางและขนาดใหญ่ .....	69
ภาพที่ 4.8 โมเดลการจัดการขยะ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล บางแก้ว .....	70
ภาพที่ 4.5 รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน อบต.บางแก้ว ที่คัดเลือก .....	72



# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากเหตุไฟไหม้บ่อขยะในซอยสวัสดิ์ เทศบาลบางปูซอย 8 ตำบลแพรกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งก่อให้เกิดควันไฟและสารพิษตกค้างในอากาศนั้นไม่เพียงเป็นภัยต่อสุขภาพของคนในพื้นที่เกิดเหตุ รวมทั้งพื้นที่ใกล้เคียงที่จะได้รับผลกระทบเท่านั้นแต่จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยทำให้หลายฝ่ายหันกลับมาสนใจปัญหาในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมแห่งนี้อีกครั้งและยังคงพบว่าปัญหา “มลพิษ” ในพื้นที่นั้นเข้าขั้นวิกฤติ รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทยปี 2558 ของกรมควบคุมมลพิษ (กพ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบุว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งประเทศมีจำนวน 26.77 ล้านตัน เทียบเท่าตึกใบหยก 2 จำนวน 139 ตึก ส่วนปริมาณขยะมูลฝอยสะสมมีจำนวน 19.941 ล้านตันเปรียบเทียบกับตึกใบหยก 2 จำนวน 103 ตึก โดยจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยสูงที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ สงขลา สมุทรปราการ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ราชบุรี เพชรบุรี แพร่ ปราจีนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ ทั้งนี้เฉพาะที่จังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยสะสม จำนวน 2.063 ล้านตัน เทียบเท่าตึกใบหยก 2 จำนวน 10 ตึก อย่างไรก็ตามปริมาณดังกล่าวลดลง 0.66 ล้านตันเมื่อเทียบกับปี 2555 ซึ่งมีจำนวนขยะมูลฝอยสะสม 2.12 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

ทั้งนี้ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่เขตควบคุมมลพิษ ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 9 ปี พ.ศ.2537 ออกตามความใน พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 โดยประกาศเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2557 ลงนามโดยนายชวน หลีกภัย เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่นับจากวันประกาศมาจนถึงขณะนี้เป็นเวลาถึง 20 ปีแล้วแต่จากการตรวจสอบของกรมควบคุมมลพิษเมื่อปี 2556 ยังคงพบว่าสถานการณ์ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสมุทรปราการยังจัดอยู่ในกลุ่มเรดโซน คือยังไม่ดีขึ้น จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษเพียงหน่วยงานเดียวก็เพียงพอที่จะชี้ให้เห็นว่าตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องมีความจริงจังและจริงใจในการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นกับ “เมืองปากน้ำ” อย่างเร่งด่วน (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เห็นชอบในโรดแมพการจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตราย เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการ โดยกรมควบคุมมลพิษได้ จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องและตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน ใน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครปฐม สระบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ โดยยกร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในท้องที่จังหวัดดังกล่าว โรดแมพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ได้กำหนดให้การดำเนินงานมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การกำจัดขยะมูลฝอยเก่าตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต 2. สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสมเพื่อรองรับขยะใหม่ โดยเน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม การกำจัดโดยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานทำให้เกิดประโยชน์ 3. วางระเบียบมาตรการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และ 4. สร้างวินัยของคนในชาติ มุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน โดยการให้ความรู้กับประชาชนและการบังคับใช้กฎหมาย และการดำเนินงานตามโรดแมพกำหนดเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1. ระยะเร่งด่วนภายใน 6 เดือน 2. ปานกลางภายใน 1 ปี และ 3. ระยะยาว 1 ปีขึ้นไป (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

การจัดการขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่สำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน ในขณะที่วิธีการบริหารจัดการขยะในชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ ความตระหนักและจิตสำนึกของประชาชนยังมีน้อยมากจึงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการขยะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2558) สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว มีพื้นที่รับผิดชอบ 24.69 ตารางกิโลเมตร มีปริมาณขยะ 127.58 ตัน/วัน กำจัดขยะด้วยวิธีการฝังกลบ ปัญหาที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากประชากรแฝงมีจำนวนมาก ทำให้เกิดปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมุ่งจะประกอบอาชีพที่จะหล่อเลี้ยงชีพและครอบครัวทำให้เกิดการทะเลาะที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นที่ต้องจัดการ อาจจะมีประชาชนบางส่วนที่มีความตระหนัก แต่เมื่อไม่ได้รับความร่วมมือกัน งานจึงไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารสาธารณสุขในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จึงมีความสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ประสานงานเครือข่าย คณะกรรมการหมู่บ้าน และแกนนำด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในด้านการจัดการองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นของตนเอง สามารถบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและทบทวนสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

## 3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

### 3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ

3.1.1 สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

3.1.2 รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสม

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

### 3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

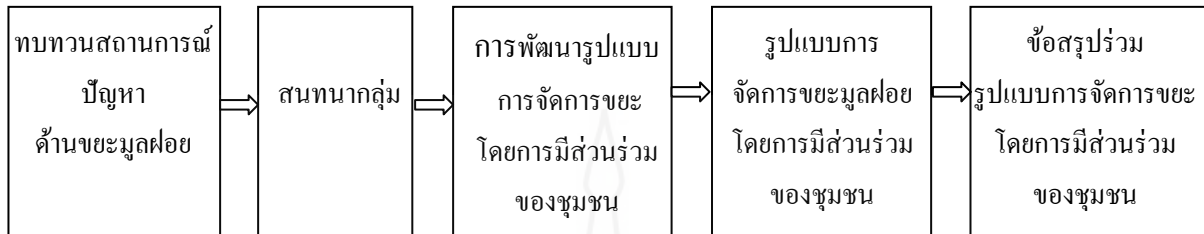
### 3.3 ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยเชิงคุณภาพ (ขั้นตอนการออกแบบรูปแบบที่เหมาะสม) ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน

### 3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนตุลาคม 2558 ซึ่งเป็นระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นคว้าข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งจัดทำรูปแบบงานวิจัย

#### 4. กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### 5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **ขยะมูลฝอย** หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ อาจจะเป็นกิจกรรมจากชุมชน อาคารบ้านเรือนต่างๆ สถานประกอบการ ตลาด โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น รวมถึงไปถึงมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาล มูลฝอยที่เป็นพิษและอันตรายจากชุมชน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าโรงงาน โดยสามารถแยกประเภทของขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลบางแก้ว แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

5.1.1 **ขยะมูลฝอยจากชุมชน** คือ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมในชุมชนต่างๆ อาคารที่พักอาศัย ธุรกิจพาณิชย์กรรม สถานที่ราชการต่างๆ ในพื้นที่ตำบลบางแก้ว ซึ่งประกอบด้วย ขยะมูลฝอยเปียก (อินทรีย์) ขยะมูลฝอยแห้ง (ทั่วไป) และขยะมูลฝอยอันตราย

5.1.2 **ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม** คือ ขยะมูลฝอยที่ไม่เป็นอันตรายและขยะที่เป็นของเสียจากกิจกรรมต่างๆ ของสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่ตำบลบางแก้ว ประกอบด้วย ขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะอันตราย

5.1.3 **ขยะมูลฝอยจากการเกษตรกรรม** คือ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากการเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลบางแก้ว เช่น กิจกรรมการทำนาข้าว การเลี้ยงปลา การปลูกผัก การทำสวน เป็นต้น

5.1.4 **ขยะมูลฝอยประเภทเศษวัสดุการก่อสร้าง** คือ เศษสิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเศษหิน อิฐ ดิน ปูนทราย ไม้ วัสดุก่อสร้างต่างๆ จากกิจกรรมการก่อสร้างในพื้นที่ เช่น การก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ อพาร์ทเมนต์ คอนโด ฯลฯ

## 5.2 ความหมายของขยะมูลฝอยแต่ละประเภท

5.2.1 **ขยะอินทรีย์** เป็นขยะที่ย่อยสลายได้เร็วตามธรรมชาติ สามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ หรือหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษอาหาร เศษผักและเปลือกผลไม้ เศษกิ่งไม้ ใบหญ้า เป็นต้น

5.2.2 **ขยะรีไซเคิล หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้** คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ กระจ้อองเครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ อลูมิเนียม ขางรถยนต์ ก่อองเครื่องดื่มแบบ UHT เป็นต้น

5.2.3 **ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป** คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจาก ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และ ขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยาก และไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่ กิ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร พอลีสเตอีนอาหาร เป็นต้น

5.2.4 **ขยะอันตราย หรือมูลฝอยอันตราย** คือ ขยะที่มีองค์ประกอบ หรือปนเปื้อน วัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตราย แก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระจ้อองสเปรย์ บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

5.3 **การจัดการขยะมูลฝอย** หมายถึง การจัดการตั้งแต่แหล่งกำเนิดมูลฝอย (Generation) การเก็บรวบรวมมูลฝอย (Storage) การเก็บขนมูลฝอย (Collection) การขนส่งมูลฝอย (Transportation) การคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ (Recycling) และการกำจัดมูลฝอย (Disposal) ตามวิธีที่เหมาะสมในบริบทของพื้นที่ตำบลบางแก้ว

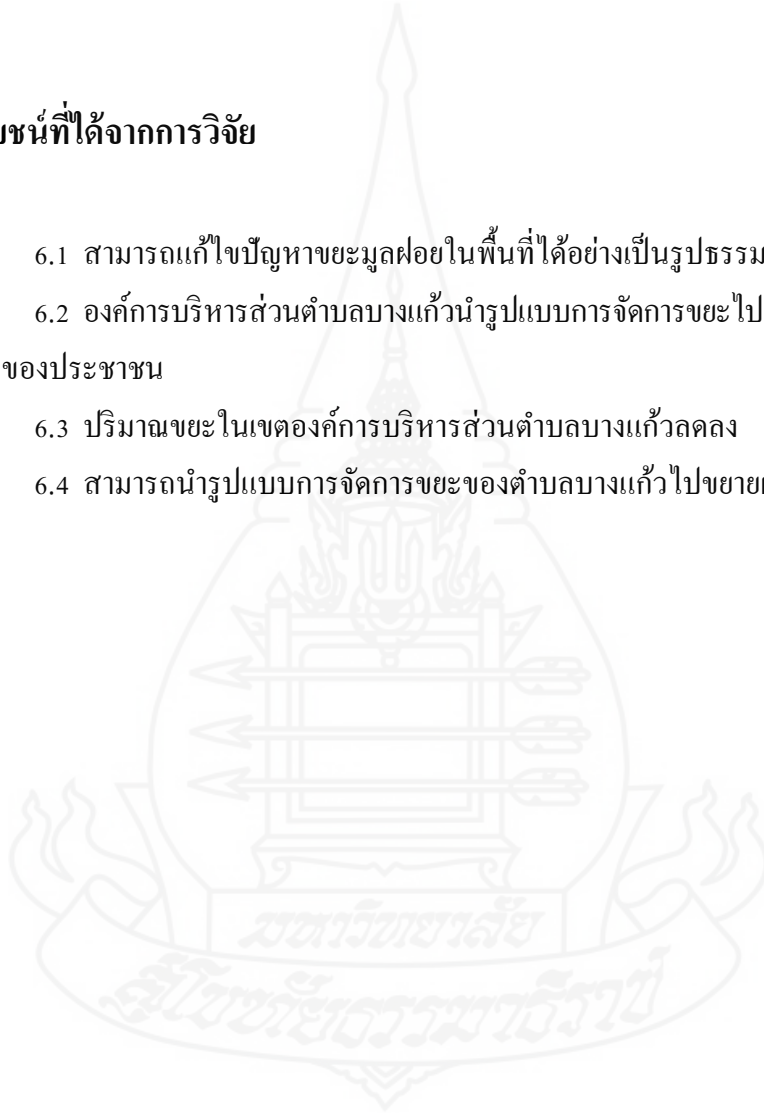
5.4 **การมีส่วนร่วมของประชาชน** หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการหรือดำเนินกิจกรรมของชุมชน (องค์กร) ร่วมกันในทุกขั้นตอนหรือในบางขั้นตอน ตั้งแต่การรับรู้ (Perception) การแสดงความคิดเห็น (Brainstorming) การร่วมกันคิด (Thinking) การร่วมกันตัดสินใจ (Decision making) การร่วมกันดำเนินการ (interaction) การติดตามและตรวจสอบ (Check) การร่วมกันรับผิดชอบ (Responsibility) การยอมรับผลได้และผลเสีย (Stakeholder) และแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชน (องค์กร)

5.5 **การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วม** หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยการนำขยะที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์ ให้มากที่สุดและเหลือขยะที่ต้องนำไปกำจัดน้อยที่สุด ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ดังนี้

- 5.5.1 ขั้นตอนเสนอสถานการณ์ของปัญหาขณะในปัจจุบัน
- 5.5.2 ขั้นตอนการวางแผนการทำงาน
- 5.5.3 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบในการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ
- 5.5.4 ขั้นตอนนำรูปแบบไปใช้จริงในชุมชน และขยายผล
- 5.5.5 ขั้นตอนการติดตามประเมินผล

## 6. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

- 6.1 สามารถแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 6.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วนำรูปแบบการจัดการขยะไปใช้ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 6.3 ปริมาณขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วลดลง
- 6.4 สามารถนำรูปแบบการจัดการขยะของตำบลบางแก้วไปขยายผลในพื้นที่อื่นๆได้





## บทที่ 2

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. นโยบายและกฎหมายด้านการจัดการขยะของประเทศไทย
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน
4. แนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

##### 1.1 ความหมายของขยะมูลฝอย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้คำจำกัดความของคำว่า “มูลฝอย” หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ หรือ ซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น (Shah, 2000: 110 อ้างถึงใน อาณัติ ติ้ปะปิตา, 2553: 2) ขยะคือ สิ่งต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมการดำเนินชีวิตของมนุษย์แล้วถูกทิ้งขว้าง เนื่องจากไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป หรือไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ หรืออาจด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นกลายสภาพเป็นสิ่งหมดคุณค่า หรือไม่เป็นที่พึงประสงค์ต่อการดำเนินชีวิตต่อไป ขณะที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้ความหมายของมูลฝอยใกล้เคียงกับความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.: 53) ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง ของเหลือใช้จากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์และกรมควบคุมมลพิษ (2553: 2) หมายความว่ารวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงาน ซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

## 1.2 ประเภทของขยะมูลฝอย

การจำแนกประเภทของขยะมูลฝอย จะมีนักวิชาการหรือนักวิจัย แบ่งไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

**1.2.1 การแบ่งตามแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย (อดิศักดิ์ ทองไข่มุกต์, สุณี ปิยะพันธุ์พงศ์, นภวิศ บัวสรวง และอิมราน หะยีบาภา, 2545: 21)** ได้แก่ ขยะมูลฝอยจากชุมชน เช่น ธุรกิจการพาณิชย์กรรม ที่พักอาศัย สถานที่สาธารณะ สถานที่ราชการและระบบสาธารณสุขเป็นต้น ซึ่งมีขยะมูลฝอยแข็ง เช่น แก้วพลาสติก โลหะ กระดาษ และขยะสด/ขยะมูลฝอยเปียก เช่น เศษผักผลไม้ เศษอาหารและสิ่งขับถ่ายของมนุษย์ ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมมีขยะที่เป็นของเสียที่ไม่เป็นอันตรายและขยะที่เป็นของเสียเป็นอันตรายต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป (General wastes) กับขยะมูลฝอยอันตราย (Hazardous wastes) เช่น ซากรถยนต์ของเสียที่เป็นพิษของเสียติดไฟของเสียที่มีฤทธิ์กัดกร่อน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.: 19-21) กล่าวว่าขยะจากอุตสาหกรรม (Industrial Waste) เป็นเศษวัสดุที่เกิดจากการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมอาจเป็นสารอินทรีย์ที่เน่าเปื่อยขึ้นอยู่กักับชนิดของอุตสาหกรรมซากและส่วนประกอบของยานพาหนะที่หมดสภาพการใช้งานหรือใช้งานไม่ได้แล้ว เช่น ยางเบตเตอร์เป็นต้น ควรแยกชิ้นส่วนที่สามารถนำมาใช้ได้ก่อนนำไปกำจัดและขยะมูลฝอยจากการเกษตรกรรมมีขยะมูลฝอยเปียก เช่น ชานอ้อย ชังข้าวโพด ซากพืช ซากสัตว์ มูลสัตว์ เถ้าถ่าน และขยะที่เป็นอันตราย เช่น สารเคมี ภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลงหรือยาปราบศัตรูพืช

**1.2.2 การแบ่งตามลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอย (อดิศักดิ์ ทองไข่มุกต์ และคนอื่นๆ, 2545:21 และสุทธิรักษ์ สุจริตตานนท์, 2550)** ได้แก่ ขยะมูลฝอยแห้ง (Refuse) เช่น กระดาษพลาสติก แก้ว ผ้า โลหะ แต่ วันชัย นิลพัฒน์ (2546: 14) กล่าวว่าไว้ว่าขยะแห้ง (Rubbish Waste) เป็นขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกหรือถ้านำกลับมาใช้จะได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า ได้แก่ กลังอนม เศษกระดาษ กระดาษชำระ ถุงพลาสติก ไม้เสียบลูกชิ้นและไม้จิ้มขนม และขยะแห้งทำลายความสว่างามของสถานที่ถ้ามีจำนวนมากจะเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษและสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ขยะมูลฝอยเปียก (Garbage) เช่น เศษผักผลไม้ เศษอาหาร ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ (Combustible waste) เช่น กระดาษ ผ้า หรือสิ่งทอ ผักผลไม้ เศษอาหาร หญ้าและไม้ ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ (Non-combustible waste) เช่น เหล็กหรือโลหะอื่น แก้ว หินกระเบื้อง เปลือกหอย และขยะมูลฝอย/ของเสียอันตราย/ขยะมีพิษ (Hazardous waste)

**1.2.3 การแบ่งตามลักษณะของส่วนประกอบของขยะมูลฝอย (สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551: 1-2)** ได้แก่ ผักผลไม้และเศษอาหาร เช่น เศษผลไม้ เศษผัก เศษอาหารที่เหลือจากการปรุงอาหารและเหลือจากการบริโภค เช่น ข้าวสุกเปลือกผลไม้ เนื้อสัตว์ ฯลฯ กระดาษ และวัสดุหรือผลิตภัณฑ์จากเยื่อกระดาษ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ ถุงกระดาษ ลัง กล่องกระดาษ ใบปลิว เศษกระดาษจากสำนักงาน ฯลฯ พลาสติกและวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก เช่น ถุงพลาสติก ของเล่นเด็ก ภาชนะพลาสติก ผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาส ฯลฯ ผ้าและสิ่งทอต่างๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติและใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าไนลอน ลินิน ผ้าใยและขนสัตว์ เศษผ้า ผ้าเช็ดมือถุงเท้า ผ้าจีวรู๊ว แก้ว และวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแก้ว เช่น ขวด หลอดไฟ เศษกระจก เครื่องแก้วไม้และวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ ฟางหญ้า เศษไม้ เช่น กล่องไม้ โต๊ะเก้าอี้ เศษเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเรือน ฯลฯ โลหะและวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะ เช่น กระจัง ตะปู ลวดที่ทำจากโลหะ กระเบื้องหินและเศษหิน เปลือกหอย เศษกระดูกสัตว์และก้างปลา เครื่องปั้นดินเผาเครื่องเคลือบ ฯลฯ ยางหนังและวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยางและหนัง เช่น รองเท้า กระเป๋า ลูกบอล ฯลฯ และวัสดุที่ไม่อาจจัดกลุ่มได้

**1.2.4 การแบ่งตามลักษณะของการย่อยสลายของขยะมูลฝอย (วินัย วิระวัฒนานนท์, 2545: 100)** ได้แก่ ขยะชนิดย่อยสลายได้ นำเศษอาหารมาทำเป็นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพกระดาษทุกชนิด และใบไม้ เศษไม้ นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ และขยะชนิดย่อยสลายไม่ได้มีเศษแก้ว เศษกระจก เศษหนังและยางรถยนต์ เป็นต้น

**1.2.5 การแบ่งตามลักษณะของภาชนะรองรับของขยะมูลฝอย (มหาวิทยาลัยกรุงเทพวิทยาเขตรังสิต, ม.ป.ป.)** ได้แก่ ขยะเสียสำหรับทิ้งเศษอาหาร ขยะเน่าเสียเป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้มีความชื้นมากและต่งกลิ่นเหม็นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ เศษพืชผัก เปลือกผลไม้และเศษอาหาร เป็นต้น ขยะประเภทนี้หลังจากแยกกำจัดแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle) เช่น แก้ว กระดาษ โลหะพลาสติก บางส่วนสามารถนำไปแปรรูปเพื่อผลิตมาใช้ใหม่และสำหรับขยะมีพิษหรือขยะที่มีอันตรายตามคุณลักษณะทางกายภาพทางเคมีและทางชีวภาพ เช่น ระเบิดได้ ดัดไฟง่าย ขยะที่มีสารกัมมันตรังสี เช่น ถ่านไฟฉาย ยาฆ่าแมลง เครื่องสำอาง น้ำมันเครื่อง หลอดไฟ ลิสเปรย์

**1.2.6 การแบ่งตามลักษณะทางกายภาพของขยะมูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ, 2553: 4-6)** ได้แก่ ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือมูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะมูลฝอยที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็วสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้ เช่น เศษผัก เปลือกผักผลไม้ เศษอาหาร เศษเนื้อสัตว์ใบไม้ เป็นต้น แต่จะไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืชผักผลไม้หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ โดยที่ขยะย่อยสลายเป็นขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากที่สุดถึงร้อยละ 64 ของปริมาณ

ขยะทั้งหมด ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น กระดาษ แก้ว เศษพลาสติกกล่องเครื่องดื่มแบบ UHT อะลูมิเนียม เหล็ก เศษโลหะ กระจกเครื่องดื่ม ยางรถยนต์ที่ใช้แล้ว เป็นต้น โดยมีขั้นตอนในการทำความสะอาดและผ่านการฆ่าเชื้อโรคแล้วจึงนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งหรือนำมาแปรรูปหรือนำมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และมีการเลือกใช้สินค้าที่ทำมาจากวัสดุรีไซเคิลด้วย สำหรับขยะรีไซเคิลนี้เป็นขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากเป็นอันดับ 2 ในกองขยะประมาณร้อยละ 30 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด ขยะอันตราย (Hazardous waste) หรือมูลฝอยอันตราย คือ ขยะมูลฝอยที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุแก๊วมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล พืช สัตว์ สิ่งแวดล้อมหรือทรัพย์สิน เช่น หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉายแบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระจกเปราะหรือสารเคมี เป็นต้น ขยะอันตรายนี้เป็นขยะมูลฝอยที่มีปริมาณน้อยที่สุดพบประมาณร้อยละ 3 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด และขยะทั่วไป (General waste) หรือขยะมูลฝอยทั่วไป คือ ขยะมูลฝอยประเภทอื่นนอกจากขยะย่อยสลายขยะรีไซเคิลและขยะอันตรายมีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม พลาสติกห่อลูกอม ถูพลาสติกบรรจุผงซักฟอก ถูพลาสติกเบื่อนเศษอาหาร ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป โฟมหรือฟอยล์เบื่อนอาหาร เป็นต้น สำหรับขยะทั่วไปนี้เป็นขยะมูลฝอยที่มีปริมาณใกล้เคียงกับขยะอันตรายจะพบประมาณร้อยละ 3 ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.: 19-21) กล่าวว่าขยะทั่วไป (General Waste) เป็นขยะจากถนนหนทาง ได้แก่ แก้ว กระดาษ เศษไม้ กิ่งไม้ ฟางข้าวถุงพลาสติก กระเบื้องยาง เศษอิฐ กรวดทราย เศษปูนและหิน ขยะประเภทนี้ไม่เกิดการย่อยสลายและเน่าเหม็นควรคัดแยกขยะที่สามารถนำไปใช้ใหม่ได้ก่อนนำไปกำจัด

### 1.2.7 การแบ่งตามลักษณะและประเภทของขยะมูลฝอย (ระเบียบ ขาญช่าง, 2541: 21-22) ไว้ดังนี้

1) *ขยะสด (Garbage)* ได้แก่ เศษอาหาร เศษพืชผัก เศษเนื้อสัตว์ เศษผลไม้ กระดูกและก้าง ฯลฯ ส่วนมากจะเกิดจากกิจกรรมการปรุงอาหารการรับประทานอาหารจากครัวเรือน ตลาดสด สถานที่จำหน่ายอาหาร โรงอาหาร สถานที่จัดเลี้ยงอาหาร ฯลฯ ขยะสดมีส่วนประกอบเป็นอินทรีย์สาร (Organic matter) ที่สลายตัวได้ เป็นส่วนใหญ่ มีความชื้นปะปนอยู่ประมาณร้อยละ 40-70 ถ้าปล่อยทิ้งไว้นานเกินไปโดยไม่นำไปกำจัดจะเกิดการสลายตัว เน่าเปื่อยจากปฏิกิริยาของจุลินทรีย์

ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคได้ ขยะสดชนิดต่างๆ เมื่อปล่อยทิ้งค้างไว้ ระยะเวลาหนึ่ง จะมีน้ำสีเหลืองกลายเป็นน้ำโสโครกที่ส่งกลิ่นเหม็นรุนแรงและเป็นที่น่ารังเกียจน้ำสีเหลือง (Leachate) จากขยะจะมีค่าบีโอดีค่อนข้างสูงมากถ้าไหลลงสู่แหล่งน้ำในปริมาณมากๆ อาจทำให้เกิดมลภาวะทางน้ำได้

2) ขยะแห้ง (*Rubbish*) ได้แก่ เศษวัสดุที่ย่อยสลายยากหรือบางชนิดย่อยสลายไม่ได้เลย (Nonputrescible materials) ถ้าแบ่งตามคุณลักษณะของการเผาไหม้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ขยะแห้งที่เผาไหม้ได้ (Combustible materials) ได้แก่ กระดาษ เศษไม้ ก่อ่งไม้ ผ้าจีวร ติ่งทอ เสื้อผ้าเก่าหรือชำรุด พลาสติก เศษหญ้า ใบไม้ 2) ขยะแห้งที่เผาไหม้ไม่ได้ (Non-combustible materials) ได้แก่ เศษแก้ว เศษซามโองแตก ขวดเปล่า กระจังบรรจุอาหาร เศษโลหะกระเบื้อง เศษหิน เครื่องปั้นดินเผา เหล็ก

3) เถ้า (*Ashes*) เป็นเศษหรือกากที่เหลืออยู่หลังจากการเผาไหม้แล้ว เช่น การเผาไหม้ของเชื้อเพลิงแข็งพวกไม้พืนการเผาไหม้จากไฟฟ้า ถ่านไม้ ถ่านหินแกลบ ซากของพืช และเถ้าถ่านจากการเผาขยะมูลฝอยต่างๆ เป็นต้น จะเกิดเป็นเถ้าเหลือต้องนำไปกำจัดต่อไป เช่น นำไปถมที่ลุ่ม มิฉะนั้นจะเกิดปัญหารบกวนเช่นเดียวกับฝุ่น

4) ขยะจากอุตสาหกรรม (*Industrial Refuse*) หมายถึง เศษวัสดุที่เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งต้องใช้วัตถุดิบต่างๆ มาทำการผลิต เช่น โรงงานผลไม้ กระป๋องขยะที่เกิดขึ้นจะเป็นพวกเปลือก เมล็ดและเศษเนื้อของผลไม้ซึ่งเป็นพวกอินทรีย์สารที่สลายตัวได้ง่ายถ้าปล่อยทิ้งไว้นานๆจะเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนและอาจจะเกิดผลกระทบต่อดินและแหล่งน้ำได้ ส่วนขยะจากเครื่องปั้นดินเผาจากโรงแก้วจะมีพวกเศษแก้วและเศษเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นขยะที่ไม่สลายตัว

5) ซากสัตว์ (*Dead animals*) ได้แก่ สัตว์ที่เกิดจากการถูกยานพาหนะชน หรือทับตายหรือเป็นโรคตาย (ไม่นับส่วนที่มนุษย์ฆ่าเพื่อเป็นอาหารเพราะเศษที่เหลือจากการใช้เป็นอาหารถือว่าเป็นขยะสด) ได้แก่ สุนัข แมว หมู วัว ควาย เศษเนื้อจากตลาดสด ซากสัตว์เหล่านี้ต้องรีบนำไปกำจัดโดยเร็ว เช่น การฝัง การเผาทำลาย มิฉะนั้นจะเกิดการเน่าเหม็นส่งกลิ่นรบกวนสร้างทัศนียภาพและน่าสมเพชแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ถ้าสัตว์ตายเนื่องจากโรคต่างๆ เช่น แอนแทรกซ์ (*Anthrax*) โรคกลัวน้ำจะอันตรายมากเพราะเชื้ออาจจะเข้าสู่คนได้

6) ขยะจากถนน (*Street Refuse*) ได้แก่ เศษดิน ฝุ่นละอองมูลสัตว์ เศษกระดาษ เศษใบไม้ เศษหญ้าแห้งที่ทิ้งตามถนนและเศษขยะที่ผู้เดินเท้าหรือผู้ที่อยู่บนพาหนะทิ้งลงบนถนนหรือข้างถนน เช่น เศษแก้ว ถุงพลาสติก เศษกระเบื้องเปลือกผลไม้ ฯลฯ ขยะจากถนนควรได้รับการ

รวบรวมและนำไปกำจัดเป็นประจำมิฉะนั้นจะเกิดการฟุ้งกระจายและเปื้อนได้ง่ายขณะที่ฝนตกลงมาน้ำฝนจะไหลชะล้างขยะต่างๆ จากถนนลงสู่ท่อระบายน้ำทำให้เกิดการอุดตันได้

7) ขยะจากการเกษตรกรรม (Agricultural Refuse) ได้แก่ ขยะที่เกิดจากกิจกรรมด้านการเกษตร เช่น ฟาง เศษหญ้าแกลบ เศษใบพืช เศษอาหารสัตว์มูลสัตว์ ฯลฯ ส่วนมากเป็นอินทรีย์วัตถุที่สลายตัวได้หากปล่อยทิ้งไว้จะเกิดการหมักหมม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรคบางชนิดได้ เช่น แมลงวันหนูเกิดกลิ่นเหม็นรำคาญ

นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.: 19-21) ได้กล่าวว่า ขยะอินทรีย์ (Organic Waste) เป็นขยะจากครัวเรือน ภัตตาคาร โรงอาหาร ตลาดสดเกษตรกรรม ได้แก่ เศษผลไม้ เศษอาหารเศษผัก เศษเนื้อ ซากสัตว์มูลสัตว์ ขยะประเภทนี้เป็นพวกที่ย่อยสลายและเน่าเปื่อยได้ง่าย เพราะว่าเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มีความชื้นค่อนข้างสูงมีกลิ่นเหม็นกำจัดโดยการนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก

วันชัย นิลพัฒน์ (2546: 14) กล่าวว่าขยะเปียก (Garbage Waste) เป็นขยะที่มีความชื้นสูงสามารถย่อยสลายได้ง่ายใช้เวลาย่อยสลายสั้นจึงเป็นตัวการที่สำคัญในการแพร่กระจายของเชื้อโรคชนิดต่างๆ ส่งกลิ่นเน่าเหม็นรบกวนเป็นบ่อเกิดของแมลงและสัตว์มีพิษต่างๆ เนื่องจากขยะเปียกประกอบด้วยสารอินทรีย์ (Organic Matter) จึงทำให้เกิดการย่อยสลายได้ในระยะเวลาสั้น สัตว์ที่เป็นพาหะในการนำเชื้อโรค ได้แก่ สุนัข แมลงวัน แมลงสาบ หนู และสัตว์มีพิษจึงชอบเข้าไปอยู่อาศัยทำรังและหากินในแหล่งที่มีขยะเปียกสะสมอยู่

ในการศึกษาครั้งนี้ ขอสรุปความหมายของขยะมูลฝอย ดังนี้

ขยะมูลฝอย คือ สิ่งต่างๆ ที่เหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ อาจจะเป็นกิจกรรมจากชุมชน อาคารบ้านเรือนต่างๆ สถานประกอบการ ตลาด โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น รวมไปถึงมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาล มูลฝอยที่เป็นพิษและอันตรายจากชุมชน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าโรงงาน โดยสามารถแยกประเภทของขยะมูลฝอย จากการศึกษาในพื้นที่ตำบลบางแก้ว แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ขยะมูลฝอยจากชุมชน คือ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมในชุมชนต่างๆ อาคารที่พักอาศัย ธุรกิจพาณิชย์กรรม สถานที่ราชการต่างๆ ในพื้นที่ตำบลบางแก้ว ซึ่งประกอบด้วยขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และขยะมูลฝอยอันตราย

2. ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม คือขยะมูลฝอยที่ไม่เป็นอันตรายและขยะที่เป็นของเสียจากกิจกรรมต่างๆ ของสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่ตำบลบางแก้ว ประกอบด้วย ขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะอันตราย

3. ขยะมูลฝอยจากการเกษตรกรรม คือ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากการเกษตรกรรม ในพื้นที่ตำบลบางแก้ว เช่น กิจกรรมการทำนาข้าว การเลี้ยงปลา การปลูกผัก การทำสวน เป็นต้น

4. ขยะมูลฝอยประเภทเศษวัสดุการก่อสร้าง คือ เศษสิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเศษหิน อิฐ ดิน ปูนทราย ไม้ วัสดุก่อสร้างต่างๆ จากกิจกรรมการก่อสร้างในพื้นที่ เช่น การก่อสร้าง หมู่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ อพาร์ทเมนต์ คอนโด ฯลฯ

### 1.3 หลักการแนวคิด 5 R ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

#### 13.1 Reduce

คือ การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลงลงมาสำรวจกันว่า เราจะลดการบริโภคที่ไม่จำเป็นตรงไหนได้บ้าง โดยเฉพาะการลดการบริโภคทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป เช่น น้ำมันก๊าดธรรมชาติถ่านหิน และแร่ธาตุ ต่างๆ การลดการใช้ทำได้ง่ายๆ โดยการเลิกใช้เท่าที่จำเป็น เช่น ปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ได้ใช้งานหรือปิดเฉพาะจุดที่ใช้งานเปิดคอมพิวเตอร์และเครื่องปรับอากาศเมื่อไม่ใช้เป็นเวลานานๆ ถอดปลั๊กของเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น กระจกน้ำร้อนออกเมื่อไม่ได้ใช้ เมื่อต้องการเดินทางใกล้ๆ ก็ควรใช้วิธีเดิน ขี่จักรยานหรือนั่งรถโดยสารแทนการขับรถไปเอง เป็นต้นเพียงเท่านี้เราก็สามารถเก็บทรัพยากรด้านพลังงานไว้ใช้ได้มากขึ้น ประหยัดพลังงาน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

#### หลักการปฏิบัติอย่างง่าย

1. ลดปริมาณบรรจุภัณฑ์หีบห่อที่ไม่จำเป็นเมื่อเลือกซื้อสินค้าที่เหมือนกัน ให้ตัดสินใจซื้อ โดยมีบรรจุภัณฑ์ไม่จำเป็นน้อยที่สุดหรือเป็นบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
2. ลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะอันตรายเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นพิษ หรือมีพิษตกค้างน้อยกว่า เช่น ปลุกต้นดาวเรืองเพื่อช่วยในการไล่แมลงดีกว่าจะซื้อยาฆ่าแมลงมาใช้ หรือนำกระดาษทรายมาขัดแทนที่จะหยอด น้ำมันหล่อลื่น

#### 1.3.2 Reuse

คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้ มาใช้ซ้ำ ซึ่งบางอย่างอาจใช้ซ้ำได้หลายๆ ครั้ง เช่น การนำชุดทำงานเก่าที่ยังอยู่ในสภาพดีมาใส่เล่นหรือใส่นอน อยู่บ้านหรือนำไปบริจาคแทนที่จะทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ การนำกระดาษรายงานที่เขียนแล้ว 1 หน้า มาใช้ในหน้าที่เหลือหรืออาจนำมาทำเป็นกระดาษโน้ต ช่วยลดปริมาณการตัดต้นไม้ได้เป็นจำนวนมากการนำขวดแก้วมาใส่น้ำรับประทานหรือนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ต่างๆ เช่น แจกันดอกไม้ หรือที่ใส่ดินสอ เป็นต้น นอกจากจะช่วยลดค่าใช้จ่ายลดการใช้พลังงานแล้ว ยังช่วยรักษา สิ่งแวดล้อมและยังได้ของน่ารักๆ จากการประดิษฐ์ไว้ใช้งานอีกด้วย

### หลักการปฏิบัติอย่างง่าย

1. เลือกใช้สินค้าที่สามารถนำกลับมาใช้ได้สินค้าหลายชนิดได้ออกมาสำหรับการใช้งานมากกว่าหนึ่งครั้งสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ได้ใหม่นั้นจะช่วยลดปริมาณขยะลงได้ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการจัดการขยะของแข็งรวมถึงปริมาณวัสดุคืบและทรัพยากรด้วย
2. ดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านถ้ามีการดูแลรักษาอย่างเหมาะสมจะช่วยยืดอายุการใช้งานผลิตภัณฑ์ต่างๆได้การลงทุนเลือกซื้อสินค้าที่ใช้งานได้นานนั้นแม้จะมีราคาสูงกว่า แต่ช่วยประหยัดเงินเราได้เป็นเวลานานเพราะไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนบ่อยๆ
3. ใช้ถุง บรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งของต่างๆ ซ้ำของที่เราใช้ในชีวิตประจำวันสามารถนำมาใช้มากกว่าหนึ่งครั้งก่อนจะโยนทิ้งสิ่งของต่างๆ ให้พิจารณาสักนิดก่อนว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะนำมาใช้ซ้ำอีก
4. ขอยืมเช่าของที่นานๆ ใช้ทีของคุณไม่ค่อยได้ใช้ เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในงานปาร์ตี้ อุปกรณ์จัดงานพื้นการไปขอยืมจากเพื่อนบ้านครอบครัวคุณหรือเช่าขอมจะช่วยประหยัดเงินและทรัพยากร ธรรมชาติได้
5. ขายหรือบริจาคสิ่งของต่างๆ แทนที่จะโยนทิ้งขยะของอีกคนหนึ่ง อาจจะเป็นสมบัติของอีกคนก็ได้แทนที่จะโยนทิ้งของที่ไม่ใช้แล้ว ลองขาย หรือบริจาคของเหล่านี้เลือกใช้ของที่ใช้แล้วเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณขยะได้เพราะของเหล่านี้ราคาไม่สูง และเป็นการใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

#### 1.3.3 Recycle

เรามักได้ยินกันอยู่เสมอ ก็คือ Recycle การรีไซเคิลขยะเป็นการนำเอาวัสดุที่ใช้แล้วกลับไปเข้ากระบวนการผลิตใหม่ให้ของเป็นของใหม่ ที่อาจเหมือนเดิมหรือไม่เหมือนเดิมก็ได้ วัสดุที่นำไปเข้ากระบวนการผลิตใหม่ ได้แก่ พลาสติก โลหะ กระดาษ แก้ว การแปรรูปของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ มีกระบวนการอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวม การแยกประเภทวัสดุการผลิต หรือปรับปรุงและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ขยะเมื่อผ่านการรีไซเคิลแล้วจะอยู่ในรูปผลิตภัณฑ์ใหม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้โดยผลิตภัณฑ์รีไซเคิลจะมีเครื่องหมายลูกศรสี่เหลี่ยมจัตุรัสไว้บนผลิตภัณฑ์ให้สังเกตกันได้

### หลักการปฏิบัติอย่างง่าย

1. เลือกผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุรีไซเคิลการเข้าร่วมโครงการรีไซเคิลเป็นสิ่งที่ดียิ่งขึ้นหากเราเลือกซื้อและใช้สินค้าที่สามารถรีไซเคิลได้



2. เมื่อมีผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้อีก (Recycle) ได้อย่าลืมนำไปรีไซเคิลด้วยการผลิตสินค้าจากวัสดุที่มา Recycle ได้มักจะใช้พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติน้อย

3. ทำปุ๋ยด้วยตัวเอง โดยใช้เศษใบไม้และเศษอาหารเมื่อนำสิ่งเหล่านี้มาจัดการอย่างเหมาะสมสิ่งที่เหมือนจะเป็นขยะจะสามารถเปลี่ยนมาเป็นปุ๋ยธรรมชาติให้กับสวนสวยของคุณ จะช่วยให้ดินสามารถดูดซับอากาศ และน้ำลดการกัดเซาะพื้นผิว และทำให้ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป

#### 1.3.4 Repair

คือ การรู้จักซ่อมแซมฟื้นฟูสิ่งของเครื่องใช้ที่สึกหรอให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ตัวอย่าง เช่น ซ่อมแซมขั้วของเครื่องใช้ที่ยังสามารถซ่อมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่โดยที่อย่างเพียงที่หลักการปฏิบัติอย่างง่าย

1. ซ่อมแซมขั้วของเครื่องใช้ที่ยังสามารถซ่อมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยอย่าเพิ่งทิ้ง
2. ซ่อมก่อนค่อยซื้อใหม่ ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อใหม่ให้ลองมือซ่อมหรือทำการปรับปรุงเสียก่อน

#### 1.3.5 Reject

คือ รู้จักปฏิเสธ หรืองดการใช้สิ่งของที่เห็นว่าเป็นการทำลาย ทรัพยากรและสร้างมลพิษให้เกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น การหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย เช่น ยาฆ่าแมลง น้ำยาขัดพื้น หรือสารเคมีอื่นๆ หรือรู้จักปฏิเสธหรืองดการใช้สิ่งของที่เห็นว่าเป็นการทำลาย ทรัพยากรและสร้างมลพิษ ให้เกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม

หลักการปฏิบัติอย่างง่าย

1. หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย เช่น ยาฆ่าแมลง น้ำยาขัดพื้น หรือสารเคมีอื่นๆ
2. รู้จักปฏิเสธ หรืองดการใช้สิ่งของที่เห็นว่าเป็นการทำลาย ทรัพยากรและสร้างมลพิษให้เกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม

## 2. นโยบายและกฎหมายด้านการจัดการขยะของประเทศไทย

### 2.1 นโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตราย และแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาคำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้างสะสม (6 จังหวัด) เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 และได้สั่งการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ทั้งในกรุงเทพมหานครและทั่วประเทศ

การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน หมายถึง การจัดการด้วยวิธีผสมผสานกัน ใช้วิธีการลด แยก การผสมผสานทักษะ ความรู้ประสบการณ์ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ระหว่างภาคธุรกิจ หน่วยงานพัฒนาและประชาชนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหลายมิติ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเป็นหนึ่งในนโยบายที่ควรพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน เน้นที่ป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหา การวางแผนจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องส่งเข้าไปกำจัดด้วยระบบต่างๆ ให้น้อยที่สุดสามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่รวมถึงการกำจัดที่ได้ผลพลอยได้ เช่น ปุ๋ยหมักหรือพลังงาน

### 2.2 นโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามแนวคิดของนายองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว มีดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว, 2557)

2.2.1 จัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้านขยะมูลฝอยของชุมชน โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน

2.2.2 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ เช่น เสี่ยงตามสาย หอกระจายข่าววิทยุชุมชน แผ่นพับ ป้ายโฆษณา บอร์ดประชาสัมพันธ์ตามชุมชนต่างๆภายในเขต อบต.

2.2.3 รณรงค์ให้ชุมชนมีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีงานทำและก่อให้เกิดรายได้

2.2.4 สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

2.2.5 ประสานงานกับองค์กรต่างๆภายในท้องถิ่น เช่น บ้าน วัด โรงเรียนในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นำขยะที่มีประโยชน์กลับมาใช้ใหม่

2.2.6 คู่มือปรับปรุงสถานที่ทิ้งขยะของท้องถิ่นให้ถูกหลักสุขาภิบาลควบคุมไม่ให้เกิดเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค

2.2.7 ติดตามนโยบายของจังหวัดเกี่ยวกับงานด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องขยะเพื่อปรับแผนการทำงาน

### 2.3 การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกับวาระแห่งชาติ

กรมควบคุมมลพิษ ได้กล่าวถึงการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกับวาระแห่งชาติ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552) ไว้ดังนี้

2.3.1 การลดการเกิดของเสียให้น้อยที่สุด (zero waste)

2.3.2 การคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย (5 Rs)

2.3.3 การจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสานที่มีการรวมกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) (clustering)

2.3.4 ระบบบริหารจัดการและศูนย์กำจัดของเสียอันตรายจากชุมชน

2.3.5 ส่งเสริมการผลิตพลังงานจากขยะมูลฝอย (waste to energy)

2.3.6 การส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนร่วมลงทุนและดำเนินการในระบบจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกับวาระแห่งชาติ คือ การเร่งจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต การจัดรูปแบบที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางและการแปรรูปขยะ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง

### 2.4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (กรมอนามัย, 2552: 116-118)

หมวด 3

การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

มาตรา 18 การเก็บขนหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยส่วนรวมรัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใด ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่นหรืออาจอนุญาตให้ บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินกิจการรับทำการเก็บขนหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้

บทบัญญัติตามมาตรานี้และมาตรา 19 มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสีย อันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานแต่ให้ผู้ดำเนินกิจการ โรงงานที่มีของเสียอันตรายและผู้ดำเนิน กิจรับทำการเก็บขนหรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าวแจ้งการดำเนินกิจการเป็นหนังสือต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการรับทำการเก็บขนหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือ มูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการเว้นแต่จะได้รับ ใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 20 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขนและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(1) ห้ามการถ่ายเททิ้งหรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยนอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะ และสถานที่เอกชน

(3) กำหนดวิธีการเก็บขนและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะ การใช้อาคารหรือสถานที่นั้นๆ

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทนในการเก็บขนหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือ มูลฝอยไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

(5) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการเก็บขนและกำจัดสิ่ง ปฏิกูลหรือมูลฝอยเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 ปฏิบัติตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูง ตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 จะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

## 2.5 กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย และอัตราค่าธรรมเนียมอื่น ๆ พ.ศ. 2545(กรมอนามัย, 2552: 212)

ข้อ 2 อัตราค่าธรรมเนียมที่ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตามมาตรา 20 (4) และ มาตรา 73 ออกข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนด ให้กำหนดได้ไม่เกินอัตราค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 3 อัตราค่าธรรมเนียมที่ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดได้ไม่เกินอัตราค่าธรรมเนียมตามข้อ 2 มีดังต่อไปนี้

(1) อัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บและ ขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 20 (4)

(2) อัตราค่าธรรมเนียมในการออกไปอนุญาตตามมาตรา 19 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 38 และมาตรา 41 วรรคสอง

(3) อัตราค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือรับรองการแจ้งตามมาตรา 48

## 2.6 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) ออกตาม ความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หมวด 4 กล่าวถึงการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษ หรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อ 13 การกำจัดขยะสิ่งปฏิกูลและวัสดุที่ไม่ใช่

(1) ต้องรักษาโรงงานให้สะอาดปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูลอยู่เสมอและ จัดให้มีที่รองรับหรือที่กำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลตามความจำเป็นและเหมาะสม

(2) ต้องแยกเก็บสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ซึ่งมีวัตถุมีพิษปนอยู่ด้วย หรือสาลีผ้าหรือเศษด้ายที่เปื้อนวัตถุไวไฟไว้ในที่รองรับต่างหากที่เหมาะสมและมีฝาปิดมิดชิดและ ต้องจัดให้มีการกำจัดสิ่งดังกล่าว โดยเฉพาะด้วยวิธีการที่ปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญ

(3) ผู้ประกอบกิจการ โรงงานที่มีสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ซึ่งมีลักษณะ และคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาต้องดำเนินการเกี่ยวกับการ กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ดังต่อไปนี้

(ก) ห้ามมิให้นำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม มอบหมายให้นำออกไปเพื่อการทำลายหรือกำจัดทิ้งหรือฝังด้วยวิธีการและสถานที่ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(ข) ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดปริมาณลักษณะคุณสมบัติและสถานที่เก็บสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วนั้นๆ พร้อมทั้งวิธีการเก็บทำลายฤทธิ์กำจัดทิ้งส่งเคลื่อนย้ายและการขนส่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สรุปประเด็นสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกับวาระแห่งชาติ คือ การเร่งจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต การจัดรูปแบบที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางและการแปรรูปขยะ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง

การจัดการขยะมูลฝอยในบริบทของพื้นที่ตำบลบางแก้ว ควรจัดการด้วยวิธีผสมผสาน คือ เริ่มต้นด้วยการให้ความรู้ด้านการจัดการขยะแก่ประชาชน ให้สามารถลดและคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดคือครัวเรือนต่างๆ การใช้หลักการ 3Rs การใช้มาตรการทางกฎหมายต่างๆ เช่น การจัดการจับปรับแก่ผู้ลักลอบทิ้งขยะในที่สาธารณะ การบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ที่เป็นธรรมและทั่วถึง เช่น ข้อบัญญัติตำบลเรื่องการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

### 3. การมีส่วนร่วมของประชาชน

#### 3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

วิลาวล์ย์ เสนาร์ตัน และคนอื่นๆ (2541: 36) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าการให้คนในชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยสมัครใจในกิจกรรมทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมประเมินปัญหาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนแก้ปัญหาลงมือแก้ไขและประเมินผล ซึ่งกระบวนการทั้งหมดต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ศรัทธาและวัฒนธรรมของชุมชน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2541: 23) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นกุญแจสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทที่ต้องมีการลงมือปฏิบัติตามปรัชญาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบคือความร่วมมือร่วมใจ (cooperation) การประสานงาน (coordination) ความรับผิดชอบร่วมกัน (responsibility) ความพยายามร่วมกัน (collective effort) ความสัมพันธ์ที่ราบรื่นและกลมกลืนกัน (harmonious relations) การมีจิตใจมุ่งมั่นร่วมกันทำงาน (spirit of partnership) และการลงมือปฏิบัติดำเนินการร่วมกัน (action or implementation)

ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2542: 29) ได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 มิติได้แก่มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมิติที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเสียสละการพัฒนา และการลงมือปฏิบัติและมิติที่ 3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์และประเมินผล (ชื่นใจ บุญชาธรรม (2542: 8) ได้ให้ความหมายของคำว่าการมีส่วนร่วมหมายถึงความร่วมมือของประชาชน ในอันที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาทั้งนี้เกิดจากความพอใจส่วนตนที่จะร่วมมือกับ บุคคลในกลุ่มที่มีแนวทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2543: 17-18) ได้ให้ความหมายของคำว่าความร่วมมือของ ประชาชนในการจัดการขยะ หมายถึง การลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อให้ขยะ บางประเภทได้นำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่อันจะส่งผลให้เหลือขยะที่จะทิ้งจริงน้อยลงและความ สำเร็จของการคัดแยกขยะนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและผู้ทิ้งขยะ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมีดังนี้

1. ร่วมรับรู้ หมายถึง รับรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนรับรู้ถึงวิธีการ จัดการเพื่อแก้ไขปัญหาลดผลกระทบของปัญหาและป้องกันปัญหาในกระบวนการนี้สื่อข้อมูลข่าวสาร วิธีการเผยแพร่หรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งข้อมูลข่าวสารย่อมเป็นส่วนสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้อง ควรคำนึงถึงเพราะการให้ประชาชนได้ร่วมรับรู้ย่อมมีความตระหนักถึงปัญหาในการพิจารณาว่าตน จะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยวิธีใดได้บ้าง

2. ร่วมคิดและแสดงความคิดเห็น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้ข้อมูล เมื่อประชาชนเกิดความตระหนักแล้วย่อมเป็นช่องทางที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดและแสดง ความคิดเห็นถึงวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ขอมนำมา ซึ่งการ มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ต่อไป

3. ร่วมดำเนินการเมื่อวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงและป้องกันปัญหา เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนก็เท่ากับเป็นการยอมรับปัญหาของพวกเขา ดังนั้นหาก จะต้องให้พวกเขาเข้าร่วมดำเนินการตามกิจกรรมที่ได้มาแล้วความเป็นไปได้ย่อมมีมาก

4. ร่วมติดตามตรวจสอบความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการดำเนินการย่อม ต้องอาศัยปัจจัยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนที่จะติดตามและตรวจสอบว่าในการดำเนินการ นั้นมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อจะได้แก้ไขได้ทันที่

5. ร่วมรับผิดชอบความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจกรรมหรือโครงการย่อม ขึ้นอยู่กับการร่วมรับผิดชอบของประชาชนในชุมชนมิใช่เป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือผู้นำชุมชนการยอม ที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในทุกระดับ

6. ร่วมขยายผลการจัดการขยะเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่าหากชุมชนใดมีการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพแล้วและมีการชักชวนด้วยวิธีการใดก็ตามรวมถึงการช่วยเหลือในการจัดการขยะของชุมชนอื่นๆ ย่อมนำมา ซึ่งการขยายผลของการจัดการขยะให้สามารถใช้ได้หลายชุมชนมากขึ้น ซึ่งชุมชนมีการจัดการขยะอย่างถูกวิธีได้จำนวนมากชุมชนเท่าใดย่อมส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้มากเท่านั้น

ไตรรงค์ เถวียงหงส์ (2544: 9) ได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรทางสังคมเพื่อร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งในการเข้าร่วมกันทำกิจกรรมเหล่านั้นจะมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปตั้งแต่การเข้าร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็นจนกระทั่งถึงการเข้ามามีส่วนร่วมที่แท้จริงนั่นคือการลงมือปฏิบัติหรือการให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของกระบวนการต่างๆ

สุวัช พานิชวงษ์ (2546: 20) ได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างบุคคลกลุ่มและสังคมที่จะประกอบกิจกรรมหรือปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสมัครใจโดยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกันทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ เสียสละลงมือปฏิบัติและประเมินผลร่วมกันเป็นการสนองความต้องการที่ก่อให้เกิดการยอมรับและการร่วมมือกันทุกฝ่าย

ฐิตาพร ประเสริฐสุด (2548: 37) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการเกี่ยวข้องกันของบุคคลด้านจิตใจและอารมณ์ในสถานการณ์เดียวกันมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันเพื่อปรับปรุงสถานะความเป็นอยู่ไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดในกิจกรรมทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด กระบวนการด้วยความสมัครใจในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนร่วมดำเนินการปฏิบัติร่วม ประเมินผลและร่วมกันรับผลประโยชน์ด้วยความสมัครใจเสียสละบนรากฐานของระบบความเชื่อทัศนคติและวัฒนธรรมองค์กร

จินตนา สัจจามันท์ (2549: 48) ได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนนั้นๆ เข้ามาร่วมกันวางแผนปฏิบัติและประเมินงานเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่เป็นการให้ข้อมูลชาวบ้านเพื่อประกอบการวางแผนเท่านั้นหรือเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าไปเป็นสมาชิกร่วมเสียสละเงินและแรงงานปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกกำหนดมาจากราชการเท่านั้น

สัจจา บรรจงศิริ (2549: 21) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการคิดการพิจารณาตัดสินใจจนเป็นผลของการนำไปปฏิบัติอย่างเปิดเผยและ



เต็มใจมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหาที่รับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันจะมีผลกระทบมาถึงตัวของประชาชนเองซึ่งจะทำให้เกิดความพอใจและลดความขัดข้องที่จะเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2552: 9) สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจเพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

สำนักวิจัยพัฒนาและอุทกวิทยา (2552: 10) ได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามาร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลเพื่อเป็นกลไกและเครือข่ายการขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศ

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ประชาชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการหรือดำเนินกิจกรรมของชุมชน (องค์กร) ร่วมกันในทุกขั้นตอนหรือในบางขั้นตอนตั้งแต่การรับรู้ (Perception) การแสดงความคิดเห็น (Brainstorming) การร่วมกันคิด (Thinking) การร่วมกันตัดสินใจ (Decision making) การร่วมกันดำเนินการ (interaction) การติดตามและตรวจสอบ (Check) การร่วมกันรับผิดชอบ (Responsibility) การยอมรับผลได้และผลเสีย (Stakeholder) และแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชน (องค์กร) ของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามความในมาตรา 66 กล่าวว่าบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนและมาตรา 67 กล่าวว่าสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยสวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

### 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

อรรถัย กักผล (2551) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกันเกิดจากความสนใจและความกังวลส่วนบุคคล ซึ่งมีความเห็นที่พ้องสอดคล้องด้วยกันกลายเป็นความสนใจและความกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อเหตุการณ์นั้นๆ ผลักดันให้มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนให้เป็นที่ไปตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมของชุมชน

สรุปว่า แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการรับรู้ปัญหาสาเหตุและความต้องการได้แก่ การร่วมเสนอปัญหา การสำรวจข้อมูลเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา การสำรวจความต้องการของชุมชนฯลฯ การค้นหาแนวทางและการวางแผนดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา ได้แก่ การร่วมกันเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดแผนและโครงการเพื่อแก้ปัญหา การจัดทำแผนและโครงการมีการศึกษาความเป็นไปได้ของแผนและโครงการพร้อมกับทบทวนแผนและโครงการมีการตัดสินใจร่วมกันในการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การออกแรงร่วมกัน การร่วมกันบริจาคสิ่งของและ/หรือบริจาคเงินทองเป็นต้น การร่วมกันปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การร่วมกันให้ความรู้การแก้ไขปัญหา และคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีส่วนร่วมในการควบคุมติดตามและประเมินผลของโครงการที่ทำและที่แล้วเสร็จ ร่วมกันประชาสัมพันธ์โครงการที่จัดทำ การมีส่วนร่วมต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในทุกกิจกรรมจนเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

### 3.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่มีความชัดเจนว่าทำเพื่ออะไรกิจกรรมที่มีรูปแบบและลักษณะอย่างไรและบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมนั้นๆ

### 3.4 กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมควรใช้กับประเด็นที่มีความสำคัญและมีความจำเป็น ได้แก่ การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญการตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อคนบางคนการตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของกลุ่มคนบางกลุ่มการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งกันมาก่อนแล้วและความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจโดยบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม

ต้องมีความสนใจในประเด็นนั้นๆ ต้องมีอิสรภาพความเสมอภาคความสามารถและรู้จักพิจารณา ประเด็นสำคัญของกิจกรรม การมีส่วนร่วมเป็นการกระจายโอกาสให้มีบุคคลในกลุ่มเข้ามาร่วมกัน บริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่โดยการให้ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นการให้คำแนะนำให้คำปรึกษาการร่วม วางแผนร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการดูแลผลประโยชน์ร่วมกันเป็นการสร้างฉันทามติทำงานร่วมกันอย่าง โปร่งใสตรวจสอบได้หลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งได้ดีช่วยทำให้เกิดความน่าเชื่อถือความชอบธรรมคลาย ความกังวลและสร้างค่านิยมที่ดีเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

### 3.5 ระดับการมีส่วนร่วม อรรถ ก๊กผล (2551) แบ่งได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

**3.5.1 ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)** เป็นการมีส่วนร่วมในระดับต่ำสุดและ รับรู้ทางเดียว ได้แก่ การรับรู้ที่เกิดอะไรที่ไหนในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากรัฐบาลสู่ประชาชน

**3.5.2 ระดับการปรึกษาหารือ (Consult)** เป็นการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงความรู้สึกความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ ประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ ข้อมูลการแสดงประชามติเช่นการสำรวจความคิดเห็นการประชุมสาธารณะ เป็นต้น

**3.5.3 ระดับการเข้ามามีบทบาท (Involve)** เป็นการมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างส่วนราชการกับประชาชน อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการการประชุมระดมความคิดเห็น เป็นต้น

**3.5.4 ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaboration)** เป็นการให้บทบาทของประชาชน ในระดับสูงโดยการให้ประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ได้แก่ การเป็น คณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนการเป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน เป็นต้น

**3.5.5 ระดับการให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower)** เป็นการให้บทบาทแก่ประชาชน ในระดับสูงสุดเพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจแล้วภาครัฐดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น โดยรัฐ มีบทบาทในการหาข้อมูลสร้างความเข้าใจและเสนอทางเลือกให้ประชาชนตัดสินใจซึ่งมักจะเป็นเรื่อง ที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง

### 3.6 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย

#### 3.6.1 วิธีการในการรับและให้ข้อมูล

1) การรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากประชาชนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นผู้นำชุมชน หรือผู้นำทางความคิดภายในชุมชน โดยผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจลงไปเป็นผู้รับฟัง ข้อมูลข่าวสารหรือปัญหาที่เกิดขึ้นหรือมีตัวแทนลงไปรับฟัง

2) การให้ข้อมูลข่าวสาร โดยใช้สื่อมวลชนและสื่อต่างๆ ที่เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุและ โทรทัศน์

3) การให้ข้อมูลข่าวสาร โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และการเผยแพร่ที่เป็นใบปลิว แผ่นพับและป้ายประกาศ

4) การไปทัศนศึกษาดูงานในโครงการพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกันเพื่อ รับประทานความคิดเห็นและเป็นการให้ข้อมูลกับประชาชน

5) การจัดนิทรรศการและการสาธิต

6) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อรับประทานความคิดเห็นและเป็นการให้ข้อมูล กับประชาชน

### 3.6.2 วิธีการของการมีส่วนร่วม

1) การประชุมสาธารณะและการประชุมกลุ่มย่อย

2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

3) กิจกรรมในเชิงปฏิบัติการได้แก่การลงไปทดลองให้ชุมชนได้เห็นจริง

4) การสำรวจทัศนคติของชุมชนและความคิดเห็นของชุมชน

5) จัดให้มีโทรศัพท์สายด่วน (Hotline) เพื่อรับฟังความคิดเห็น

6) จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานของชุมชนเพื่อการทำงานในชุมชน

### 3.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

3.7.1 การลดความขัดแย้งในการดำเนิน โครงการซึ่งจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายและลด การสูญเสียเวลาเมื่อการตัดสินใจใดๆ ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

3.7.2 เพิ่มความรอบคอบในการตัดสินใจช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ในการตัดสินใจทำให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากขึ้น

3.7.3 ทำให้ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถดำเนิน โครงการที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายหรือ สะดวกมากขึ้นเนื่องจากไม่มีความขัดแย้งกับประชาชน

3.7.4 เกิดฉันทามติลดความขัดแย้งทางความคิดการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มและ เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจใดๆ

3.7.5 ลดความหวงกั้ววลของประชาชนที่มีต่อโครงการได้

3.7.6 ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้ โครงการสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

3.7.7 ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับ ประชาชนมากขึ้น

### 3.8 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการมีส่วนร่วม

#### 3.8.1 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Theory of Democracy)

สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ (2535: 12-13) กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Rousseau ว่า

- 1) การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ข้อสำคัญ คือจะต้องไม่มีใครเป็นนายใครหรือเป็นนายแห่งชีวิตใคร
- 2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาคและความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความตระหนักรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง

#### 3.8.2 ทฤษฎี Y ของแมกเกรเกอร์ (McGregor's Theory Y) มุกดา ศรียงค์, (2545)

กล่าวว่าทฤษฎี Y ของแมกเกรเกอร์มีแนวคิดและหลักการด้านมนุษยสัมพันธ์โดยเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ขบถข่มขู่คนอื่นไม่ได้ต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในระบบสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีการพัฒนาตนเองมนุษย์มักจะรู้จักตนเองดีและรู้จักขีดความสามารถของตนในชุมชน (องค์กร) ผู้นำต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อประชาชนในชุมชนและควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายทั้งที่เป็นเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายส่วนรวมแต่ละคนมีโอกาสแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเพียงบางส่วนซึ่งชุมชน (องค์กร) แต่ละแห่งควรให้โอกาสแต่ละคนได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงานให้มากที่สุดถ้าผู้นำสร้างบรรยากาศให้คนในชุมชน (องค์กร) เกิดความรู้สึกรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในงานมีโอกาสแสดงความสามารถได้เต็มที่ส่งผลดีต่องานและความรู้สึกผูกพันกับชุมชน (องค์กร)

#### 3.8.3 ทฤษฎีความต้องการ (ERG Theory) Alfred Adler (อ้างถึงใน ขนิษฐา วิเศษ

สาธิต และมุกดา ศรียงค์, 2537: 212) กล่าวว่าทฤษฎี ERG เป็นทฤษฎีการจูงใจทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับความต้องการ Alfred Adler ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ประเภท คือ

- 1) ความต้องการในการดำรงชีวิต (Existence Needs) เป็นความต้องการทางวัตถุและสามารถตอบสนองให้เพียงพอได้โดยมีปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ อาหารเครื่องคัมภีร์รายได้จากการทำงาน
- 2) ความต้องการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการมีสัมพันธภาพกับคนอื่นที่มีความสำคัญต่อตัวเขา ได้แก่ เพื่อนร่วมงานผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาครอบครัวและเพื่อนๆ
- 3) ความต้องการการเจริญเติบโต (Growth Needs) เป็นความต้องการในการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถความเฉลียวฉลาดความมีอำนาจในการกระทำได้อย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคลอื่น

**3.8.4 ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)** มุกดา ศรีขันธ์ (2545) กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom ว่าเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายกระบวนการจูงใจในคุณค่าของการทำงานของมนุษย์ที่เน้นความพยายามและความสามารถมักจะเรียกว่า VIE Theory มีรายละเอียด ดังนี้

1)  $V = Valance$  เป็นการสร้างความคาดหวังโดยมีแรงดึงดูดที่ผู้บริหารต้องคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถต้องให้การอบรมพวกเขาต้องให้การสนับสนุนพวกเขาด้วยทรัพยากรที่จำเป็นและระบุเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน

2)  $I = Instrumentality$  เป็นการรับรู้ในความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ (รางวัล) ที่ได้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างรางวัลกับผลงาน ซึ่งผู้บริหารควรกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานกับรางวัลให้ชัดเจนและเน้นย้ำในความสัมพันธ์ โดยการให้รางวัลเมื่อบุคคลนั้นมีความสามารถจนบรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

3)  $E = Expectancy$  เป็นความคาดหวังถึงความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ (รางวัล) ที่ต้องการที่เชื่อมโยงระหว่างผลงานกับคุณค่าจากผลลัพธ์ที่เขาได้รับผู้บริหารควรทราบถึงความต้องการของแต่ละบุคคลและมีความพยายามในการให้รางวัลที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเพื่อให้เขารู้สึกถึงคุณค่าของผลลัพธ์ที่เขาได้รับจากความพยายามของเขา

### 3.8.5 ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory)

Admin (2010) กล่าวถึงทฤษฎีความขัดแย้งของ Lewis A. Coser ว่าความขัดแย้งก่อให้เกิดทั้งทางบวกและทางลบและได้อธิบายว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมไม่มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสมานสามัคคีอย่างสมบูรณ์เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ทั้งในความเกลียดและความรักต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้นความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยกและทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้เพราะในกลุ่มมีทั้งความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ปนกันความขัดแย้งเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถทำให้สังคมเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากด้านหนึ่งไปสู่ด้านหนึ่งได้ถ้าหากสมาชิกในสังคมไม่มีความพึงพอใจต่อสังคมที่เขาอยู่เขาจะพยายามทำการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้นๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเขาได้ นอกจากนี้ความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มลดความเป็นปรปักษ์พัฒนาความซับซ้อนของโครงสร้างในกลุ่มทั้งในด้านความขัดแย้งและความร่วมมือและสร้างความแปลกแยกออกจากกับกลุ่มต่างๆได้

แนวคิดการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยเมื่อได้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว จะนำรูปแบบที่ได้ ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบดังกล่าว โดยการเผยแพร่รูปแบบการจัดการขยะให้ประชาชนได้รับทราบจึงสำรวจความพึงพอใจ ในรูปแบบแบบสอบถามความพึงพอใจ และแปรผล

#### 4. แนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้คล้ายคลึงกัน โดยศัพท์ที่ใช้เรียกในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Participatory Action Research” เหมือนกันแต่ในภาษาไทยอาจใช้คำแตกต่างกันบ้าง เช่น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นต้น สำหรับความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีนักวิชาการให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกันดังนี้

สุภางค์ จันทวานิช (2537: 67-68) กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ว่าเป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัยนับตั้งแต่การระบุปัญหาการดำเนินการการติดตามผลจนถึงขั้นประเมินผล

อลิศรา ชูชาติ (อ้างถึงใน อมรวิรัช นาคทรพรพ และดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว, 2541: 2) ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า “การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นการหลอมแนวการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เข้าด้วยกันเป็นงานวิจัยที่เป็นการพยายามศึกษาชุมชนโดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหาศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาปฏิบัติตามแผนและติดตามประเมินผลทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านประชาชนหรือสมาชิกของชุมชนนั้นๆจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย”

พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540: 31) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า “การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยกลับบทบาทเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยนั่นเองโดยการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย...จนกระทั่งการกระจายความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การลงมือปฏิบัติ”

นอกจากนี้ พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540: 31) ยังได้กล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า “PAR อาจนิยามได้ว่าเป็นวิธีที่ช่วยประชาชนให้สามารถควบคุมชีวิตของเขาเองผ่านกระบวนการของสหวิชาการสร้างความรู้ใหม่เกิดขึ้นจากการผสมผสานความรู้ที่เป็นทางการเข้าด้วยกันแล้วใช้ความรู้ใหม่นั้นเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปความเป็นจริงในสังคม (Realities) ของเขา”

นงพรรณ พิริยานุพงษ์ (2546: 41) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม “ทุกขั้นตอนเป็นสิ่งที่ชุมชนหรือชาวบ้านร่วมรับรู้และใช้ประโยชน์ด้วยชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและกลุ่มทางแก้ไขปัญหาวบ้านเป็นผู้ตัดสินใจและยืนยันเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหานั้น กระบวนการวิจัยดำเนินไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นๆ ...”

ชอบ เข้มกัลด และโกวิทย์ พวงงาม (2547: 3) สรุปความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าหมายถึงการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่รวมการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เข้าด้วยกันและเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคณะนักวิจัยชุมชนและแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาชุมชนการวิจัยปัญหา การหาแนวทางในการแก้ปัญหาตลอดจนการดำเนินงานและติดตามผลเพื่อให้ผลของการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนา

Selener (1997) กล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ การวิจัยที่เริ่มต้นและจบลงในชุมชนเป็นงานวิจัยที่ดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง (to solve practical problem in real word) และนักวิจัยมีบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชนในทุกขั้นตอน

จากความหมายต่างๆ และนิยามข้างต้นสรุปได้ว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ การวิจัยที่มุ่งศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาปฏิบัติ ตามแผนและติดตามประเมินผล โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางและมุ่งสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน โดยทุกขั้นตอนมีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วย

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ คำเป้า ลีใส (2554) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ที่มีประสิทธิภาพ เขตเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 376 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในด้านการมีส่วนร่วมในการค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.43 ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินการ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก 3.54 ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติตามงาน มีส่วนร่วมปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.52



2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เขตเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม สามารถสรุปได้ว่าเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม อันดับแรก คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ควรประชาสัมพันธ์หรืออบรมให้ความรู้กับประชาชนทราบถึงปัญหาขยะและการคัดแยกขยะ ควรจัดให้มีรถจัดเก็บขยะในชุมชนทุกวัน อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ควรเพิ่มจำนวนถังรองรับขยะในชุมชนให้มากขึ้น ควรจ้างเหมาให้ประชาชนในชุมชนจัดเก็บขยะ ถึงขยะควรมีความมั่นคงแข็งแรง

งานวิจัยของ วรณา สมศรี และสุกัญญา ขอเชื้อกลาง (2554) เรื่องระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลกจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลกจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมทุกด้านพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และไม่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลชี้ให้เห็นว่าประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละด้านใกล้เคียงกัน โดยประชาชนในตำบลอรัญญิกให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยรวม 3.34 เนื่องจากประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่ายกว่าด้านอื่นๆ สามารถปฏิบัติได้เองโดยไม่ต้องยุ่งยากเช่นการคัดแยกขยะ การนำมาใช้ใหม่และประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ย 2.73 อาจเนื่องมาจากการได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิกน้อย และไม่ค่อยเข้าใจประชาชนจึงให้ความสนใจการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าทุกด้าน

2. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิก ส่วนใหญ่พบว่าในด้านการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิกมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ น้อย ด้านการวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิกเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเพียงบางขั้นตอนเท่านั้นด้านการดำเนินการมีการจัดสรรงบประมาณดำเนินการไม่เพียงพออีกทั้งประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือและไม่เข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยด้านรับผลประโยชน์ประชาชนยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการรับผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชนและด้านการติดตามประเมินผล ประชาชนยังไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองและไม่มีการแต่งตั้งกรรมการหรือคณะทำงานในการติดตามประเมินผลทำให้การดำเนินการยังไม่ชัดเจน

งานวิจัยของ ปวันพัชร์ บุญยะชัยชนะ (2552) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะที่อยู่ในระดับไม่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ไม่มีส่วนร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในกิจกรรมหรือโครงการ ไม่มีส่วนร่วมในการประชุมและทราบถึงปัญหาสาเหตุ ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ไม่มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ และไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการ รองลงมา มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หรือชักชวนให้ร่วมทำกิจกรรม หรือ โครงการที่ทางเทศบาลเป็นผู้กำหนด เช่น กิจกรรมโครงการจัดรถคัดแยกขยะออกให้บริการ กิจกรรมรณรงค์จัดทิ้งขยะให้เป็นที่ทาง หรือการคัดแยกขยะที่จัดทิ้ง กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะด้วยวิธีต่างๆ กิจกรรมประกวดคำขวัญรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการคัดแยกขยะ และการกำหนดอัตราการเก็บขยะ คือประชาชนยังไม่มีโอกาสในการเข้าไปร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหาการ กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา การประชาสัมพันธ์หรือชักชวนร่วมใน โครงการรวมถึงการประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการอย่างแท้จริง ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะ จากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการปัญหาขยะยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ประชาชนไม่เล็งเห็นความสำคัญในการแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัด ขยะมีปริมาณมากทำให้เสียเวลา ยากต่อการแยก ขาดแนวทางหรือขาดการส่งเสริมให้ความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ ขาดงบประมาณและขาดการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการแยกขยะ ขาดการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจรวมไปถึงประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ นอกจากนี้ยังพบปัญหาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในเรื่องของไม่มีการใช้นโยบายเชิงบังคับหรือออกกฎหมาย ท้องถิ่น หรือบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่นอย่างจริงจัง อาจจะเนื่องมาจากประชาชนคือฐานเสียงสำคัญของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับชุมชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ จนก่อให้เกิดการจัดเก็บขยะไม่เท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการจัดเก็บไบโม่และกิ่งไม้ ซึ่งประชาชนระบุว่า ทางเทศบาลไม่ได้จัดเก็บขยะประเภทนี้ เนื่องจากทางเทศบาลได้ทำสัญญาจ้างบริษัทเอกชนให้เข้ามาดำเนินการจัดเก็บขยะ ซึ่งตามสัญญาไม่ได้ระบุให้ดำเนินการเก็บขน เศษไบโม่และกิ่งไม้ ดังนั้น บริษัทเอกชนจึงจัดเก็บขยะเพียงอย่างเดียว ซึ่งทางเทศบาลเองก็ไม่ได้มีการสื่อสารกับประชาชนในเรื่องของขยะพิเศษนี้

งานวิจัยของ กาบแก้ว ปัญญาไทย (2554) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะในระดับสูง ชุมชนสามารถคัดแยกขยะ การนำขยะไปใช้

ประโยชน์อยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการกำจัดขยะภายในครัวเรือนของชุมชน พบว่า มีการคัดแยกขยะ มีการกำชับสมาชิกในครอบครัวคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะเปียกจะบรรจุทิ้งลงถังเทศบาล ขยะแห้งบางส่วนนำไปกำจัดโดยการเผา ขยะรีไซเคิลเก็บรวบรวมไว้เพื่อขาย บางส่วนนำกลับมาใช้ใหม่ พฤติกรรมการกำจัดขยะภายในครัวเรือนอย่างถูกต้องอยู่ในระดับสูง และความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาขยะกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จิตสำนึกของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้การศึกษา ยังพบว่า เหตุผลสำคัญที่ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะกับทางเทศบาล เพื่อเป็นการทำให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่ มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว

งานวิจัยของ พณิชชา สมฤทธิ์ (2547) เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา จังหวัดลำปาง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองละคร จากการศึกษาพบว่า ในด้านการจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้านหนองละคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาขยะมูลฝอยมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยปัญหาอุดตันท่อระบายน้ำและคูคลองเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ขณะที่ปัญหาความรำคาญทางสายตามีความรุนแรงมากที่สุด จากความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละครส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคร ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามการจัดการเรื่องการทิ้งขยะมูลฝอยในภาชนะรองรับอย่างเหมาะสมมีการดำเนินการมากที่สุด ขณะที่การออกกฎระเบียบลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยมีการดำเนินการน้อยที่สุด ซึ่งจากการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละครทำให้ทราบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบถึงประโยชน์จากการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำให้หมู่บ้านหนองละครมีอากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคร ได้แก่ การวางแผนบำบัดและการกำจัดขยะมูลฝอย รับทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอย สนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บขยะมูลฝอย เข้าร่วมกิจกรรมในการนำขยะมูลฝอยหรือวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ เรียกร้องความชอบธรรมเมื่อเกิดปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยและเสนอวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ยกเว้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาความสะอาดและการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ด้านเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือน และการรับรู้

ข้อมูลข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ดังนี้ ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากผู้ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี และอายุมากกว่า 50 ปี ประชาชนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา / ปวช. และอนุปริญญา / ปวส. ประชาชนที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากประชาชนที่เป็นแม่บ้าน และประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคล ด้านรายได้และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาไม่แตกต่างกัน เมื่อใช้สถิติทดสอบ ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

งานวิจัยของ ชูชีพ ศิริ (2549) เรื่อง การจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าปริมาณขยะในเทศบาลตำบลบ้านกาดส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดจากสถานประกอบการพาณิชย์โดยเฉพาะขยะประเภทพลาสติก ประชาชนมีการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนก่อนทิ้ง โดยแบ่งขยะเป็น 2 ประเภท คือ ขยะเปียก และขยะแห้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะอยู่ในระดับน้อย ซึ่งทำให้สภาพการณ์ขยะโดยรวมยังไม่สามารถลดปริมาณลงได้และการบริหารจัดการขยะของเทศบาลไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพื่อให้การจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านกาดเกิดประสิทธิภาพ จึงต้องมีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกประเภทขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาลเพื่อเป็นพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาขยะและลดปริมาณขยะที่มีประสิทธิภาพต่อไป ผลการศึกษานี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะภายในพื้นที่ และอาจสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยมีแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การรณรงค์ให้ความรู้ประชาชน

งานวิจัยของ ชำรง เรื่อง โสภณ และคนอื่นๆ (2553) เรื่อง การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยมีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย มีการเก็บและขนขยะทุกๆ 2 วัน การสร้างเครือข่ายคัดแยกขยะด้วยวิธีการบอกปากต่อปาก การพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการสร้างเครือข่ายการคัดแยกขยะ อย่างสม่ำเสมอ มีหน้าที่ในการให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน รณรงค์ให้คนในชุมชนแยกขยะจนเป็นนิสัย เปิดโอกาสให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอวิธีการจัดการขยะ รับรู้และเรียนรู้วิธีการย่อยสลายขยะอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทางบวก คือ การแยกขยะ ขวดน้ำพลาสติก และเศษกระดาษ

ทุกชนิด ส่วนทางลบ คือมีการทิ้งขยะทุกชนิดลงบนพื้นถนน แหล่งน้ำและที่สาธารณะ และมีการเทน้ำมันที่ใช้แล้ว ทิ้งลงในถังขยะและบนดิน ขาดจิตสำนึกในหน้าที่ที่ต้องมีการแยก ประเภทขยะมูลฝอย การเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย มีการใช้เครื่องสับย่อยสลายขยะเปียกและขยะแห้ง การเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เทศแตกต่างกัน มีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าร้อยละ 80 ในภาพรวม คือ มีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

งานวิจัยของ ฐปนัท จุลวงษ์ (2553) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถัง กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถังของเทศบาลตำบลพนา ได้มีแนวทางการดำเนินงานร่วมกับชุมชนภายใต้แนวคิด กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับนโยบายของคำว่าประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน การที่จะมุ่งสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึง “การได้ลงมือทำโดยประชาชนและการสร้างปัจจัยเอื้อจากองค์กรภายนอกชุมชน โดยในส่วนของเทศบาลตำบลพนา ได้ดำเนินการนั้น มี 6 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 ลงพื้นที่ในชุมชน แนวทางที่ 2 ประชุมประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น แนวทางที่ 3 ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ แนวทางที่ 4 คือ ประชาคมแต่งตั้งคณะกรรมการ แนวทางที่ 5 คือ จัดอบรมศึกษาดูงาน และแนวทางสุดท้าย คือ ประเมินผลการดำเนินงาน

ซึ่งหลังจากเทศบาลได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จะเป็นหน้าที่ของประชาชนในชุมชนที่จะดำเนินการต่อเอง โดยเทศบาลจะทำหน้าที่เป็นที่เคียงคอยสนับสนุนและให้คำปรึกษาเท่านั้น ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถังของเทศบาลตำบลพนาประสบความสำเร็จ มี 6 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยที่ 1 ผู้บริหารให้อำนาจประชาชนเต็มที่ในการบริหารจัดการ ปัจจัยที่ 2 ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและอุทิศตนให้ชุมชน ปัจจัยที่ 3 คือ ลักษณะทางสังคม มีความเป็นเครือญาติ ปัจจัยที่ 4 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัจจัยที่ 5 คือ ปฏิบัติตามกฎหมายและปฏิญญาที่ร่วมกันตั้งไว้ ปัจจัยที่ 6 คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยของ ดิเรกฤทธิ์ ทวะกาญจน์ (2553) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย ที่เหมาะสมสำหรับเทศบาลนครหาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมสำหรับเทศบาลนครหาดใหญ่ การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ (1) การคัดแยกขยะมูลฝอย (2) การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ใหม่ (3) เทคโนโลยีที่ใช้ในศูนย์คัดแยกและแปรสภาพขยะมูลฝอย (4) ศูนย์คัดแยกและแปรสภาพขยะมูลฝอย (5) เทศบาล (6) ภาคเอกชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ การแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุอันจะมีผลทำให้ปริมาณขยะ

มูลฝอยที่ต้องกำจัดมีจำนวนน้อยลง กล่าวคือการลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอยและการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ดังนี้

1. การคัดแยกขยะมูลฝอย ประกอบด้วย
  - 1.1 การคัดแยกขยะมูลฝอยในแหล่งที่พักอาศัย
  - 1.2 การคัดแยกขยะมูลฝอยรวมในชุมชน
  - 1.3 รูปแบบของการคัดแยกขยะมูลฝอย
  - 1.4 การดำเนินงานในการคัดแยกขยะ
2. การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ใหม่ ประกอบด้วย
  - 2.1 ขบวนการนำกลับคืนวัสดุเหลือใช้ (Waste Recovery) ในชุมชน
  - 2.2 ระบบเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิล
  - 2.3 อุตสาหกรรมท้องถิ่นที่จะรองรับการแปรรูปสภาพวัสดุเหลือใช้
3. เทคโนโลยีที่ใช้ในศูนย์คัดแยกและแปรรูปสภาพขยะมูลฝอย ประกอบด้วย
  - 3.1 เทคโนโลยีสำหรับชุมชนที่ดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ใช้ได้ใหม่ทุกประเภท
  - 3.2 เทคโนโลยีสำหรับชุมชนที่คัดแยกขยะรีไซเคิล
  - 3.3 เทคโนโลยีสำหรับชุมชนที่คัดแยกขยะย่อยสลายและขยะทั่วไปรวมกับขยะรีไซเคิล
4. ศูนย์คัดแยกและแปรรูปสภาพขยะมูลฝอย จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับปริมาณขยะมูลฝอยโดยรวม ปริมาณขยะมูลฝอยที่รีไซเคิล (Recyclable Waste) และสถานที่ตั้งใกล้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยบริเวณพื้นที่ฝั่งกลบของเทศบาล เพื่อความสะดวกในการจัดการเศษที่เหลือจากการคัดแยก
5. เทศบาล ต้องเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการศูนย์คัดแยกและแปรรูปสภาพขยะมูลฝอย โดยต้องประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่
6. ภาคเอกชน ที่ประกอบการเกี่ยวกับการรับซื้อของเก่าต้องส่งเสริมให้การประกอบการในลักษณะนี้ดำรงอยู่อย่างแพร่หลายและกระจายอยู่ทั่วไป เพื่อให้เกิดความสะดวกในการซื้อ-ขายระหว่างผู้คัดแยก ณ แหล่งกำเนิดกับผู้ค้าของเก่าหรือเทศบาล

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Document research)
2. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)
3. สรุปรวบรวมและจัดทำเป็นแนวปฏิบัติการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
4. การตรวจสอบและนารูปแบบการจัดการขยะ โดยผู้เชี่ยวชาญ

#### ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Document research)

ศึกษาข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการบริหารจัดการขยะ และสถานการณ์ปัญหาด้านการจัดการขยะในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

##### 1.1 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยทบทวนสถานการณ์ ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอย และปัญหาที่พบ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เรื่องร้องเรียนจากประชาชนด้านปัญหาขยะมูลฝอย อีกทั้งทำการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ โดยผ่านการวิเคราะห์แล้ว จากหนังสือ บทความทางวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษาทางวิชาการ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ดังนี้

**1.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ** เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากแหล่งที่มาของข้อมูลเชิงเอกสาร ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ข้อมูลจากการชั่งน้ำหนักของขยะ ข้อมูลจากหนังสือรับเรื่องร้องเรียนด้านขยะมูลฝอย และจากการสนทนากลุ่ม

**1.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ** ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสืบค้นจากตำรา วารสาร งานวิจัย กฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว และ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยประชาชนมีส่วนร่วม รายงานการศึกษาและเอกสาร อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

## 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ถึงสภาพการดำเนินงานด้านการ บริหารจัดการขยะมูลฝอย สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจริง นำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูล จากเอกสารต่างๆ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในเชิงพรรณนา สะท้อนสภาพจริง ที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การสรุปผลการศึกษา

## ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่รวบรวมข้อมูลจากการสนทนา กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) เป็น ผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็น หรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มคัดเลือก มาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

การสนทนากลุ่มเหมาะสำหรับการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลากหลาย เช่น การค้นหา ประเด็นของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีความรู้มาก่อน (Exploratory) การหาคำอธิบายสำหรับ ปรัชญาการณบางอย่าง (Explanatory) การประเมินสถานการณ์ (Assessment) ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดการสนทนากลุ่ม เป็น 2 ครั้ง รายละเอียด ดังนี้

### สนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1

#### 1.1 ประชากรที่ศึกษา

**1.1.1 การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)** กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และ ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

- 1) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จำนวน 32 คน  
16 หมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน
- 2) ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน จำนวน 16 คน



- 3) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จำนวน 2 คน  
และรองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
ที่รับผิดชอบดูแลงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

วิธีการคัดเลือกใช้การเลือกบุคคลที่เป็นผู้นำ และบุคคลที่มีตำแหน่งด้านการดูแล  
สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/หรือชุมชน

### 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

ประเด็นในการสนทนา

1.2.1 สถานการณ์ข้อมูลขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

1.2.2 ความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยแบบยั่งยืน

1.2.3 รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประกอบด้วย

1) ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน เพื่อลด  
ปริมาณขยะในชุมชน

2) ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

3) ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

### 1.3 สถานที่ในการสนทนากลุ่ม

สถานที่ในการสนทนากลุ่ม เป็นห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
เป็นห้องที่เงียบปราศจากเสียงรบกวนและทำการสนทนากลุ่ม ประมาณ 3 ชั่วโมง

### 1.4 การเตรียมการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 2 ด้าน

1.4.1 ด้านผู้ดำเนินการสนทนา ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา 1 คน ผู้จัดบันทึก  
การสนทนา 2 คน และผู้คอยอำนวยความสะดวกทั่วไป 1 คน

1.4.2 ด้านผู้ร่วมสนทนา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว จำนวน 50 คน  
ตามที่กำหนดไว้

### 1.5 ขั้นตอนดำเนินการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

#### 1.5.1 กำหนดหัวข้อการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) สถานการณ์ข้อมูลขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

2) ความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยแบบยั่งยืน

3) รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประกอบด้วย

- (1) ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน
- (2) ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย
- (3) ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

#### 1.5.2 กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.5.3 กำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Notetaker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant)

#### 1.5.4 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

#### 1.5.5 จัดการสนทนากลุ่ม

### 1.6 การดำเนินการสนทนากลุ่มและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6.1 ในช่วงแรกผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการสนทนาเริ่มจากการแนะนำตนเอง และทีมงาน (ผู้จดบันทึกและผู้บริการทั่วไป) โดยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง จัดเตรียมอุปกรณ์ (กระดาษสำหรับจดบันทึกและดินสอ) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อม หลังจากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.6.2 ผู้วิจัยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการจัดสนทนากลุ่ม

1.6.3 ผู้วิจัยเกริ่นนำด้วยคำถามอ่อนเครื่องเพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นกันเอง

1.6.4 เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเริ่มมีความคุ้นเคยกัน ผู้วิจัยนำผลของการศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปของสถานการณ์ขยะมูลฝอย จากผลการศึกษาระดับชั้นตอนที่ 1 มาอภิปรายและให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วได้รับทราบ

1.6.5 อภิปรายผล ตอบ ข้อ ซักถาม

1.6.6 ผู้วิจัย แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่ม ละ 25 คน

1.6.7 ผู้วิจัยกำหนดประเด็น ในการสนทนากลุ่ม ประเด็นหลัก คือ รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีรายละเอียดข้อย่อยดังนี้

- 1) ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน
- 2) ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย
- 3) ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

1.6.8 อภิปรายรูปแบบที่นำเสนอ

1.6.9 คัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมโดยการโหวด

1.6.10 นำผลที่ได้มาสรุปเป็นรูปแบบการจัดการขยะ เพื่อนำข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญ  
ตรวจสอบ

## 1.7 บทบาทของทีมงานในการจัดสนทนากลุ่ม

### 1.7.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)

1) ผู้คุยเก่ง มีความสามารถในการซักถาม สร้างบรรยากาศที่ดีในการสนทนา  
2) สร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ไม่ซักถาม  
รายบุคคล  
3) ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ไม่ชี้นำความคิดกลุ่มตัวอย่าง หรือ  
โน้มน้าวให้เห็นคล้อยตาม กระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่อิสระ และเป็น  
ธรรมชาติมากที่สุด

4) สร้างบรรยากาศให้คนที่ไม่ค่อยพูดให้แสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้

### 1.7.2 ผู้จดบันทึก (Notetaker)

1) จะต้องอยู่ร่วมในการสนทนากลุ่มตลอดเวลา  
2) ควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย  
เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน

1.7.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) อำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและ  
ผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

## การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2

### 2.1 ประชากรที่ศึกษา

2.2.1 การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และ  
ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

1) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จำนวน 32 คน  
16 หมู่บ้านๆ ละ 2 คน

2) ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้านๆละ 1 คน จำนวน 16 คน

3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จำนวน 2 คน

และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

บางแก้วที่รับผิดชอบดูแลงานกองสาธารณสุข

และสิ่งแวดล้อม

วิธีการคัดเลือกใช้การเลือกบุคคลที่เป็นผู้นำ และบุคคลที่มีตำแหน่งด้านการ  
ดูแลสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/หรือชุมชน

## 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

### 2.2.1 ประเด็นในการสนทนา

ข้อสรุปร่วมต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

## 2.3 สถานที่ในการสนทนากลุ่ม

สถานที่ในการสนทนากลุ่ม เป็นห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เป็นห้องที่เงียบปราศจากเสียงรบกวนและทำการสนทนากลุ่ม ประมาณ 2 ชั่วโมง

## 2.4 การเตรียมการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 2 ด้าน

2.4.1 ด้านผู้ดำเนินการสนทนา ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา 1 คน ผู้จัดบันทึกการสนทนา 1 คน และผู้คอยอำนวยความสะดวกทั่วไป 1 คน

2.4.2 ด้านผู้ร่วมสนทนา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกรรมการชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว จำนวน 50 คน ตามที่กำหนดไว้

## 2.5 ขั้นตอนดำเนินการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

### 2.5.1 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้จากข้อสรุปการสนทนากลุ่มจากครั้งที่ 1
- 2) ข้อสรุปร่วมต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน 1 รูปแบบ

### 2.5.2 กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.5.3 กำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จัดบันทึก (Notetaker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant)

### 2.5.4 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

### 2.5.5 จัดการสนทนากลุ่ม

## 2.6 การดำเนินการสนทนากลุ่มและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.6.1 ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบในการสนทนากลุ่ม ทั้ง 50 คน โดยมีการแบ่งกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม

2.6.2 เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้พบปะพูดคุยกัน ผู้วิจัยจึงเริ่มการสนทนา โดยนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ที่นำข้อมูลมาจากข้อสรุปการสนทนากลุ่มในครั้งที่ 1 โดยการแสดงเป็นรูปภาพ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบและทำการคัดเลือกรูปแบบ

2.6.3 ผู้วิจัยหาข้อสรุปต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

2.6.4 ผู้วิจัยตอบข้อซักถาม และรับฟังข้อเสนอแนะ

2.6.5 ผู้วิจัยจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติ รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

## 2.7 บทบาทของทีมงานในการจัดสนทนากลุ่ม

### 2.7.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)

- 1) ผู้คุยเก่ง มีความสามารถในการซักถาม สร้างบรรยากาศที่ดีในการสนทนา
- 2) สร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ไม่ซักถามรายบุคคล
- 3) ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ไม่ชี้นำความคิดกลุ่มตัวอย่าง หรือโน้มน้าวให้เห็นคล้อยตาม กระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่อิสระ และเป็นธรรมชาติมากที่สุด
- 4) สร้างบรรยากาศให้คนที่ไม่ค่อยพูดได้แสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้

### 2.7.2 ผู้จดบันทึก (Notetaker)

- 1) จะต้องอยู่ร่วมในการสนทนากลุ่มตลอดเวลา
- 2) ควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน

2.7.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) อำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

## 2.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

จะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เพื่อนำเสนอในเชิงพรรณนา สะท้อนสภาพจริงที่เกิดขึ้นและนำไปสู่ รูปแบบการจัดการขยะชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วที่สมบูรณ์ และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแนะนำ

### ขั้นตอนที่ 3 สรุป รวบรวมและจัดทำเป็นแนวปฏิบัติการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม ของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

#### 3.1 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำเป็นคู่มือ แนวปฏิบัติการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ข้อมูลสำคัญ 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ดังนี้

**3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ** เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากแหล่งที่มาของข้อมูลเชิงเอกสารและจากการสนทนากลุ่มทั้งสองครั้ง นำรูปแบบที่คัดเลือกจากชุมชน มาอธิบายไปสู่แนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

**3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ** ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสืบค้นจากตำรา วารสาร งานวิจัย กฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยประชาชนมีส่วนร่วม ศึกษาจากหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ประสบผลสำเร็จ

#### 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) นำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในเชิงพรรณนา สะท้อนสภาพจริงที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติ

### ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบแนะนำรูปแบบการจัดการขยะโดยผู้เชี่ยวชาญ

แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความรู้และมีความชำนาญด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างดีเป็นผู้ตรวจสอบ และเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และทบทวนสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินการจัดการขยะให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยดำเนินการศึกษารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

ผลการศึกษานำเสนอได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการบริหารจัดการขยะ และสถานการณ์ปัญหาด้านการจัดการขยะในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอ “รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”

#### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการบริหารจัดการขยะ และสถานการณ์ปัญหาด้านการจัดการขยะในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

ผู้วิจัยได้ทบทวนสถานการณ์ ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ข้อมูลการบริหารจัดการขยะ และสถานการณ์ปัญหาด้านการจัดการขยะที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ข้อมูลจากเรื่องร้องเรียนของประชาชน และสื่อประชาสัมพันธ์ อีกทั้งทำการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ โดยผ่านการวิเคราะห์แล้ว จากหนังสือ บทความทางวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษาทางวิชาการ และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ถึงสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจริง นำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในเชิงพรรณนา สะท้อนสภาพจริงที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ดังต่อไปนี้

## 1.1 ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

### 1.1.1 ประวัติขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยพื้นที่ตำบลบางแก้วเป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นที่ราบลุ่มอันกว้างใหญ่ พื้นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมในการเพาะปลูกและทำการประมงเลี้ยงปลา ชนกลุ่มแรกที่มาตั้งรกรากอยู่ในตำบลบางแก้ว ซึ่งอยู่บริเวณคลองกระทุ่ม คลองหลวงแพ่ง คลองปลัดเปரியง คลองรองปลัด และคลองบางแก้วใหญ่เป็นชนเชื้อสายมอญที่มาจาก ปากัดพระประแดง เป็นเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ เมื่อถึงฤดูกาลทำนาก็จะมาทำนาเมื่อเสร็จแล้วจะเดินทางกลับพระประแดง

หลังจากทางรัฐบาลตัดถนนบางนา-ตราด ถนนศรีนครินทร์ ถนนหนามแดง-บางพลี ทำให้ความเจริญได้เข้ามาในวิถีชีวิตคน ทำให้วิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยนไป ชาวนาได้ทำการขายที่ดินให้กับผู้ลงทุนเพื่อก่อสร้างอาคาร ที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ชนดั้งเดิมต้องเปลี่ยนอาชีพจากการทำนาเลี้ยงปลา ซึ่งเป็นสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรตำบลบางแก้ว

ต่อมาเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ประกาศยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ในการพัฒนาและให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลทั้งหมด อีกทั้งยังต้องมีภาระจัดเก็บรายได้ เพื่อนำมาใช้จ่ายในกิจการของตนเองอีกด้วย

### 1.1.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

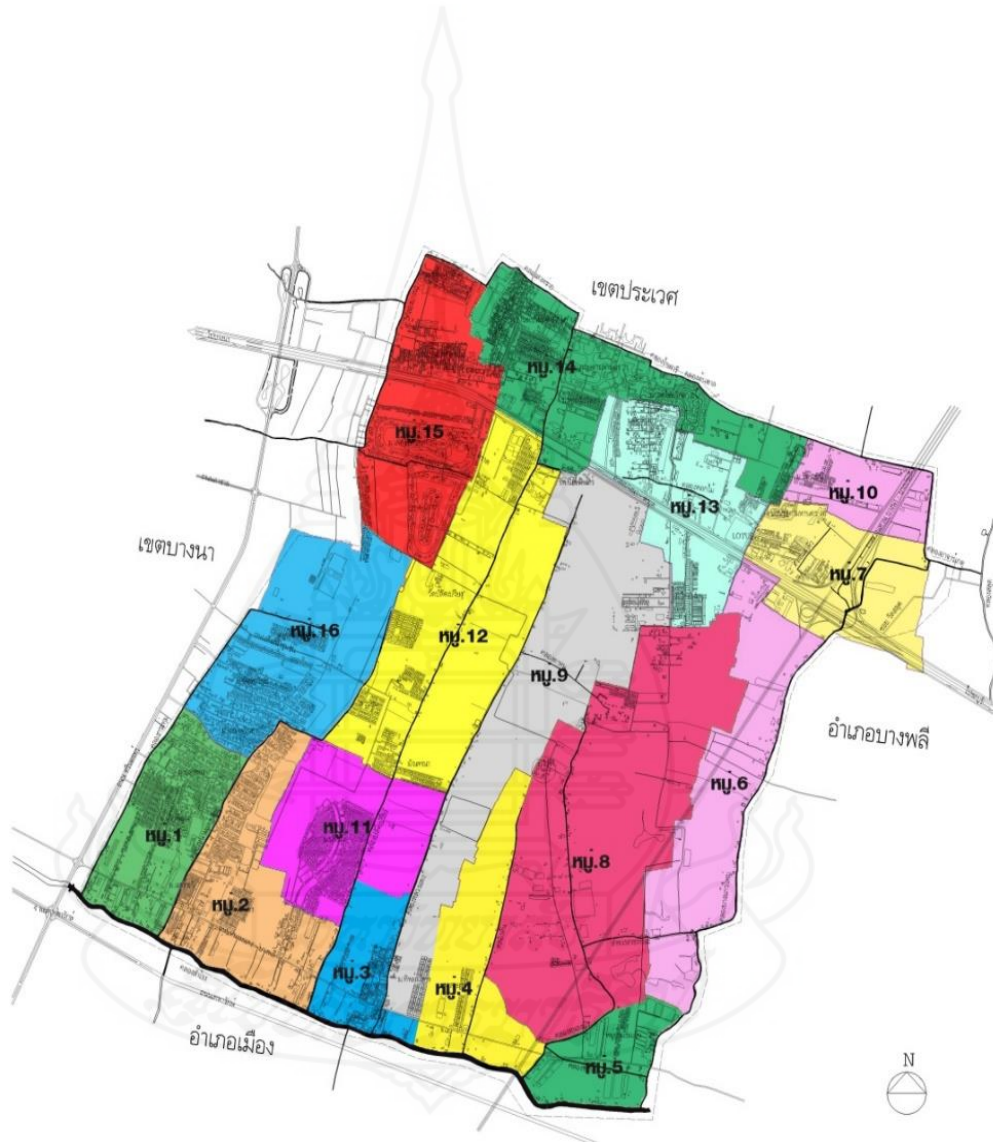
ลักษณะที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 ใน 7 ของอำเภอ บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกโดยที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ 8 ถนนวันครินทร์ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ห่างจากตัวอำเภอบางพลี ประมาณ 5 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ ประมาณ 8 กิโลเมตร

ด้านทิศเหนือ	จรดเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
ด้านทิศใต้	จรดอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
ด้านทิศตะวันออก	จรดตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
ด้านทิศตะวันตก	จรดเขตบางนา กรุงเทพมหานคร และอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ



### 1.1.3 ขนาดและพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วมีเนื้อที่ทั้งหมด 24.69 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 15,431.25 ไร่ ตามทางหลวงชนบทพหลโยธิน-บางพลี แยกจากถนนศรีนครินทร์ และถนนบางนา-ตราด ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่แบ่งเป็นที่อยู่อาศัยและการพาณิชย์ร้อยละ 70 การเกษตร ร้อยละ 25 และอื่นๆ ร้อยละ 5



ภาพที่ 4.1 แผนที่สังเขปเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
ที่มา: แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559-2561

### 1.1.4 จำนวนประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 27,923 ครัวเรือน มีประชากรรวม 44,642 คน แยกเป็นชาย 20,734 คน หญิง 23,908 คน ความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 1,808 คน/ตารางกิโลเมตร

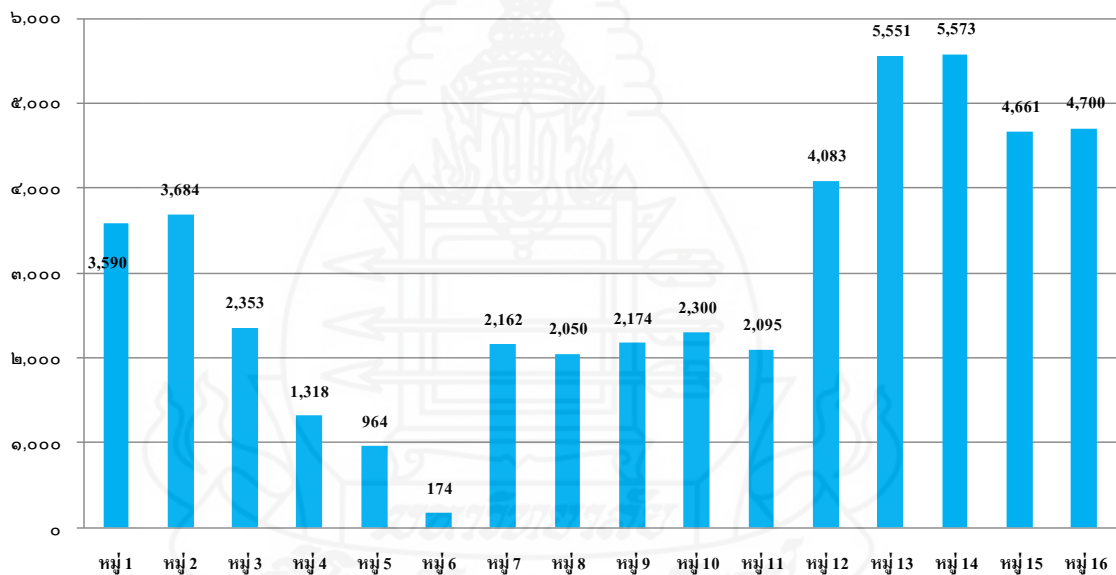
ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม		จำนวนครัวเรือน
				จำนวน	ร้อยละ	
1	บ้านคลองกระทุ่ม	1,663	1,940	3,603	8.08	1,602
2	บ้านริมคลองสำโรง	1,644	1,853	3,497	7.82	2,064
3	บ้านนวมแดง	1,127	1,174	2,301	5.15	570
4	บ้านคลองรองปลัด	638	699	1,337	3.00	476
5	บ้านคลองบางแก้ว	462	469	931	2.09	248
6	บ้านคลองบางแก้ว	68	104	172	0.39	72
7	บ้านคลองบางแก้ว	1,027	1,120	2,147	4.81	786
8	บ้านคลองหนองบัว	767	881	1,648	3.69	1,062
9	บ้านคลองหลวงแพ่ง	889	975	1,864	4.18	1,141
10	บ้านคลองอาจารย์เกตุ	960	1,119	2,079	4.66	1,157
11	บ้านคลองปลัดเปรียง	903	1,051	1,954	4.34	861
12	บ้านคลองปลัดเปรียง	1,661	1,947	3,608	8.08	2,383
13	บ้านคลองคอกไม้	2,279	2,699	4,978	11.15	6,192
14	บ้านเปรมฤทัย	2,573	299	5,571	12.46	2,070
15	บ้านเปรมฤทัย(ช่อมะลิสนิมิต)	2,131	2,479	4,610	10.3	3,101
16	บ้านคลองกระทุ่ม	1,942	2,400	4,342	9.73	4,134
<b>รวม</b>		<b>20,734</b>	<b>23,908</b>	<b>44,642</b>	<b>100</b>	<b>27,923</b>

ที่มา: สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอบางพลี ณ วันที่ 25 พฤษภาคม 2558

จากตารางที่ 4.1 พบว่า หมู่ที่ 13 มีจำนวน 6,192 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรเท่ากับ 4,978 คน จำนวนประชากรมีน้อยกว่าจำนวนครัวเรือนเนื่องจาก หมู่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของ คอนโดลุมพินี เมกะซิตี จำนวน 4,000 ยูนิต ซึ่งข้อมูลจริงพบว่า ผู้อยู่อาศัยจริงไม่ครบตามจำนวนยูนิต ทำให้จำนวนครัวเรือนมีมากกว่าจำนวนประชากร และจากตารางจะเห็นว่า หมู่ที่ 12, 13, 14, 15 และ 16 มีจำนวนประชากรมากกว่าร้อยละ 50 ของประชากรทั้งตำบล เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ตามแนวถนนศรีนครินทร์และถนนบางนา-ตราด ซึ่งมีหมู่บ้านจัดสรร ชุมชน คอนโด อพาร์ทเมนต์เป็นจำนวนมาก ทำให้ประชากรในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนมากตามไปด้วย แตกต่างจากพื้นที่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ตั้งอยู่ในพื้นที่ด้านใน ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรมและบ่อปลาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประชากรน้อยกว่า

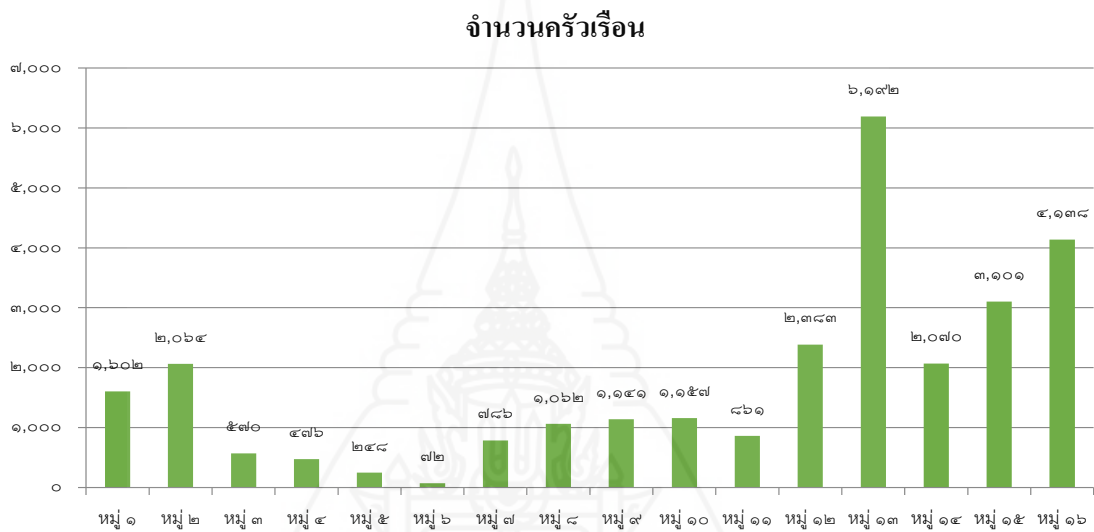
จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว



ภาพที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรในพื้นที่ตำบลบางแก้ว

ที่มา: สำนักทะเบียนและบัตร อำเภอบางพลี (2558)

จากข้อมูลในกราฟที่ 4.2 พบว่า หมู่ที่ 14 มีจำนวนประชากร มากที่สุดคือ จำนวน 5,571 คน คิดเป็นร้อยละ 12.46 % และรองลงมาคือ หมู่ที่ 13 มีจำนวนประชากร จำนวน 5,978 คน คิดเป็นร้อยละ 11.15 % และหมู่ที่ 15 มีจำนวนประชากร รองลงมาคือ จำนวน 4,610 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.33 % ตามลำดับ โดยหมู่ที่ 6 มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และมีพื้นที่น้อยที่สุดในตำบลบางแก้ว



ภาพที่ 4.3 แสดงจำนวนครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว

ที่มา: สำนักทะเบียนและบัตร อำเภอบางพลี (2558)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า

หมู่ที่ 13 มีจำนวนครัวเรือน มากที่สุดคือ จำนวน 6,192 หลังคาเรือน

หมู่ที่ 16 มีจำนวนครัวเรือน มากคือ จำนวน 4,138 หลังคาเรือน

หมู่ที่ 15 มีจำนวนครัวเรือนรองลงมาคือ จำนวน 3,101 หลังคาเรือน

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนหมู่บ้านจัดสรร/ชุมชน

หมู่	ชื่อหมู่บ้านจัดสรร/ชุมชน	หมู่	ชื่อหมู่บ้านจัดสรร/ชุมชน
1	หมู่บ้านลดาวัลย์,หมู่บ้านเอกไพลิน,หมู่บ้านปลาทอง หมู่บ้านพูลสุข, หมู่บ้านเอื้อพัฒนานิเวศน์,หมู่บ้านคานาเนลวิลล์,หมู่บ้านศรีนครินทร์วิลล์ชุมชนคลองกระทุ่ม, พูลสุข, บึงบางจาก, จิตราวรรณ เวิลด์เนส สปา, โรงแรม พาเลซ	2	หมู่บ้านแสงระวี คาซัคสถานโค,หมู่บ้านคล้ายเจริญ หมู่บ้านสมเด็จ,หมู่บ้านฉัตรเพชร, หมู่บ้านพฤษภาวิวัล 24, หมู่บ้านศุภาลย์วิลล์, หมู่บ้านปรีชาชุมชนริมคลองลำโรง, หมู่บ้านนครินทร์โฮม
3	ชุมชนพัฒนาชุมชน,บุญประชาริมคลองหลวงเพ่ง	4	หมู่บ้านสายรุ้ง, ชุมชนคลองรองปลัด
5	หมู่บ้านร่มเย็น,ชุมชนริมคลองบางแก้วใหญ่	6	หมู่บ้านเอ-สเปค, ชุมชนริมคลองบางแก้วใหญ่ ห้างเมกา บางนา, อิกิเย, บิ๊กซี, โรบินสัน
7	หมู่บ้านรัตนธานี, หมู่บ้านกฤษดานคร 28, นิรันดร์คอนโค, หมู่บ้านกรีนการ์เด็นท์, ชุมชนริมคลองบางแก้วใหญ่, โรงแรมสกายอินน์	8	หมู่บ้านบัวหลวง, หมู่บ้านวิคเตอร์เรีย, หมู่บ้านเมืองแก้ว, หมู่บ้านเศรษฐศิริ, หมู่บ้านแมคโนเรีย, ชุมชนริมคลองหนองบัว
9	หมู่บ้านทิพย์มงคล, ชุมชนจัดสรรยายแป้น	10	หมู่บ้านรัตนธานี, หมู่บ้านถุงเงินถุงทอง, ชุมชนริมคลองวัดสลุด, บุราศิริ, มัลติพาล์ม
11	หมู่บ้านปรีชา, หมู่บ้านสุริยาเพอร์เฟค, ชุมชนริมคลองปลัดเปรียง	12	หมู่บ้านมณฑนา, หมู่บ้านกรงทอง, หมู่บ้านกัลปพฤกษ์, หมู่บ้านคาชาวิลล์, หมู่บ้านถวัลย์วิลล์, หมู่บ้านวิลล่าอคาเดย์, หมู่บ้านเดอร์วิลศรีนครินทร์, หมู่บ้านพฤษาบุรี, หมู่บ้านเดอะเนค, หมู่บ้านภัททิรมย์ซัมเมอร์, หมู่บ้านนครินทร์คอนโค, หมู่บ้านพาร์คแกลลลี่หมู่บ้านนิรันดร์ 9, หมู่บ้านเดอร์คลิก, ชุมชนริมคลองปลัดเปรียง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หมู่	ชื่อหมู่บ้านจัดสรร/ชุมชน	หมู่	ชื่อหมู่บ้านจัดสรร/ชุมชน
13	หมู่บ้านรัตนธานี, หมู่บ้านปลาทองกระรัต, หมู่บ้านกฤษดานคร 21, หมู่บ้านไทยสมุทร, หมู่บ้านสันตินคร, หมู่บ้านพรีวิลเลท, หมู่บ้านเลคไซด์วิลล่า 2 (บางส่วน), หมู่บ้านลุมพินีทาวน์, หมู่บ้านอยู่สบาย, ชุมชนริมคลองคอกไม้, ห้างโลดส์ ห้างไทวัสดุ, บีเอ็มเซลล์, บีเอ็มเอสโซ่	14	หมู่บ้านบางนาวิลล่า, หมู่บ้านปาร์ควิลล์, หมู่บ้านเปรมฤทัย, หมู่บ้านเพชรศรี, หมู่บ้านรัตนธานี, หมู่บ้านเลคไซด์วิลล่า 2 (บางส่วน), ชุมชนริมคลองสาหร่าย, กฤษดานคร 21 (บางส่วน), กฤษดานคร 28 (บางส่วน), บีเอ็มเซลล์, บีเอ็มเอสโซ่, บีเอ็มเพชรศรี
15	หมู่บ้านเลิศนิมิต, หมู่บ้านเลคไซด์วิลล่า 1, หมู่บ้านช่อมนิวัฒน์, ชุมชนริมคลองบางนา, ชุมชนเปรมฤทัย	16	หมู่บ้านศิริเทพ 8, หมู่บ้านสวนธน, หมู่บ้านลลินกรีนวิลล์, ชุมชนริมคลองกระทู้, หมู่บ้านนิรันดร์วิลล์, หมู่บ้านภัททิรมย์, หมู่บ้านอินดี้

### 1.1.5 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

อาชีพของราษฎร ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาชีพค้าขาย รายได้ต่อหัวของประชากรโดยเฉลี่ย 100,000-500,000 บาท/คน/ปี รองลงมาจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประเภทเลี้ยงปลา

ที่มา: แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว พ.ศ.2559-2561

## 1.2 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

### 1.2.1 ปริมาณขยะมูลฝอย

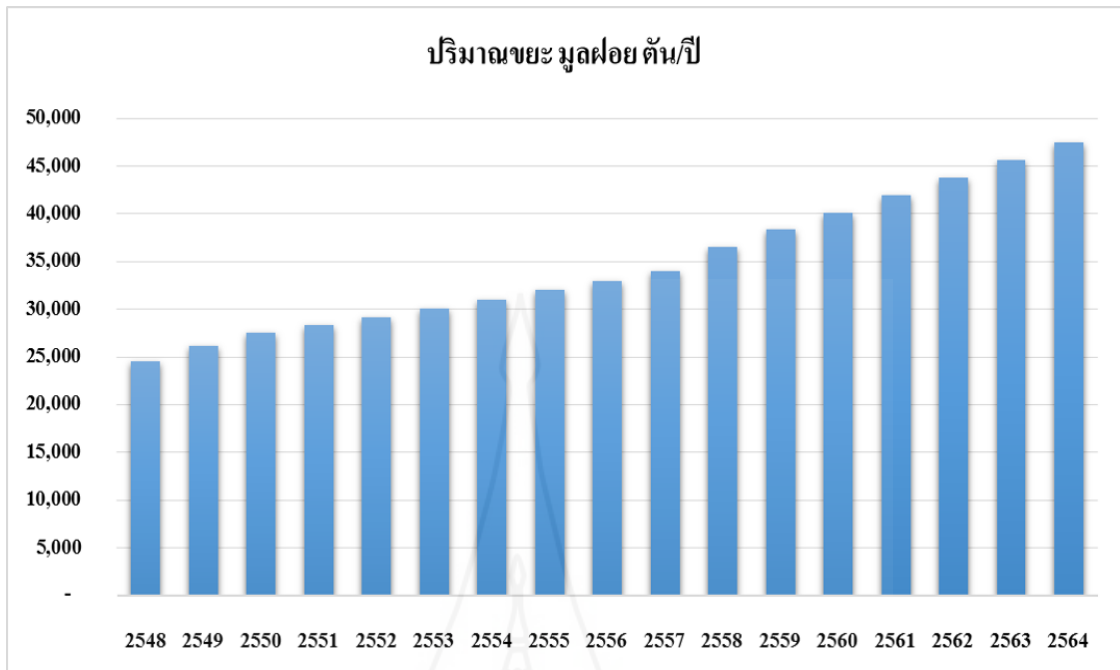
ผลจากการสำรวจปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วในช่วงเดือนตุลาคม 2557 ถึงเมษายน 2558 พบว่า ปริมาณมูลฝอยที่เก็บขนได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ประมาณ 106.6 ตันต่อวัน ปริมาณมูลฝอยที่เอกชนจัดเก็บจำนวน 20.98 ตัน ต่อวัน รวมเป็น 127.58 ตันต่อวัน โดยมีแหล่งกำเนิดมูลฝอยที่สำคัญคือ บ้านพักอาศัย ย่านธุรกิจการค้าและพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ ตลาด ร้านอาหาร ฯลฯ ในขณะที่ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในด้านการรวบรวม เก็บขน การกำจัดขยะมูลฝอย ดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดขยะมูลฝอย

ตกค้างในชุมชน เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขตามมา อีกทั้งในระยะที่ผ่านมาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นการดำเนินการด้านการกำจัด รวมทั้งยังประสบปัญหาเกี่ยวกับขยะอันตรายที่เกิดจากชุมชน เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า แบตเตอรี่ ทีวี สารเคมี รวมทั้งน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้ว ซึ่งถูกนำมาทิ้งร่วมกับขยะมูลฝอยทั่วไปจากครัวเรือน อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงได้ซึ่งปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ก็ได้มีการวางแผนเพื่อแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่พบว่าการดำเนินงานในปัจจุบันยังขาดการจัดการที่เป็นระบบครบวงจร ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นการดำเนินการแบบแยกส่วน มีเฉพาะแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบเฉพาะเรื่องเท่านั้น จำเป็นต้องทำการศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหา และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนให้ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนต่อไป

ตารางที่ 4.3 แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

ข้อมูล	จัดเก็บเอง		เอกชนจัดเก็บ		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ตัน/วัน)	(%)	(ตัน/วัน)	(%)	(ตัน/วัน)	(%)
ปริมาณขยะมูลฝอย รวม	106.6	83.55	20.98	16.44	127.58	100.00
ปริมาณขยะมูลฝอย ที่เก็บได้	106.6	100.00	20.98	100.00	127.58	100.00
ปริมาณขยะมูลฝอย ที่ตกค้าง	-	-	-	-	-	-

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, 2558)



ภาพที่ 4.4 แสดงปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/ปี) ในเขตพื้นที่ อบต.บางแก้ว ปี 2548 - 2567  
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, 2558)

### 1.2.2 ลักษณะของมูลฝอย

จากการศึกษาปริมาณมูลฝอยพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว พบว่า มูลฝอยที่จัดเก็บได้มาจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ จากการเก็บโดยรถเก็บขนมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ซึ่งมีปริมาณมูลฝอยที่เก็บขนได้อยู่ระหว่าง 106.6 ตันต่อวัน และจากรถเก็บขนขยะมูลฝอยจากหน่วยงานภายนอก ที่ได้รับอนุญาตในการขอให้ให้บริการพื้นที่จำนวน 5 ราย ซึ่งมีปริมาณมูลฝอยที่เก็บขนได้อยู่ระหว่าง 20.98 ตันต่อวัน รวมเป็นเป็นฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมดประมาณ 127.58 ตันต่อวัน และเมื่อทำการคำนวณถึงอัตราการเกิดมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว พบว่า มีค่าเฉลี่ย ประมาณ 0.95 กิโลกรัม/คน/วัน

ปริมาณขยะมูลฝอยดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วสามารถเก็บขนได้ทั้งหมด โดยมีอัตราการผลิตขยะมูลฝอยประมาณ 1 กิโลกรัม/คน/วัน ซึ่งมีองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอย ดังตารางที่ 4.4



ตารางที่ 4.4 แสดงองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตตำบลบางแก้ว

องค์ประกอบของขยะมูลฝอย	ร้อยละโดยน้ำหนัก (กก.)
ขยะมูลฝอยเปียก	57.32
กระดาษ	8.59
พลาสติก	19.25
เศษผ้า	2.20
แก้ว	4.93
โลหะอะลูมิเนียม/โลหะ	2.22
หนัง/ยาง	0.97
อื่น ๆ (ระบุ).....	0.36
<b>รวมทั้งหมด</b>	<b>100</b>

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, 2558)

จากข้อมูลองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตตำบลบางแก้ว ซึ่งศึกษาเดือน  
เมษายน 2557 - เมษายน 2558 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยเปียก ร้อยละ 57.32 กระดาษร้อยละ 8.59  
และพลาสติกร้อยละ 19.25 สามารถคำนวณปริมาณขยะเป็นจำนวนตันต่อวันได้ดังนี้

ขยะมูลฝอยเปียก  $\frac{127.58 \times 57.32}{100}$

100

คิดเป็นขยะมูลฝอยเปียก เท่ากับ 73.12 ตันต่อวัน

กระดาษ  $\frac{127.58 \times 8.59}{100}$

100

คิดเป็นขยะประเภทกระดาษ เท่ากับ 10.59 ตันต่อวัน

พลาสติก  $\frac{127.58 \times 19.25}{100}$

100

คิดเป็นขยะประเภทพลาสติก เท่ากับ 24.55 ตันต่อวัน

### 1.2.3 การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

#### 1) นโยบายการคัดแยกและนำขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่

ตามแนวนโยบายคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้ให้ความสำคัญในด้านการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก จึงได้แถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2554 ซึ่งมีนโยบายดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อม ในชุมชน ดังนี้ ข้อ (2.3.1) สนับสนุนจัดตั้ง กองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน โดยประชาชนมีส่วนร่วม มีงานทำ มีรายได้ จัดจ้างแรงงานในชุมชน เก็บกวาดขยะ ทำความสะอาด ถนน ตรอก ซอก ซอย เอาไปเก็บไว้ในสถานที่เฉพาะเพื่อรอให้รถบรรทุกขยะ มาเก็บขยะไปกำจัด ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสม และสะดวกใกล้ที่สุด เป็นการบริการ ที่รวดเร็วและลดค่าใช้จ่าย ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ และทางบก (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ (7) คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก เริ่มจากการทิ้งขยะมูลฝอยจากครัวเรือน กล่าวคือ ควรมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะชนิดใดสามารถนำกลับมาใช้ได้ก็นำมาขายเพื่อสร้างรายได้ จัดตั้งกองทุนบริการจัดการขยะรีไซเคิลในชุมชน รายได้สามารถนำไปสร้างประโยชน์ต่อสาธารณะ เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้อย่างยั่งยืน

#### 2) การคัดแยกมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วในปัจจุบัน ยังไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยที่ อบต. จัดวางถังรองรับขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนประชาชนและบางชุมชนประชาชนนำขยะมูลฝอยใส่ถุงมาวางไว้หน้าบ้าน เพื่อให้ อบต. มาทำการเก็บขนไปกำจัดโดยใช้วิธีการฝังกลบ ซึ่งมีการคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถขายได้ออกจากขยะอินทรีย์และขยะทั่วไปในระหว่างที่ทำการเก็บขยะ โดยพนักงานเก็บขยะ เพื่อจำหน่าย แต่การคัดแยกโดยประชาชนหรือสถานประกอบการต่างๆ ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน อีกทั้งการดำเนินการดังกล่าวต้องใช้งบประมาณในการจัดการที่สูงตั้งแต่การเก็บรวบรวม เก็บขนและการกำจัดเพราะต้องจัดการกับจำนวนขยะมูลฝอยที่เก็บขนมาทั้งหมด ซึ่งใช้งบประมาณเพื่อการจัดการเพิ่มมากขึ้นตามปริมาณของขยะที่เกิดขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของขนาดชุมชนและจำนวนประชากร

### 3) การเก็บขนและขนส่งขยะมูลฝอย

การดำเนินงานเก็บขนขยะมูลฝอย วันจันทร์-วันเสาร์ เวลา 08.00 น. เป็นต้นไป แบ่งเป็น 2 ประเภท ดำเนินการเก็บขนเอง มีรถเก็บขนขยะมูลฝอย จำนวน 11 คัน ดังนี้

รถบรรทุกขยะมูลฝอยชนิดอัดท้าย	จำนวน 1 คัน
ขนาด 6 ลบ.ม	
รถบรรทุกขยะมูลฝอยชนิดอัดท้าย	จำนวน 7 คัน
ขนาด 10 ลบ.ม	
รถบรรทุกขยะมูลฝอยชนิดถังคอนเทนเนอร์	จำนวน 3 คัน
ขนาด 8 ลบ.ม	
บริษัท เอกชน ได้รับอนุญาตรับทำการเก็บขน	จำนวน 5 ราย
มูลฝอย	
นายประเสริฐ ปราชญ์ปัญญา	หจก.รัฐพงศ์ โกลเด้นเวส
บริษัท เวสเมเนจเม้นท์ จำกัด	นายสุธี ศิวอินทร์
หจก.เอ็น พี ซี	

การเก็บขนมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว แบ่งเป็น 2 ลักษณะ (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, 2558) คือ

(1) การเก็บจากถังขยะที่ตั้งอยู่ตามบ้านเรือน หรือสถานที่ต่างๆ เป็นวิธีการเก็บขนมูลฝอยที่รถแต่ละคนจะทำการเก็บขนมูลฝอยจากถังรองรับมูลฝอย ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วได้จัดวางไว้กระจายตามจุดต่างๆ ในพื้นที่ บริเวณบ้านประชาชน อาคาร หรือสถานประกอบกิจการที่ได้นำถังมาวางไว้ตามกำหนดวันและเวลาที่แต่ละเส้นทางได้กำหนดไว้ ส่วนรูปแบบของถังรองรับ ก็มีความแตกต่างกันไป ทั้งเป็นแบบถังรวมที่เจ้าของบ้านจัดหาเอาถังรองรับแบบรวมที่วางทั้งสองข้างถนน ถึงคัดแยกประเภทมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง ที่วางตามจุดต่างๆ ที่อบต. จัดให้เป็นต้น

(2) การเก็บจากถังรวมแบบคอนเทนเนอร์ ซึ่งเป็นจุดรวมมูลฝอยตามโรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการต่างๆ อพาร์ทเมนต์ หอพัก ตลาด ศูนย์การค้า โรงเรียนและชุมชน จำนวนถึงคอนเทนเนอร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทั้งหมด 17 ใบ กระจายตามจุดต่างๆ ในพื้นที่

#### 4) การกำจัดขยะมูลฝอย

ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดในพื้นที่ ทั้งจากชุมชน อาคารบ้านเรือน สถานประกอบการต่างๆ โรงงานอุตสาหกรรม ทั้งในส่วนที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จัดเก็บเองและอนุญาตบริษัทเอกชนจัดเก็บนั้น ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ดำเนินการว่าจ้าง บริษัท อีสเทอร์น อีเนอจี พลัส จำกัด ให้จัดการขยะโดยวิธีฝังกลบและเปลี่ยนขยะเป็นพลังงาน ตั้งอยู่ในเขตตำบลแพรกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีเนื้อที่ประมาณ 170 ไร่ อยู่ห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร ดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมา/ค่าเช่าที่ทิ้งขยะคิดเป็นค่าใช้จ่ายปีละประมาณ 8,100,000 บาท ในส่วนของบริษัทเอกชนนำขยะไปกำจัด ณ สถานที่เดียวกันคือ บริษัท อีสเทอร์น อีเนอจี จำกัด เนื่องจากเป็นสถานที่เดียวที่รับกำจัดขยะของจังหวัดสมุทรปราการที่ยังเปิดดำเนินการอยู่ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว, 2558)

#### 1.2.4 แนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะตามแบบฉบับบางแก้วโมเดล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้ให้ความสำคัญในด้านการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก จึงได้แถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2554 ซึ่งมีนโยบายดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนี้ ข้อ (2.3.1) สนับสนุนจัดตั้ง กองทุนบริหารจัดการขยะชุมชนโดยประชาชนมีส่วนร่วม มีงานทำ มีรายได้ จัดจ้างแรงงานในชุมชน เก็บกวาดขยะ ทำความสะอาด ถนน ตรอก ซอก ซอย เอาไปเก็บไว้ในสถานที่เฉพาะ เพื่อรอให้รถบรรทุกขยะ มาเก็บขยะไปกำจัด ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และสะดวกใกล้ที่สุด เป็นการบริการที่รวดเร็วและลดค่าใช้จ่าย

## การพัฒนาารูปแบบการจัดการขยะตำบลบางแก้ว โดยประชาชนมีส่วนร่วม

### ประกาศนโยบาย

นโยบายดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนี้ ข้อ (๒.๓.๑) สนับสนุนจัดตั้ง กองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน โดยประชาชนมีส่วนร่วม มีงานทำ มีรายได้ จัดจ้างแรงงานในชุมชน เก็บกวาดขยะ ทำความสะอาด ถนน ตรอก ซอก ซอย เอาไปเก็บไว้ในสถานที่เฉพาะเพื่อรอให้รถบรรทุกขยะ มาเก็บขยะไปกำจัด ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสม และสะดวกใกล้ที่สุด เป็นการบริการ ที่รวดเร็วและลดค่าใช้จ่าย

### ตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะชุมชน

แต่งตั้งตัวแทนประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ในด้านข้อมูลข่าวสาร ร่วมกิจกรรมของหน่วยงานรัฐ ร่วมวางแผน แก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน (ขั้นตอนนี้ดำเนินการแล้ว)

### ศึกษาดูงานการจัดการขยะศึกษาดูงาน ณ จังหวัดพิษณุโลก

ได้แนวคิด คือ ชุมชนวางแผนการลดปริมาณขยะหรือหาวิธีการจัดการขยะและจัดทำโครงการต่างๆ เอง โดยเทศบาลทำหน้าที่เสมือนเป็นที่เลี้ยงและคอยสนับสนุน เช่น ชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 ได้ดำเนินโครงการ การจัดการของขยะได้ โดยเอกชนเป็นผู้ดำเนินการธนาคารขยะรีไซเคิล ประชาชนเกือบทุกครัวเรือนจะคัดแยกขยะชีวภาพแล้วนำไปหมักเป็นปุ๋ย และได้พัฒนาเป็นชุมชนปลอดถังขยะ คือไม่มีถังขยะตามถนน แต่ละครัวเรือนจะมีถังขยะ 2 ใบ คือ ถังสำหรับใส่ขยะชีวภาพและถังขยะทั่วไป ส่วนของขยะได้จะแยกใส่กล่องกระดาษ ตะกร้า หรือถุง โดยไม่ต้องใช้ถังพิเศษ แล้วนำไปเข้าระบบธนาคารรีไซเคิล

## นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ภาพที่ 4.5 แสดงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
ที่มา: แผนปฏิบัติการขยะมูลฝอย (องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว, 2558)

### 1.2.5 ปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่องค์การบริหาร

#### ส่วนตำบลบางแก้ว

- 1) การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรแฝง
- 2) การขยายตัวของเมือง ในด้านปลูกสร้างที่อยู่อาศัย
- 3) ปัญหาด้านการคัดแยก
  - (1) มีการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์น้อย
  - (2) ขาดภาชนะในการรองรับขยะมูลฝอยแต่ละประเภทที่ได้รับการคัดแยก

ตั้งแต่แหล่งกำเนิด (สำหรับขยะอันตราย)

- (3) ขาดความร่วมมือในการแยกประเภทขยะมูลฝอยจากประชาชน
- (4) ประชาชนผู้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยไม่ให้ความสนใจในการคัดแยก

ขยะมูลฝอย

- (5) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงอันตรายและผลกระทบที่จะ

เกิดขึ้น

- 4) การขาดแคลนที่ดินสำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะอย่างถูกหลักวิชาการ เนื่องจากพื้นที่และสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย
- 5) ขาดแคลนบุคลากรระดับปฏิบัติที่มีความรู้ความชำนาญ
- 6) ข้อจำกัดด้านงบประมาณในกรณีที่ต้องมีการลงทุนในเทคโนโลยีการ

จัดการขยะครบวงจร

7) ข้อจำกัดด้านระยะทางจากพื้นที่เก็บขนขยะไปยังสถานที่กำจัดอยู่ไกล และปัญหาการจราจรที่ติดขัดทำให้เสียเวลาในการเก็บขน เกิดปัญหาขยะตกค้าง

- 8) เกิดการลักลอบทิ้งขยะริมข้างทาง
- 9) การยอมรับนโยบายผู้บริหารของประชาชนยังน้อย

ที่มา: แผนปฏิบัติการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ,2558

## ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

### 2.1 ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1

ในการสนทนาครั้งที่ 1 มีผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว 16 หมู่บ้านๆ ละ 2 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว และรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วที่รับผิดชอบดูแลงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกบุคคลที่เป็นผู้นำ และบุคคลที่มีตำแหน่งด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/หรือชุมชน การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 จัดขึ้นวันที่ 28 กรกฎาคม 2558 เวลา 09.00 น ถึง เวลา 12.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ชั้น 3 ซึ่งเป็นสถานที่เงียบและกว้างขวาง เหมาะสำหรับการแบ่งกลุ่มเพื่อทำการสนทนา ผู้วิจัยได้ จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ คือ คอมพิวเตอร์ กระดาษสำหรับจดบันทึกและปากกา ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อมในเวลา 09.00 น. เมื่อกลุ่มตัวอย่างมาพร้อมเพรียงกัน ก็สร้างบรรยากาศให้โดยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง โดยการเสิร์ฟอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม ให้พบปะพูดคุยกัน หลังจากนั้น จึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

2.1.1 ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบในการสนทนากลุ่ม ทั้ง 50 คน ในช่วงแรกไม่มีการแบ่งกลุ่มย่อยในช่วงหลังมีการแบ่งกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ๆ ละ 25 คน

2.1.2 เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้พบปะพูดคุยกัน ผู้วิจัยจึงเริ่มการสนทนาโดยแนะนำตัวเองและคณะ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ข้อมูลด้านขยะ นโยบายการจัดการขยะ โดยการแสดงเป็นรูปภาพนำเสนอในโปรแกรมพาวเวอร์พอยต์ ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้บรรยายสรุปประเด็นในด้านปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ ดังนี้

- (1) ปัญหาขยะตกค้างในชุมชน
- (2) ประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะ
- (3) การค้ายี่ของของชาเล้ง และสุนัขทำให้บริเวณที่ตั้งถังขยะสกปรก
- (4) ชุมชนที่มีถนนที่เล็ก มีปัญหาด้านการจราจร เมื่อรถขยะเข้ามาเก็บ

เช่น รถจอดกีดขวางถังขยะ เกิดการเถียงชนระหว่างรถขยะกับรถในชุมชน เป็นต้น

- (5) เกิดการลักลอบทิ้งขยะริมข้างทาง
- (6) ไม่มีสถานที่ทิ้ง ขยะอันตราย

2) กลุ่มตัวอย่างได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงในการดำเนินการ ดังนี้

(1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการกับขยะมูลฝอย ในชุมชนตนเองให้มากที่สุด โดยเห็นด้วยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ เพราะจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานต่อไป

(2) สร้างรูปแบบให้เหมาะสม ตั้งแต่ครัวเรือนไปจนถึงการนำไปกำจัด

(3) สร้างกลุ่มการทำงาน ในด้านการจัดการขยะในชุมชน

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นหลักในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ คือ การสร้างรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีรายละเอียด 3 ขั้นตอน

1. ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน
2. ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย
3. ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

ได้ข้อสรุป จากการสนทนากลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน
  - 1.1 ต้องนำขยะมาใช้ประโยชน์มากที่สุด
  - 1.2 คัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน เป็น ขยะขายได้ ขยะขายไม่ได้ ขยะอินทรีย์
  - 1.3 ขยะอินทรีย์นำไปใช้ประโยชน์ เช่น ปุ๋ยหมัก หรือ อาหารสัตว์
  - 1.4 มีการคัดแยกขยะอันตราย มีจุดรวบรวมขยะอันตราย โดย อบต.

ขยะอันตราย

เป็นผู้ดำเนินการนำไปกำจัด

1.5 ส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเป็นกองทุน หรือธนาคารขยะ เพื่อบริหารจัดการขยะในชุมชนของตนเอง

1.6 เมื่อจัดตั้งกลุ่มในชุมชน ก็จัดทำน้ำหมักชีวภาพ นำไปจำหน่ายให้กับเจ้าของบ่อปลา เพื่อป้องกันน้ำเสีย เศษอาหารที่นำไปขายให้ผู้เลี้ยงปลาสด เป็นรายได้เข้าสู่กลุ่ม

2. ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

2.1 ต้องการให้มีถนนปลอดถังขยะ เพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ และรักษาความสะอาด ในชุมชน

2.2 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยคัดแยกขยะ ตั้งแต่ครัวเรือน ตามขั้นตอนที่ 1 ส่วนขยะที่ขายไม่ได้นำมาแขวนไว้หน้าบ้าน เพื่อให้ชาเล้ง มาเก็บไปไว้ถังขยะรวม โดย อบต. เป็นผู้ขนไปกำจัด

2.3 จัดตั้งถังขยะรวมในชุมชน จำนวนจุดที่ตั้งถัง ขึ้นอยู่กับขนาดของชุมชน



2.4 เพื่อป้องกันปัญหาการจลาจล และการเก็บขนขยะ ไม่ให้ตักค้ำง ข้อเสนอแนะให้ใช้รถจักรยานสามล้อถีบ (ชาเล็ง) ที่มีกระบะบรรทุกขยะ โดยคนปั่นและเก็บขยะ นั้นเป็นคนในชุมชนนั้นๆ ที่ว่างงานต้องการประกอบอาชีพในชุมชนของตนเอง โดย อบต. เป็นผู้ประสานงานในการคัดเลือกและจัดจ้าง

2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วเป็นผู้นำรถขยะแบบยกถังคอนเทนเนอร์/หรือรถอัดท้ายมาเก็บขนที่ถังขยะรวมเพื่อขนส่งไปกำจัด

2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วเป็นผู้จัดเก็บขยะอันตราย ตามจุด และตามวันที่กำหนด

### 3. ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 ต้องการทำปุ๋ยหมัก และปุ๋ยชีวภาพ จากขยะอินทรีย์ โดย อบต. บางแก้วสนับสนุนความรู้และงบประมาณในเรื่องนี้

3.2 ขยะที่ขายไม่ได้ อบต.มาจัดเก็บ และนำไปฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

3.3 ขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เป็นผู้นำไปกำจัด

เมื่อได้ประเด็นในการสร้างรูปแบบจาก 2 กลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มตัวอย่างอภิปรายรูปแบบที่นำเสนอ ได้ผลดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีชุมชนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่ ได้นำเสนอว่าถ้าจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการรับผิดชอบขยะที่ตนเองก่อขึ้น ไม่ต้องมีรถชาเล็งและเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนที่หน้าบ้านทุกครั้งเรือนก็ได้ ต้องการให้ประชาชนนำขยะไปทิ้งที่จุดถังขยะรวมด้วยตนเอง ตามเวลาที่กำหนด

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีชุมชนขนาดใหญ่ ในเขตพื้นที่ ได้นำเสนอว่าถ้าจะให้ประชาชนมีนำขยะไปทิ้งที่จุดรวมขยะเอง เกรงว่าจะเกิดความไม่สะดวกเนื่องจากพื้นที่ใหญ่ นอกจากนี้บางหมู่บ้านที่เป็นหมู่บ้านเอกชนได้มีงบประมาณส่วนกลางในการบริหารจัดการในเรื่องการจ้างชาเล็งได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณ อบต. บางแก้ว

การคัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมโดยการอภิปราย

จากการอภิปรายจึงได้ มีข้อสรุปในที่ประชุม ให้ผู้วิจัยนำผลสรุปจากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 นำไปจัดทำรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ใน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนขนาดเล็ก และรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนขนาดใหญ่ นำผลที่ได้มาสรุปและสร้างรูปแบบการจัดการขยะ และนำมาคัดเลือกในการสนทนากลุ่ม ในครั้งที่ 2

ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมจากข้อเสนอแนะของ  
ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

### รูปแบบที่ 1 (สำหรับชุมชนขนาดเล็ก)

1. ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน  
เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน ประกอบด้วย

1.1 คัดแยกขยะขายได้ (ขยะรีไซเคิล) โดยองค์การบริหารส่วน  
ตำบลบางแก้วประชาสัมพันธ์ให้ความรู้การคัดแยกขยะขายได้ทั้งแก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติกและ  
อื่นๆ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทำหน้าที่ช่วยประสานร้านเข้ามารับซื้อในชุมชน เป็น  
รูปแบบตลาดนัดรีไซเคิล หรือชุมชนใดมีศักยภาพในการรวมกลุ่มเป็นกองทุนบริหารจัดการขยะ  
ชุมชน/หมู่บ้านและรับซื้อขยะขายได้จากประชาชนในชุมชน กองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้าน  
จะมีส่วนต่างใช้เป็นสวัสดิการและพัฒนาชุมชน เช่น จัดซื้ออุปกรณ์กีฬา ทุนการศึกษาให้แก่เด็ก  
ด้อยโอกาส เป็นต้น

1.2 คัดแยกขยะอินทรีย์ (ขยะเปียก) องค์การบริหารส่วนตำบล  
บางแก้วจัดหาหมู่บ้านนำร่อง โดยสนับสนุนถังพลาสติกขนาดพอเหมาะในการใส่ขยะอินทรีย์  
ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนแยกขยะอินทรีย์เพื่อทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ โดยคณะกรรมการกองทุน  
บริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้านเป็นคณะทำงาน นำขยะเศษอาหารนำไปขายเป็นอาหารสัตว์ โดย  
องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ประกอบการเลี้ยงปลาสลิดในพื้นที่มา  
รับซื้อวันต่อวัน เพื่อป้องกันการเน่าเหม็น

1.3 คัดแยกขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับวิธีการคัดแยกขยะอันตรายและการจัดเก็บขยะจากชุมชน  
วัน เวลา ในการจัดเก็บในแต่ละชุมชน โดยใช้ถุงขยะที่มีสัญลักษณ์ขยะอันตรายให้แต่ละชุมชนใส่ขยะ  
อันตรายมารวบรวมทิ้งตามสถานที่ที่ชุมชนกำหนดและองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วกำหนด  
วัน เวลา เข้าจัดเก็บ ตามที่กำหนด ประมาณเดือนละ 2 ครั้งและองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว  
จัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ

1.4 คัดแยกขยะทั่วไป ที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยการ  
ใส่ถุงพลาสติกที่ได้จากการซื้อสินค้าจากห้าง/ร้านนำกลับมาใส่ขยะทั่วไป มัดปากถุงและนำไปทิ้ง  
ในภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่จัดเตรียมไว้ในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนและหมู่บ้าน

2. ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

2.1 ถนนปลอดถังขยะ ดำเนินการหลังจากขั้นตอนที่ 1 การคัดแยก  
ขยะ หลังจากนั้น อบต. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้าว่าเจ้าหน้าที่จะทำการเก็บถังขยะ

ที่ตั้งอยู่หน้าบ้านออกเพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันปัญหาการสะสมของแหล่งเชื้อโรค ปัญหาการจราจร ชี้แจงทำความเข้าใจในเรื่องการกำหนดเวลาในการทิ้งขยะมูลฝอย ว่าให้ทุกบ้านนำถุงขยะที่คัดแยกไว้แล้วนำมาทิ้งที่จุดรวบรวมขยะมูลฝอยรวมของชุมชนในช่วงเวลาใด

2.2 ประชาชนนำขยะทั่วไปที่คัดแยกไว้ มัดปากถุงให้เรียบร้อย นำมาทิ้งที่ถังขยะมูลฝอยรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วได้จัดหาสถานที่ที่เหมาะสม พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ถังขยะชนิดถังคอนเทนเนอร์มีฝาปิดมิดชิดมาตั้งไว้รองรับขยะมูลฝอยจากหมู่บ้าน โดยกำหนดเวลาในการนำมาทิ้ง คือ ก่อนเวลา 12.00 น. ของทุกวัน

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะนำรถขยะแบบยกถังคอนเทนเนอร์/หรือรถอัดท้าย สำหรับหมู่บ้านที่ใช้ถังขยะแบบธรรมดา ซึ่งเป็นถังรองรับขยะรวมนำไปกำจัด ณ บ่อฝังกลบขยะของเอกชนที่รับทำการกำจัดต่อไป

2.4 ขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเข้าจัดเก็บในแต่ละชุมชนตามเวลาดำหนด ประมาณเดือนละ 2 ครั้ง และจัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ

### 3. ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 การทำปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพจากขยะอินทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว สนับสนุนด้านองค์ความรู้และงบประมาณ โดยจัดการฝึกอบรมในแต่ละชุมชน และประชาชนสามารถทำเองที่บ้าน หรือทำร่วมกัน คือ กลุ่มของครัวเรือน กลุ่มกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน ปุ๋ยที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในชุมชน หรือนำไปจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มกองทุนฯ โดยมีผลตอบแทนให้เป็นสวัสดิการชุมชนและพัฒนาชุมชน ยกตัวอย่างเช่น จัดซื้ออุปกรณ์กีฬา ทุนการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

3.2 ระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้นำขยะมูลฝอยที่รวบรวมได้ไปกำจัด บ่อฝังกลบขยะอย่างถูกสุขาภิบาล

3.3 ขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเข้าจัดเก็บในแต่ละชุมชนตามเวลาดำหนด ประมาณ เดือนละ 2 ครั้ง และจัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ และดำเนินการจัดหาหน่วยงานผู้รับกำจัดของเสียอันตรายที่รวบรวมได้จากชุมชนในไปกำจัดเดือนละ 2 ครั้ง

#### รูปแบบที่ 2 (สำหรับชุมชนขนาดกลาง และขนาดใหญ่)

1. ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน ประกอบด้วย

1.1 คัดแยกขยะรายได้ (ขยะรีไซเคิล) โดยองค์การบริหารส่วนตำบล บางแก้วประชาสัมพันธ์ให้ความรู้การคัดแยกขยะรายได้ทั้งแก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติกและอื่นๆ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทำหน้าที่ช่วยประสานร้านเข้ามารับซื้อในชุมชนเป็นรูปแบบ ตลาดนัดรีไซเคิล หรือชุมชนใดมีศักยภาพในการรวมกลุ่มเป็นกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้าน และรับซื้อขยะรายได้จากประชาชนในชุมชน กองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้าน จะมีส่วนต่าง ใช้เป็นสวัสดิการและพัฒนาชุมชน เช่น จัดซื้ออุปกรณ์กีฬา ทุนการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาส

1.2 คัดแยกขยะอินทรีย์ (ขยะเปียก) องค์การบริหารส่วนตำบล บางแก้วจัดหาหมู่บ้านนำร่อง โดยสนับสนุนถึงพลาสติกขนาดพอเหมาะในการใส่ขยะอินทรีย์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนแยกขยะอินทรีย์เพื่อทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ โดยคณะกรรมการกองทุน บริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้านเป็นคณะทำงาน ขยะเศษอาหารนำไปขายเป็นอาหารสัตว์ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ประกอบการเลี้ยงปลาสลิดในพื้นที่มารับซื้อ วันต่อวัน เพื่อป้องกันการเน่าเหม็น

1.3 คัดแยกขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับวิธีการคัดแยกขยะอันตรายและการจัดเก็บขยะจากชุมชน วัน เวลา ในการจัดเก็บในแต่ละชุมชน โดยใช้ถุงขยะที่มีสัญลักษณ์ขยะอันตรายให้แต่ละชุมชนใส่ขยะ อันตรายนำมารวบรวมทิ้งตามสถานที่ที่ชุมชนกำหนดและองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วกำหนด วัน เวลา เข้าจัดเก็บ ตามที่กำหนด ประมาณเดือนละ 2 ครั้งและองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ

1.4 คัดแยกขยะทั่วไป ที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยการ ใส่ถุงพลาสติกที่ได้จากการซื้อสินค้าจากห้าง/ร้าน นำกลับมาใส่ขยะทั่วไป มัดปากถุงและนำไปทิ้ง ในภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่จัดไว้

## 2. ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

2.1 ถนนปลอดถังขยะ ดำเนินการหลังจากขั้นตอนที่ 1 การคัดแยก ขยะ หลังจากนั้น อบต. ดำเนินการจัดประชุมประชาคมให้ประชาชนทราบล่วงหน้าว่าเจ้าหน้าที่จะ ทำการเก็บถังขยะที่ตั้งอยู่หน้าบ้านออกเพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันปัญหาการ สะสมของแหล่งเชื้อโรค ปัญหาการจราจร ฯลฯ พร้อมทั้งแจกคู่มือแนวทางปฏิบัติให้กับประชาชน

2.2 ประชาชนนำขยะทั่วไปที่คัดแยกไว้ มัดปากถุง (เป็นพลาสติก ถุงที่ได้จากห้องตลาดทั่วไป) ให้เรียบร้อย นำมาแขวนที่จุดทิ้งขยะหน้าบ้าน ซึ่งกำหนดจุดแขวนที่เป็น ระเบียบ มีความสูง (เพื่อป้องกันสุนัขกัดถุง) ก่อนเวลา 12.00 น. ของทุกวัน เพื่อรอให้ชาล้งมาเก็บ ต่อไป

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วเป็นผู้จัดหารถมอเตอร์ไซด์/จักรยาน ซาลิ่ง พร้อมทั้งคนขับ เป็นผู้มาจัดเก็บขยะมูลฝอย ตามเวลาที่กำหนด คือ ก่อนเวลา 12.00 น. วันจันทร์-วันเสาร์ หยุดวันอาทิตย์ เจ้าหน้าที่ขับซาเล้งเป็นผู้เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไปยังจุดถังขยะรวมของชุมชน เพื่อรอรถเก็บขนขยะ ของ อบต. บางแก้ว มารับนำไปกำจัด

2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะนำรถขยะแบบยกถังคอนเทนเนอร์/หรือรถอัดท้าย สำหรับหมู่บ้านที่ใช้ถังขยะแบบธรรมดา ซึ่งเป็นถังรองรับขยะรวมนำไปกำจัด ณ บ่อฝังกลบขยะเอกชนที่รับทำการกำจัด

2.5 ขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเข้าจัดเก็บในแต่ละชุมชนตามเวลาที่กำหนด ประมาณ เดือนละ 2 ครั้ง และจัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ

### 3. ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 การทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว สนับสนุนด้านองค์ความรู้และงบประมาณ โดยจัดการฝึกอบรมในแต่ละชุมชน และประชาชนสามารถทำเองที่บ้าน หรือทำร่วมกัน คือ กลุ่มของครัวเรือน กลุ่มกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน ปุ๋ยที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในชุมชน หรือนำไปจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มกองทุนฯ โดยมีผลตอบแทนให้เป็นสวัสดิการชุมชนและพัฒนาชุมชน ยกตัวอย่างเช่น จัดซื้ออุปกรณ์กีฬา ทุนการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

3.2 ระบบฝังกลบอย่างถูกสุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้นำขยะมูลฝอยที่รวบรวมได้ไปกำจัด บ่อฝังกลบขยะอย่างถูกสุขาภิบาล

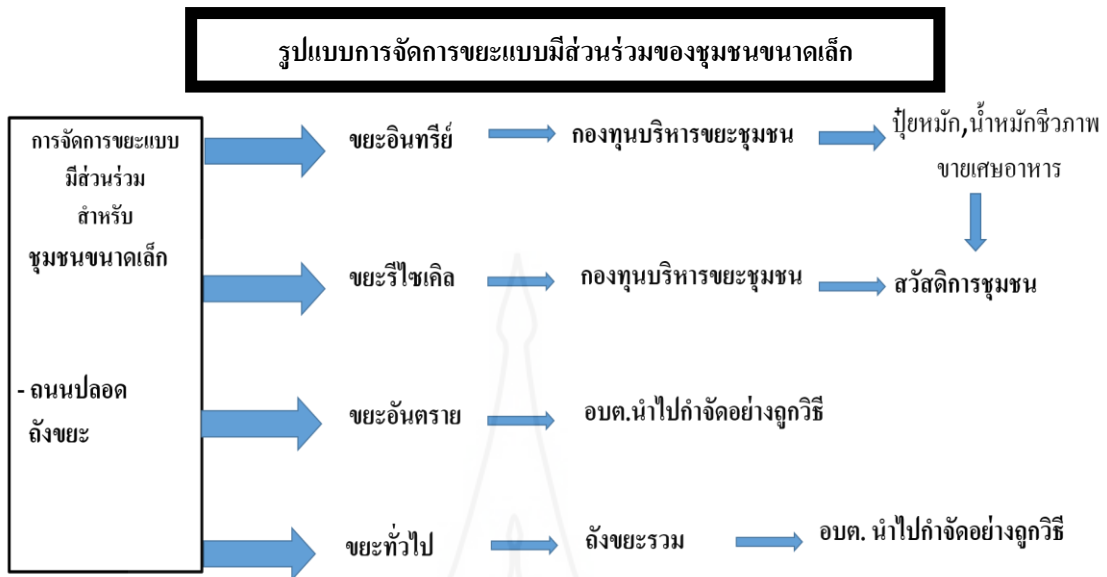
3.3 ขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเข้าจัดเก็บในแต่ละชุมชนตามเวลาที่กำหนด ประมาณ เดือนละ 2 ครั้ง และจัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ และดำเนินการจัดหาหน่วยงานผู้รับกำจัดของเสียอันตรายที่รวบรวมได้จากชุมชนนำไปกำจัดเดือนละ 2 ครั้ง

### ส่วนที่ 3 ข้อเสนอปรุ่รวมต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน การสนทนา กลุ่ม ครั้งที่ 2

#### 3.1 ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2

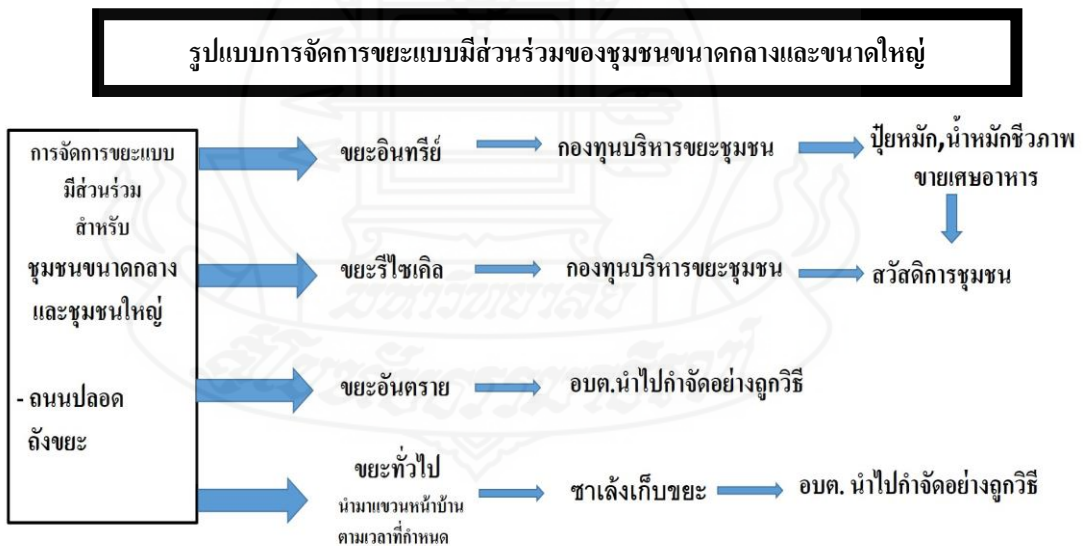
ในการสนทนาครั้งที่ 2 มีผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นกลุ่มตัวอย่างเดิม คือ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว 16 หมู่บ้านๆ ละ 2 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วที่รับผิดชอบดูแลงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คน การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 จัดขึ้นวันที่ 7 สิงหาคม 2558 เวลา 09.00 น ถึง เวลา 11.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ชั้น 3 ซึ่งเป็นสถานที่เงียบและกว้างขวาง เหมาะสำหรับการแบ่งกลุ่มเพื่อทำการสนทนา ผู้วิจัยได้จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ คือ คอมพิวเตอร์ กระดาษสำหรับจดบันทึกและปากกา ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อมในเวลา 09.00 น. เมื่อกลุ่มตัวอย่างมาพร้อมเพรียงกัน ก็สร้างบรรยากาศให้โดยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง โดยการเสิร์ฟอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม ให้พบปะพูดคุยกัน หลังจากนั้น จึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบในการสนทนากลุ่ม ทั้ง 50 คน โดยมีการแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 2 กลุ่มในช่วงแรก และช่วงหลังไม่มีการแบ่งกลุ่มย่อย
2. เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้พบปะพูดคุยกัน ผู้วิจัยจึงเริ่มการสนทนาโดยนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ที่นำข้อมูลมาจากข้อสรุปการสนทนากลุ่มในครั้งที่ 1 โดยการแสดงเป็นรูปภาพ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบและทำการคัดเลือกรูปแบบ ดังนี้



ภาพที่ 4.6 โมเดล การจัดการขยะ สำหรับชุมชนขนาดเล็ก

ที่มา: ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (2558)

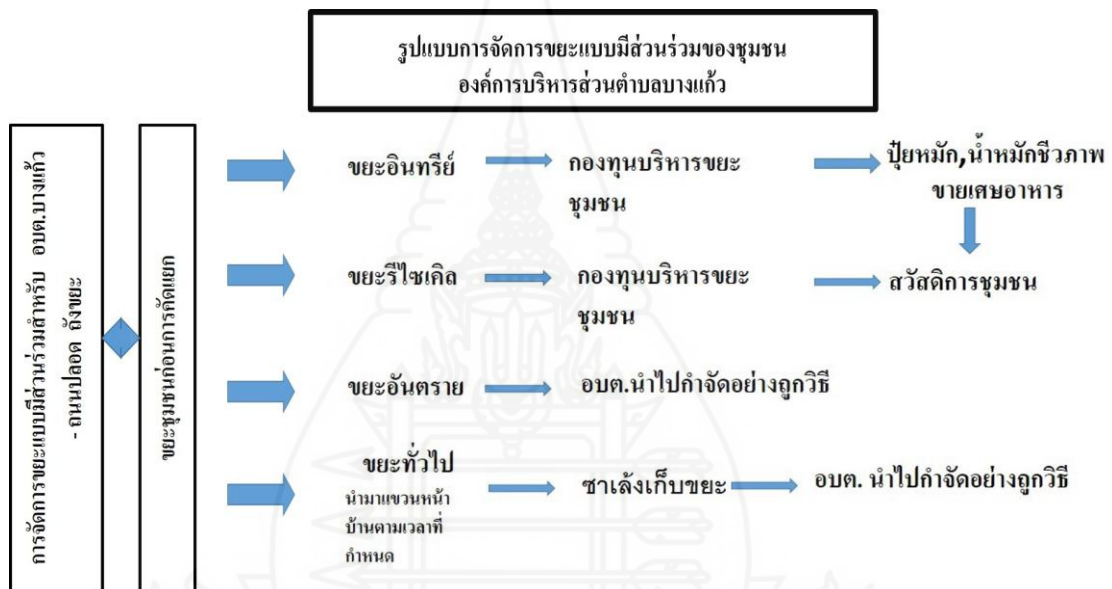


ภาพที่ 4.7 โมเดล การจัดการขยะ สำหรับชุมชนกลางและขนาดใหญ่

ที่มา: ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (2558)

### 3.2 ข้อสรุปต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

3.2.1 ตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 50 คน ได้พิจารณา ในแต่ละรูปแบบ และได้ลงความเห็นว่าจะแม้จะเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ต้องการให้มีแนวทางในการปฏิบัติเหมือนกัน หากดำเนินการแตกต่างอาจเกิดข้อถกเถียงและไม่ก่อให้เกิดความร่วมมือได้ จึงได้ทำการคัดเลือกในรูปแบบที่ 2 ตามโมเดล ดังนี้



ภาพที่ 4.8 โมเดลการจัดการขยะ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ที่มา: ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (2558)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้ผู้วิจัยได้ทำคู่มือแนวทางปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง พร้อมทั้งกำหนดระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ต่อไป



## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและทบทวนสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน และ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 50 คน จากกลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกรรมการชุมชน เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนที่ 1 ศึกษาทบทวนสถานการณ์ ด้านการจัดการขยะจาก อบต.บางแก้ว ส่วนที่ 2 การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อกำหนดประเด็นการสร้างรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 เพื่อหาข้อสรุปพร้อมต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

#### 1. สรุปผลการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วมีการเก็บขนขยะมูลฝอยเริ่มเก็บตั้งแต่วันที่ 06.00 น. ของทุกวันจันทร์ ถึงวันเสาร์ เว้นวันอาทิตย์ 1 วัน อัตราเฉลี่ยการเก็บขยะจำนวน 1-2 เที่ยวต่อวัน โดยมีการเก็บขยะโดยรถเก็บขนมูลฝอยจำนวน 2 รูปแบบ คือ รถบรรทุกขยะชนิดอัดท้ายขนาดรถบรรทุกขยะมูลฝอยชนิดถังคอนเทนเนอร์ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นต่อวัน คือ 127.58 ตัน โดยแยกเป็นขยะมูลฝอยที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจัดเก็บเอง เท่ากับ 106.60 ตัน และให้สัมปทานเอกชนจัดเก็บจำนวน 5 รายเท่ากับ 20.98 ตัน อัตราการผลิตมูลฝอยเท่ากับ 0.95 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน องค์ประกอบของขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ขยะเปียก ร้อยละ 57.32 หรือคิดเป็น 57.07 ตันต่อวัน กระดาษร้อยละ 8.59 หรือคิดเป็น 8.58 ตันต่อวัน พลาสติกร้อยละ 19.25 หรือคิดเป็น 19.16 ตันต่อวัน โลหะอะลูมิเนียม/โลหะ ร้อยละ 2.22 หรือคิดเป็น 2.21 ตันต่อวัน

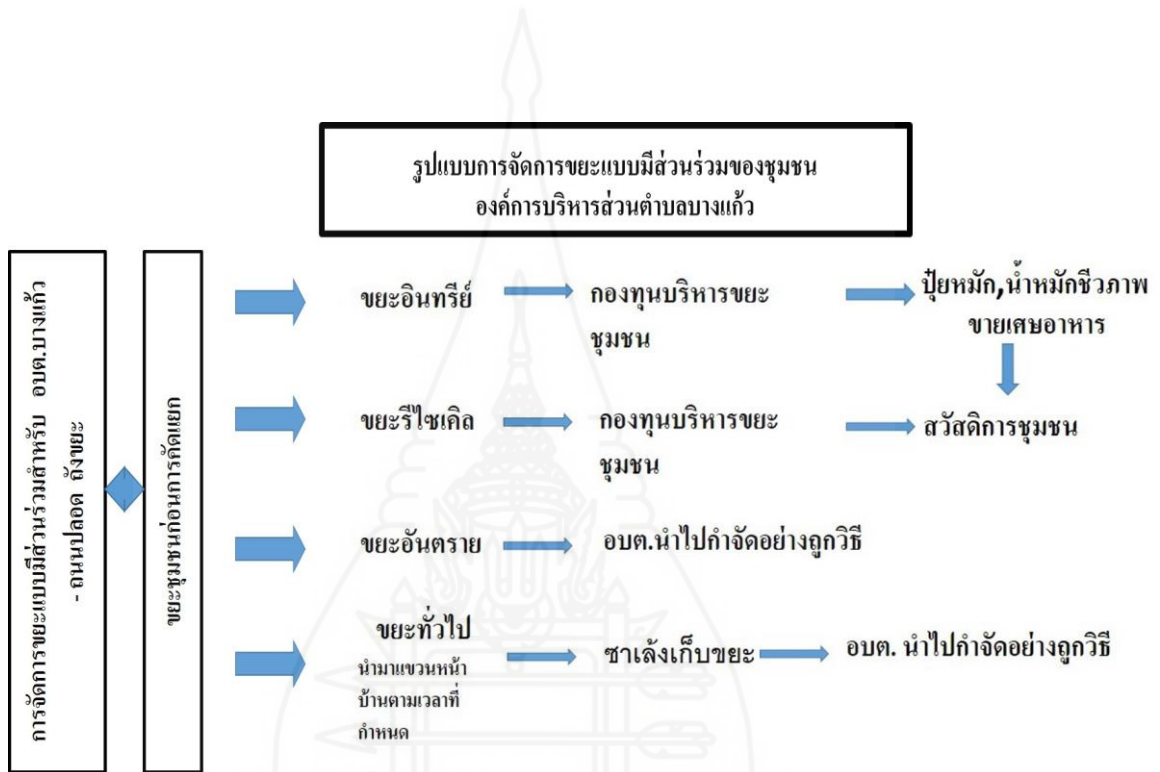
ปัญหาด้านขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน สรุปได้ประเด็นหลักๆ ดังนี้

- 1.1 ปัญหาขยะตกค้างในชุมชน
- 1.2 ประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะ
- 1.3 การค้ำขยะของชาเลี้ยง และสุนัขทำให้บริเวณที่ตั้งถังขยะสกปรก
- 1.4 ชุมชนที่มีถนนที่เล็ก มีปัญหาด้านการจราจร เมื่อรถขยะเข้ามาเก็บ

1.5 เกิดการลักลอบทิ้งขยะริมข้างทาง

1.6 ไม่มีการคัดแยก และสถานที่ทิ้ง ขยะอันตราย

ผลจากการสนทนากลุ่ม ได้ข้อสรุปต่อการคัดเลือกรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน อบต.บางแก้ว ดังภาพที่ 5.1



ภาพที่ 5.1 รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน อบต.บางแก้ว ที่คัดเลือก

จากภาพสามารถอธิบายเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน ประกอบด้วย

1.1.1 **คัดแยกขยะอินทรีย์** ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนแยกขยะอินทรีย์เพื่อทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ โดยคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้านเป็นคณะทำงาน

1.1.2 **คัดแยกขยะขายได้(ขยะรีไซเคิล)** ดำเนินการเป็นรูปแบบตลาดนัดรีไซเคิลหรือชุมชนใดมีศักยภาพในการรวมกลุ่มเป็นกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน/หมู่บ้านและรับซื้อขยะขายได้จากประชาชนในชุมชน

**1.1.3 คัดแยกขยะอันตราย** ให้ประชาชนคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะชนิดอื่น และทิ้งในถังขยะอันตรายตามจุดที่ชุมชนกำหนด

**1.1.4 คัดแยกขยะทั่วไป ที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้** โดยการใส่ถุงพลาสติก ที่ได้จากการซื้อสินค้าจากห้าง/ร้าน นำกลับมาใส่ขยะทั่วไป มัดปากถุงและนำไปทิ้งในภาชนะรองรับ ขยะมูลฝอยที่จัดไว้

## 1.2 ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

1.2.1 ดำเนินการโครงการถนนปลอดถังขยะ

1.2.2 ประชาชนนำขยะทั่วไปที่คัดแยกไว้ มัดปากถุง (เป็นพลาสติกถุงที่ได้จาก ท้องตลาดทั่วไป) ให้เรียบร้อย นำมาแขวนที่จุดทิ้งขยะหน้าบ้าน ซึ่งกำหนดจุดแขวนที่เป็นระเบียบ มีความสูง (เพื่อป้องกันสุนัขกัดถุงขยะ) ก่อนเวลา 12.00 น. ของทุกวัน เพื่อรอให้ซาเล้งมาเก็บต่อไป

1.2.3 อบต.บางแก้ว เป็นผู้จัดการมอเตอร์ไซด์/จักรยาน ซาเล้ง พร้อมทั้งคนขับ เป็นผู้มาจัดเก็บขยะมูลฝอย ตามเวลาที่กำหนด

1.2.4 อบต.บางแก้วเป็นผู้ขนส่งขยะทั่วไปและขยะอันตรายไปกำจัด

## 1.3 ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

1.3.1 การทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์

1.3.2 ระบบฝังกลบขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

1.3.3 นำขยะอันตรายไปกำจัดอย่างถูกวิธี

## 2. การอภิปรายผล

จากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 และ 2 ได้ข้อสรุปต่อรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม นั้น กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้ผู้วิจัยจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง พร้อมทั้งกำหนดระเบียบ คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน โดยในการจัดทำคู่มือนั้น ได้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความรู้และมีความชำนาญด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการจัดการขยะมูลฝอย เป็นอย่างดีเป็นผู้ตรวจสอบและเป็นที่ปรึกษา โดยทั้ง 3 ท่านได้อภิปรายและเสนอแนะต่อคู่มือรูปแบบ การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ ดังที่ปรากฏในภาคผนวก ดังนี้

- 2.1 เนื้อหาโดยรวมของกลุ่ม ครอบคลุม และสอดคล้องกัน
- 2.2 ประเด็นการคัดแยกขยะอินทรีย์ไปผลิตปุ๋ย ให้เพิ่มเติมประโยชน์ด้วย
- 2.3 ประเด็น การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยอันตรายในโรงเรียน ที่กำหนดทุกวันที่ 3 ของเดือน ข้อสังเกตหากเดือนใดตรงกับวันหยุด จะดำเนินการอย่างไร ควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม
- 2.4 ประเด็นระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบล บางแก้ว หมวด 2 ข้อ 10 (3) การจัดตั้งสำนักงานกองทุนบริหาร มีเฉพาะ หมู่ที่ 3 และ 9 ควรมีครอบคลุมทุกหมู่หรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะหมู่บ้านที่ประชากรหนาแน่น
- 2.5 ประเด็น การใช้คำ และภาษา ควรปรับเป็นคำและภาษาที่ประชาชนอ่านและเข้าใจได้ง่าย
- 2.6 ประเด็นจุดทิ้งขยะอันตรายให้ดำเนินการครอบคลุมไปถึง สถานประกอบการ วัด โรงเรียน
- 2.7 ทุกขั้นตอนก่อนที่จะปฏิบัติงานต้องมีการทำประชาคมหมู่บ้านก่อนทุกครั้ง
- 2.8 ให้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์คู่มือเล่มนี้ในทุกรูปแบบ
- 2.9 หลังจากทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบเสร็จสิ้นควรต่อยอดการวิจัย โดยศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบเพื่อนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

3.1.1 แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ควรนำหลักการแนวคิด 5 R คือ Reduce การลดปริมาณขยะ Reuse การนำมาใช้ซ้ำ Repair การซ่อมแซมแก้ไขสิ่งของต่างๆ ให้สามารถใช้งานต่อได้ Reject การหลีกเลี่ยงใช้สิ่งของที่เกิดมลพิษ Recycle การแปรสภาพและหมุนเวียนนำกลับมาใช้ได้ใหม่ โดยนำไปผ่านกระบวนการผลิตใหม่อีก โดยเน้นตั้งแต่ระดับครัวเรือน แหล่งกำเนิดขยะ เพื่อให้ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนลดลง

3.1.2 การกระตุ้น การปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้ประชาชนและสถานประกอบการต่างๆ ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย

3.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วควรจัดระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เอื้อต่อการคัดแยกมูลฝอย เช่น การจัดภาชนะรองรับมูลฝอยแต่ละประเภทที่ชัดเจน ระบบการจัดเก็บที่ตรงเวลา

3.1.4 การส่งเสริมให้มีศูนย์หรือสถานีขนถ่ายมูลฝอย จะทำให้สามารถคัดแยกประเภทมูลฝอย ก่อนส่งกำจัด และนำสิ่งที่คัดแยกไปใช้ประโยชน์

3.1.5 ควรจัดให้มีการฝึกอบรม เพิ่มความรู้และประสบการณ์ด้านวิธีการและการบริหารจัดการขยะแก่เจ้าหน้าที่และภาคเอกชน ภาคประชาชน ให้เข้าใจกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องและปลอดภัย

### 3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อศึกษาวิจัย

ควรมีการสนับสนุนให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการศึกษา วิจัย และพัฒนารูปแบบพร้อมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในอนาคต





บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

## บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษและองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน. (2552). *คู่มือแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและเทคนิโณโลยีการแปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นพลังงานสำหรับท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ .
- กรมควบคุมมลพิษ. (2553). *คู่มือคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า*. กรุงเทพฯ: บ.อีซี.
- \_\_\_\_\_. (2544). *การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร : คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บ.อีซี.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. ม.ป.ป. *มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2550)*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. (2558). *องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. สมุทรปราการ: กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม.
- กาบแก้ว ปัญญาไทย. (2554). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเกาะกา จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ติพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ขวัญชัย วงศ์นิติกร. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คำเบ้า สีใส. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, กรุงเทพฯ.
- จินตนา สุจางนันท. (2549). *การศึกษาและพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ เอ พรินติ้ง เฮาส์.
- ชื่นใจ บุชาธรรม. (2542). *การมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ชูชีพ ศิริ. (2549). *การจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- ฐปนัท จุลวงษ์. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถัง กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพนา อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญ*. (สารนิพนธ์ปริญญาพัฒนชุมชนมหาบัณฑิต ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- จิตาพร ประเสริฐสุด. (2548). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลของโรงพยาบาลลาลูกกา*. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ดิเรกฤทธิ์ ทเวกาญจน์. (2553). *การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมสำหรับเทศบาลนครหาดใหญ่*. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ไตรรงค์ เฉวียงหงส์. (2544). *การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสำหรับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ทมาภรณ์ แก้วอยู่. (2546). *แนวทางการจัดการมูลฝอยอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : เทศบาลนครนนทบุรี*. (สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธีรารัง เรืองโสภณ และคนอื่นๆ. (2553). *การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*. (รายงานการวิจัย). ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต เอื้อวัฒนานุกูล และไพฤกษ์ สุขเกิด. (2544). *รายงานการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์สวัสดิ์ ไซเคิลชุมชนและธนาคารขยะ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปวันพัชร์ บุญยะชัยชนะ. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พนัชชา สมฤทธิ์. (2547). *การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาจังหวัดลำปาง*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มนชัย กาญจนโอภาส. (2548). *การจัดการขยะเทศบาลนครระยอง*. (สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.



- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต. (2558). *นโยบายสิ่งแวดล้อม*. ม.ป.ป. สืบค้นจาก <http://www.bu.ac.th/hotnews/iso/isomain2.htm>.
- มุกดา ศรีรงค์. (2545). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. สืบค้นจาก <http://www.webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:QSi4qg-UchkJ:dit.dru.ac.th/>.
- ระเบียบ ชาญช่วง. (2541). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานที่ขยะและสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตการศึกษา 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.
- วรรณ สมศรี และสุกิจ ขอเชื้อกลาง. (2554). *ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอรุณภูมิ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วันชัย นิลพัฒน์. (2546). *การศึกษาพฤติกรรมในการจัดการขยะของนักเรียนโรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล จังหวัดสมุทรปราการ. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วินัย วีระพัฒนานนท์ และอุทุมพร ไพลิน. (2545). *การจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- วิลาวลัย เสนารัตน์ และคนอื่นๆ. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการติดเชื้อและดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ หมู่ 12 ตำบลท่าวังตาล อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. ม.ป.ป.
- วุฒิชัย โต๊ะทอง. (2548). *หลักการและแนวทางทำให้ขยะเป็นศูนย์*. สืบค้นจาก [http://www.adeq.th/web/news/\\_news\\_green\\_detail](http://www.adeq.th/web/news/_news_green_detail).
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2541). *การทำงานแบบมีส่วนร่วม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 16 (2), 23-33.
- สัจจา บรรจงศิริ. (2549). *การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน. (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2552). *Foresight Research โดยการสังเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์. จากผลงานวิจัยสาขาสังคมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

- สุนีย์ มัลลิกะมาลัย. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2537). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัช พานิชวงษ์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว. (2558). *แผนพัฒนาตำบลสามปี (2558-2560)*. สมุทรปราการ: องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว.
- อดิศักดิ์ ทองไข่มุกด์ และคนอื่นๆ. (2545). *การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- อมรวิรัช นาคทรพรพ และ ดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว. (2541). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม: ข้อคิด แนวทาง และประสบการณ์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อลิศรา ชูชาติ*. เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม.
- พันธุ์ทิพย์ งามสูตร. (2540). *การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: พี เอ ลีฟวิ่ง.
- อรทัย กัทผล. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: เลขาธิการ คณะรัฐมนตรี.
- อานัติ ติ้ะปินตา. (2553). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินส์.
- Shah, K.L. (2000). *Basics of solids and hazardous waste management technology*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.



ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล



ภาคผนวก ก

ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

### แบบฟอร์มการตรวจวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้าพเจ้า นายวิรัตน์ เชิดชัยภูมิ ได้ตรวจเครื่องมือวิจัยของ นางลาภิสรา บุญปลูก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แล้วมีความเห็นดังนี้

- ผ่าน
- ผ่านโดยมีการปรับแก้
- ไม่ผ่าน

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ข้าพเจ้าได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของ นางลาภิสรา บุญปลูก คือ คู่มือ แนวทางปฏิบัติของประชาชนในรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ขอแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะให้มีการปรับแก้ ดังนี้

- เนื้อหาก่อนข้างครอบคลุม ในขั้นตอนของการคัดแยกขยะ และขั้นตอนการเก็บรวบรวมขยะ เพราะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยตรง
- จุดรวบรวมขยะอันตราย ต้องมีภาชนะบรรจุที่มีลิดปิด ไม่ก่อให้เกิดอันตราย พร้อมทั้งมีสัญลักษณ์บ่งชี้ว่าเป็นขยะอันตราย
- ในเล่มคู่มือ ในส่วนของระเบียบคณะกรรมการกองทุนฯ ข้อ 6 ระเบียบของคณะกรรมการ ไม่ควรที่จะปิดกั้นเป็นข้อกำหนดที่ว่าคณะกรรมการต้องมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่ตำบลบางแก้ว เท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันมีประชาชนที่มาจากอาศัยอยู่ในพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพ เราควรที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้น ได้ปฏิบัติงานเพื่อชุมชนที่บุคคลเหล่านั้นเข้ามาอยู่อาศัย
- ในเล่มคู่มือ ในส่วนประเด็นของระเบียบคณะกรรมการกองทุนฯ ข้อที่ 21 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนฯ สามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กองทุนกำหนด โดยในหัวข้อนี้เห็นควร ให้คณะกรรมการในแต่ละกองทุน ลงมติเอง ควรที่จะเว้น.....ไว้
- เมื่อจัดทำรูปเล่มวิจัยเสร็จแล้วควรดำเนินการจัดหาหมู่บ้านต้นแบบ ในการปฏิบัติตามรูปแบบ
- ทุกขั้นตอนก่อนที่จะปฏิบัติงานต้องมีการทำประชาคมหมู่บ้านก่อนทุกครั้ง
- ให้หมอบแพร่ประชาสัมพันธ์คู่มือเล่มนี้ในทุกรูปแบบ
- หลังจากทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบเสร็จสิ้นควรต่อยอดการวิจัย โดยศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบเพื่อนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

(นายวิรัตน์ เชิดชัยภูมิ)

### แบบฟอร์มการตรวจวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้าพเจ้า นายจรัสศักดิ์ เติมทิน ได้ตรวจเครื่องมือวิจัยของ นางลาภิสรา บุญปลูก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แล้วมีความเห็นดังนี้

- ผ่าน  
 ผ่านโดยมีการปรับแก้  
 ไม่ผ่าน

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ข้าพเจ้าได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของ นางลาภิสรา บุญปลูก คือ คู่มือ แนวทางปฏิบัติของประชาชนในรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ขอแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะให้มีการปรับแก้ ดังนี้

1. เป็นการจัดทำกรวิจัยที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาขยะ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะประชาชนเท่านั้นที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน
2. การจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนควรมีรูปภาพแสดงประกอบเพื่อการปฏิบัติที่ง่ายขึ้น
3. เล่มคู่มือแนวทางการปฏิบัติควรมีรูปแบบการจัดการขยะ ควรเพิ่มในส่วนสารบัญ เพื่อการอ่านที่ง่ายขึ้น และจัดรูปเล่มและขยายขนาดตัวหนังสือ ให้อ่านได้ชัดเจน
4. ประเด็นการคัดแยกขยะอินทรีย์ไปผลิตปุ๋ย ให้เพิ่มเติมประโยชน์ด้วย
5. ควรเพิ่มเติมประเด็นการอบรมให้ความรู้ประชาชน หรือกลุ่มชุมชน ในการผลิตปุ๋ย หรือน้ำหมักชีวภาพ
6. การใช้คำ และภาษา ควรปรับเป็นคำและภาษาที่ประชาชนอ่านเข้าใจได้ง่าย
7. ประเด็นจุดทิ้งขยะอันตราย ให้ดำเนินการขยายหลุมไปฝั่ง สถานประกอบการ วัด โรงเรียน
8. ควรมีการทำวิจัยต่อยอดในงานประจำ เพื่อทดสอบความพึงพอใจ ของประชาชน



(นายจรัสศักดิ์ เติมทิน)

### แบบฟอร์มการตรวจวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้าพเจ้า นายตฤณ แก้วละมุล ได้ตรวจเครื่องมือวิจัยของ นางลาภิสรา บุญปลูก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แล้วมีความเห็นดังนี้

- ผ่าน  
 ผ่านโดยมีการปรับแก้  
 ไม่ผ่าน

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ข้าพเจ้าได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของ นางลาภิสรา บุญปลูก คือ คู่มือ แนวทางปฏิบัติของประชาชนในรูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ขอแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะให้มีการปรับแก้ ดังนี้

1. เป็นงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินการจัดการขยะให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อองค์กร
2. เนื้อหาโดยรวมของคู่มือ ครอบคลุม และสอดคล้องกัน
3. ประเด็น การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยอันตรายในโรงเรียน ที่กำหนดทุกวันที่ 3 ของเดือน ข้อสังเกตหากเดือนใดตรงกับวันหยุด จะดำเนินการอย่างไร ควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม
4. ประเด็น การใช้คำ และภาษา ควรปรับเป็นคำและภาษาที่ประชาชนอ่าน และเข้าใจได้ง่าย
5. ประเด็นระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว หมวด 2 ข้อ 10 (3) การจัดตั้งสำนักงานกองทุนบริหาร มีเฉพาะ หน้าที่ 3 และ 9 ควรมีครอบคลุมทุกหมู่หรือไม่ว่าอย่างไร โดยเฉพาะหมู่บ้านที่ประชากรหนาแน่น
6. ประเด็นในขั้นตอนของรูปแบบการจัดการขยะวิสาหกิจ ควรมีการให้ประชาชน กลุ่มชุมชนได้มีการเลือกรูปแบบที่จะดำเนินการเองด้วยความสมัครใจ หากเจ้าหน้าที่เข้าไปแทรกแซงไปการทำงานอาจจะไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีความยั่งยืน
7. ควรมีการเผยแพร่รูปแบบที่ได้มีการพัฒนาเป็นต้นแบบสำหรับปฏิบัติในเขต อบต.บางแก้ว พร้อมทั้งเผยแพร่คู่มือแนวทางปฏิบัติตามรูปแบบ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง



(นายตฤณ แก้วละมุล)



**ภาคผนวก ข**

คู่มือรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน  
องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ



## คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว มีอาณาเขตติดต่อกับ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร เกิดการขยายตัวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการเติบโตของโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมทั้งสิ่งปลูกสร้าง แทนที่พื้นที่ชนบทซึ่งเป็นเกษตรกรรม เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการศึกษา ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวทำให้เกิดปัญหา หลายๆ ด้านตามมา และหนึ่งในปัญหาเหล่านั้น ก็คือ ปัญหาขยะมูลฝอย จากข้อมูลปี 2558 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ในแต่ละวันนั้นมีไม่น้อยกว่า 130 ตันต่อวัน ซึ่งปริมาณดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมาก ทั้งการสูญเสีย บุคลากรและค่าใช้จ่ายในการจัดการ และการสิ้นเปลือง ทรัพยากรที่มีค่าไปกับการกำจัดด้วย และ ทรัพยากรที่มีค่าเหล่านั้นนั่นเองที่เป็นปัญหาใหญ่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว เริ่มหันมาให้ความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการขยะแบบชุมชนมีส่วนร่วม ก็คือการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ตั้งแต่ต้นทางได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวจะประกอบอยู่ในคู่มือเล่มนี้ที่ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในชุมชนของตนได้ หากมีข้อผิดพลาดประการใดทางผู้จัดทำขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นางลาภิสรา บุญปลุก  
ผู้จัดทำ

## สารบัญ

	หน้า
มารู้จัก ขยะ กันเถอะ	91
ประเภทของขยะมูลฝอย	91
รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	92
แนวทางปฏิบัติ	93
<b>1. การคัดแยกขยะแต่ละประเภท</b>	
1.1 การคัดแยกขยะอินทรีย์	93
1.1.1 น้ำหมักชีวภาพ	94
ประโยชน์ของน้ำหมักชีวภาพ	95
1.1.2 น้ำซักผ้า ล้างจาน ล้างรถ สูตรชีวภาพ	96
การซักผ้าด้วยน้ำยอเนกประสงค์สูตรน้ำหมักชีวภาพ	98
1.1.3 ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	99
1.1.4 นำขยะเศษอาหารไปจำหน่าย	99
1.2 การคัดแยกขยะขายได้ (recycle)	99
1.2.1 รูปแบบที่ 1	99
1.2.2 รูปแบบที่ 2	101
1.2.3 รูปแบบที่ 3	103
1.2.4 สรุปการเตรียมการดำเนินงานสำหรับรูปแบบที่ 1 ถึง 3	104
1.3 คัดแยกขยะอันตราย	105
1.3.1 ประเภทของมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตราย	105
1.3.2 การเก็บรวบรวมมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตราย	106
1.4 คัดแยกขยะทั่วไป	108
<b>2. ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย</b>	<b>108</b>
2.1 ถนนปลอดถังขยะ	108
2.2 การทิ้งขยะมูลฝอยหน้าบ้าน	109
2.3 การเก็บขยะด้วยชาเล้ง	110
2.4 จุดรวบรวมขยะในชุมชน	111
2.5 การรวบรวมขยะอันตราย	112

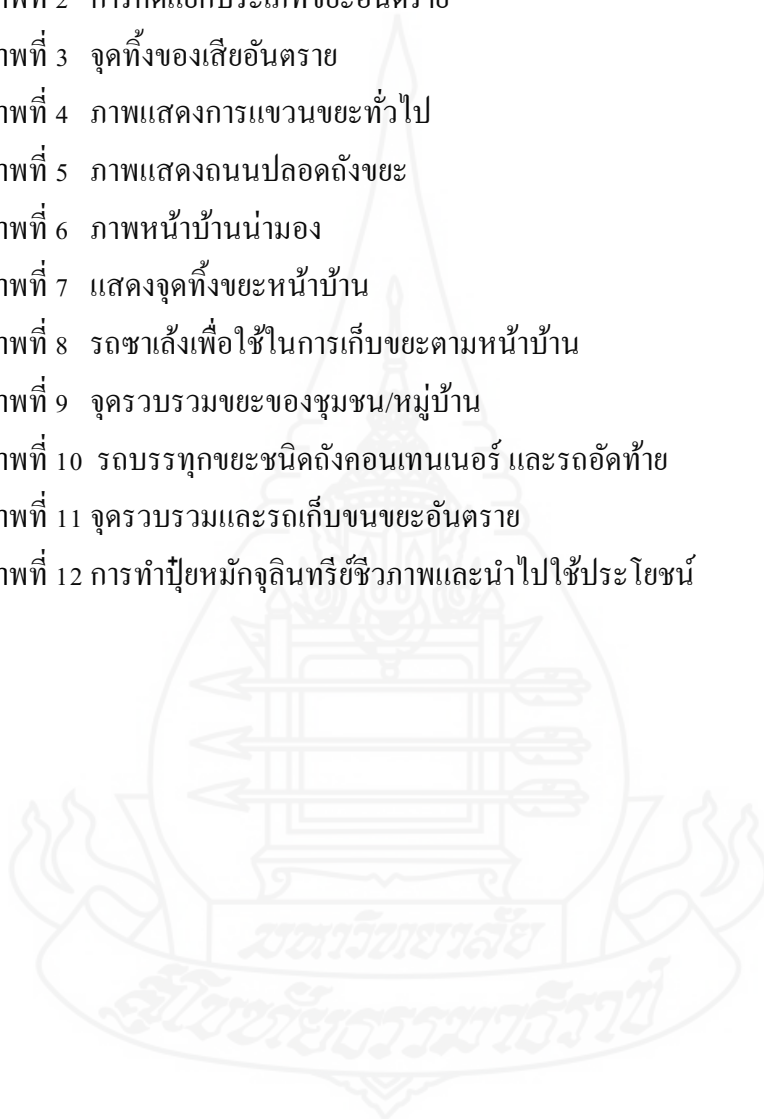
## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
<b>3. ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย</b>	<b>112</b>
3.1 การกำจัดขยะอินทรีย์	112
3.2 การกำจัดขยะทั่วไป	114
3.3 การกำจัดขยะอันตราย	115
<b>4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว</b>	<b>114-122</b>



## สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม	93
ภาพที่ 2 การคัดแยกประเภทขยะอันตราย	105
ภาพที่ 3 จุดทิ้งของเสียอันตราย	106
ภาพที่ 4 ภาพแสดงการแขวนขยะทั่วไป	109
ภาพที่ 5 ภาพแสดงถนนปลอดถังขยะ	109
ภาพที่ 6 ภาพหน้าบ้านน่ามอง	109
ภาพที่ 7 แสดงจุดทิ้งขยะหน้าบ้าน	110
ภาพที่ 8 รถซาเล้งเพื่อใช้ในการเก็บขยะตามหน้าบ้าน	110
ภาพที่ 9 จุดรวบรวมขยะของชุมชน/หมู่บ้าน	111
ภาพที่ 10 รถบรรทุกขยะชนิดถังคอนเทนเนอร์ และรถอัดท้าย	111
ภาพที่ 11 จุดรวบรวมและรถเก็บขนขยะอันตราย	112
ภาพที่ 12 การทำปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ชีวภาพและนำไปใช้ประโยชน์	113



## มารู้จัก ขยะ กันเถอะ

“ขยะ” ถือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุด ที่เรา หลงลืมและมองข้ามว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สังคม ต้องเป็นผู้แก้ไข แต่จริงๆ แล้วตัวเราเองก็สามารถ จัดการกับมันได้โดยง่าย แต่ก่อนอื่นเราควรทราบ ถึงความหมายของคำว่า “ขยะ” กันก่อน!!! ขยะหรือมูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษ สิ้นค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือ สิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตราย จากชุมชน

## ประเภทของขยะมูลฝอย

ปัจจุบันได้มีการจำแนกประเภทของขยะมูลฝอยตามกรมควบคุมมลพิษปี 2549 ได้แบ่ง ประเภทของขยะออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

**ประเภทที่ 1 ขยะอินทรีย์** เป็นขยะที่ย่อยสลายได้เร็วตามธรรมชาติ สามารถนำไป เป็นอาหารสัตว์ หรือหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษอาหาร เศษผักและเปลือกผลไม้ เศษกิ่งไม้ ใบหญ้า เป็นต้น

**ประเภทที่ 2 ขยะรีไซเคิล หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้** คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุ เหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ กระจังเครื่องคั้น เศษพลาสติก เศษโลหะ อดูมิเนียม ยางรถยนต์ ก่อสร้างเครื่องคั้นแบบ UHT เป็นต้น

**ประเภทที่ 3 ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป** คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจาก ขยะ ย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และ ขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยาก และไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับ มาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซอง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร ฟิล์มเปื้อนอาหาร เป็นต้น

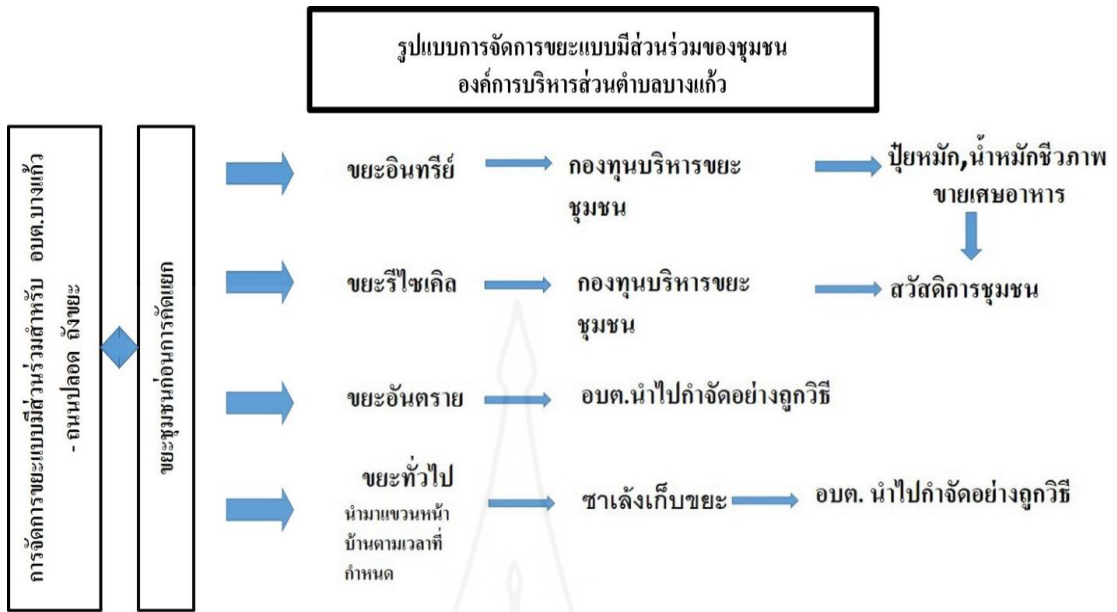
**ประเภทที่ 4 ขยะอันตราย หรือมูลฝอยอันตราย** คือ ขยะที่มีองค์ประกอบ หรือปนเปื้อน วัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการ ระบายแก๊ส วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นครีมิภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตราย แก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระจังสเปรย์ บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

ทุกคนสามารถทำให้...ขยะ...ลดลงได้ เรา...ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยลดปริมาณขยะได้ โดยเริ่มที่ คนในครอบครัว และชักชวนไปสู่ชุมชน หมู่บ้าน ที่ทำงาน ให้ช่วยกันลดคัดแยกขยะ เพื่อให้ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยสามารถทำได้ดังนี้

1. ลดการขนขยะเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถุงพลาสติก ถุงกระดาษ กระดาษห่อของ โฟม หรือหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
2. ใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม เครื่องสำอาง ถ่านชนิดชาร์ตได้ สบู่เหลว น้ำยารีดผ้า น้ำยาทำความสะอาด ฯลฯ
3. ลดปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายในบ้าน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีภายในบ้าน เช่น ยากำจัดแมลงหรือน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ควรจะหันไปใช้วิธีการทางธรรมชาติ จะดีกว่า อาทิ ใช้เปลือกส้มแห้งนำมาเผาไล่ยุง หรือใช้ผลมะนาวเพื่อดับกลิ่นภายใน ห้องน้ำ
4. พยายามหลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติกซึ่งกำจัดยาก โดยใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าในการจับจ่ายซื้อของ ลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse)
  - 4.1 นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น ถุงพลาสติกที่ไม่เปรอะเปื้อนสามารถเก็บไว้ใช้ใส่ของได้อีกหรือใช้เป็นถุงใส่ขยะในบ้าน
  - 4.2 นำสิ่งของมาดัดแปลงเพื่อใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การนำยางรถยนต์มาทำเก้าอี้ การนำขวดพลาสติกนำมาดัดแปลงเป็นที่ใส่ของ เช่น แจกัน การนำเศษผ้า มาทำเป็นปลนอน เป็นต้น
  - 4.3 ซักกระดาษทั้งสองหน้า

## รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วสมุทรปราการ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทบทวนสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินการจัดการขยะให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด จากผลการศึกษาได้รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อบต.บางแก้ว ดังภาพที่ 1 เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป



ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

## แนวทางปฏิบัติ

### 1. การคัดแยกขยะแต่ละประเภท

- 1.1 คัดแยกขยะอินทรีย์
- 1.2 คัดแยกขยะขายได้ (recycle)
- 1.3 คัดแยกขยะอันตราย
- 1.4 คัดแยกขยะทั่วไป

#### 1.1 การคัดแยกขยะอินทรีย์ มาใช้ประโยชน์ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จัดอบรมให้กับคนในชุมชน/หมู่บ้าน/นักเรียน และรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้มีการคัดแยกขยะอินทรีย์ตั้งแต่ครัวเรือน

แนวปฏิบัติ ให้แต่ละครัวเรือน สถานประกอบการ โรงเรียน คัดแยกประเภท ขยะอินทรีย์ไว้อีก 2 ถัง ดังนี้ 1. ประเภทเศษอาหาร 2. ประเภทเปลือกผลไม้ หรือเศษผักต่างๆ เมื่อแยกเสร็จดำเนินการ ดังนี้

1. สามารถนำขยะอินทรีย์ ประเภท เศษอาหารต่างๆ ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เองในครัวเรือน หรือ ทำน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เอง หรือ

2. เมื่อคัดแยกแล้วมัดปากถุงให้เรียบร้อยนำมาแขวนไว้จุดที่ขยะหน้าบ้าน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ซาเล้งเก็บและนำไปรวบรวมเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะเป็นผู้ดำเนินการจัดการขยะ

อินทรีย์ ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

### 1.1.1 น้ำหมักชีวภาพ

น้ำหมักชีวภาพ ได้จากการนำผัก ผลไม้ หรือพืช มาหมักผสมกับกากน้ำตาล หรือน้ำตาลทรายแดงในภาชนะปิด โดยกระบวนการหมักจุลินทรีย์จะได้ของเหลวสีน้ำตาลที่เป็นประโยชน์ต่อ การเกษตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์หลายอย่าง เช่น รดน้ำต้นไม้ ล้างห้องน้ำ ดับกลิ่นเหม็น ในท่อ ระบายน้ำ แก้น้ำเสีย ใส่บ่อปลา ทำปุ๋ย เป็นต้น

#### 1) ส่วนผสม

- (1) เศษอาหาร ผัก หรือผลไม้ 3 กิโลกรัม
- (2) น้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล 1 กิโลกรัม
- (3) น้ำสะอาด 10 ลิตร
- (4) ถังหรือภาชนะที่ใส่

#### 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน

- (1) ใส่น้ำและน้ำตาลลงในภาชนะตามสัดส่วนที่เตรียมไว้
- (2) เติมเศษอาหาร ผักและผลไม้แล้วผสมให้เข้ากัน หรือนำเศษอาหาร ผัก ผลไม้ใส่ถุงปุ๋ยหรือกระสอบ เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ โดยถังหมักอาจติด ก้อนน้ำด้านล่าง
- (3) ปิดฝาทิ้งไว้เป็นระยะเวลา 7 วัน เปิดฝาคูจะพบฝ้า สีขาว กลิ่นคล้าย น้ำส้มสายชู แต่ถ้าปิดฝาแล้วพบ ฝ้าสีดำ หรือมีกลิ่นเหม็นให้เติมกากน้ำตาล
- (4) นำมาใช้โดยผสมน้ำตามสัดส่วนต่างๆ กัน เช่น รดน้ำต้นไม้ผสม

1:100

#### เคล็ดลับ

1. หากใช้ผลไม้ผสมหรือเป็นวัตถุดิบในการหมัก เช่น ส้ม สับปะรด มะเฟือง จะได้กลิ่นหอม
2. สามารถผลิตจากสัตว์ได้
3. ในระหว่างการหมักและการเก็บน้ำหมักหลังบรรจุขวดแล้วไม่ควร

ตากแดด



### ประโยชน์ของน้ำหมักชีวภาพ

#### (1) ด้านการเกษตร

- ก. ช่วยปรับสภาพความเป็นกรด - ด่างในดินและน้ำ
- ข. ช่วยปรับสภาพโครงสร้างของดินให้ร่วนซุยอมน้ำและอากาศได้ดี

ยิ่งขึ้น

- ค. ช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในดินให้เป็นธาตุอาหารแก่พืช พืชสามารถดูดซึมไปใช้ได้โดยไม่ต้อง ใช้พลังงานมากเหมือนการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์
  - ง. ช่วยเร่งการเจริญเติบโตของพืชให้สมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ
- ต้านทาน โรคและแมลง

- จ. ช่วยสร้างฮอร์โมนพืช ทำให้ผลผลิตสูงและคุณภาพของผลผลิตดีขึ้น
- ฉ. ช่วยให้ผลผลิตคงทนเก็บรักษาไว้ได้นาน

#### (2) ด้านปศุสัตว์

- ก. ช่วยกำจัดกลิ่นเหม็นจากฟาร์มสัตว์ ไล่ สุกกร ได้ภายใน 24 ชม.
- ข. ช่วยกำจัดน้ำเสียจากฟาร์มได้ภายใน 1 - 2 สัปดาห์
- ค. ช่วยป้องกันโรคอหิวาห์ และ โรคระบาดต่างๆ ในสัตว์ แทนยาปฏิชีวนะและอื่นๆ ได้
- ง. ช่วยกำจัดแมลงวันด้วยการตัดวงจรชีวิตของหนอนแมลงวันไม่ให้เข้าดักแด้ เกิดเป็นตัวแมลงวัน

#### (3) ด้านการประมง

- ก. ช่วยควบคุมคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำได้
- ข. ช่วยแก้ปัญหาโรคพยาธิในน้ำซึ่งเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ
- ค. ช่วยลดปริมาณจี้เลนในบ่อและไม่นำเหม็น สามารถนำไปผสมเป็นปุ๋ยหมักกับพืชต่างๆ ได้ดี

#### (4) ด้านสิ่งแวดล้อม

- ก. ช่วยบำบัดน้ำเสียจากการเกษตรปศุสัตว์การประมง โรงงานอุตสาหกรรมชุมชนและสถานประกอบการทั่วไป
- ข. ช่วยกำจัดกลิ่นเหม็นจากกองขยะการเลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนต่างๆ
- ค. ปรับสภาพของเสีย เช่น เศษอาหารจากครัวเรือนให้เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงสัตว์ และการเพาะปลูกพืช

ง. กำจัดขยะด้วยการย่อยสลายให้มีจำนวนลดน้อยลง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

จ. ช่วยปรับสภาพอากาศที่เสียให้สดชื่น และมีสภาพดีขึ้น

### 1.1.2 น้ำยาล้างจาน ล้างจาน ล้างรถ สูตรชีวภาพ

คุณเคยคำนวณบ้างหรือไม่ว่าในแต่ละเดือนครอบครัวของเราจ่ายเงินไปเท่าไรในการซื้อผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างรถ หรือน้ำยาทำความสะอาดสารพัดล้าง แล้วสินค้าที่เราซื้อมาใช้มันดีจริงอย่างที่เขาโฆษณาหรือเปล่า วันนี้เรามาลองใช้ภูมิปัญญาเพื่อพึ่งพาตนเองกันเถอะ มาทำผลิตภัณฑ์ดีๆ ราคาถูกมากๆ ใช้เองดีกว่า จะขอเรียกเจ้าสิ่งนี้ว่า “น้ำยาอเนกประสงค์ สูตร 2 พลัง” ซึ่งใช้ซักล้างได้สารพัด ทั้งซักผ้า ล้างจาน ล้างรถ ทำความสะอาดพื้นล้างคราบสกปรก และมีพลังขจัดคราบ มากเป็น 2 เท่า คือ ทั้งจากสารขจัดคราบ และจากกรดในน้ำหมักชีวภาพสูตรผลไม้

#### 1) ส่วนผสม

(1) N 70 หรือ EMAL 270 TH (หัวแชมพู) 1 กก.

หัวเชื้อ N70 ที่นำมาเป็นวัตถุดิบในการทำ

น้ำยาล้างจานนี้สามารถหาซื้อได้ที่ ธนาคาร

เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.)

(2) EMAL 10 P (ผงฟอง) 200 กรัม

(3) Sodium chloride (เกลือ หรือ ผงขี้เถ้า) 500 กรัม

(4) น้ำสะอาด 10-11 กก.

(5) NEOPELEX F 50 (สารขจัดคราบชนิดเข้มข้น) 500-700 กรัม

(ถ้าเป็นสารขจัดคราบชนิดธรรมดา NEOPELEX

F 24 ใช้ 1 กก.)

(6) น้ำหมักชีวภาพ (สูตรเนื้อมะกรูด) 2 กก.

(หรือจะใช้ น้ำหมักชีวภาพที่หมักจากผลไม้รสเปรี้ยว

ชนิดอื่นๆ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นทดแทนกันได้

เช่น สับปะรด มะเฟือง มะนาว ฯลฯ อ่านข้อมูล

เพิ่มเติม การทำน้ำหมักชีวภาพได้ใน ข้อ 1.1 )

(7) น้ำหอมกลิ่นตามชอบ (จะไม่มีใส่เลยก็ได้)

#### 2) วิธีทำ

(1) ใส่หัวแชมพู ผงฟอง และผงขี้เถ้าลงในภาชนะ (ควรเทผงฟอง

ต่ำๆ เบาๆ เพราะจะฟุ้ง และสูตรที่ให้นี้จะได้น้ำยาปริมาณมากถึง 15 ลิตร ควรใช้ถังพลาสติกใบใหญ่ๆ ชนิดกันระเบิดในการผสม)

(2) ใช้พายคนส่วนผสมทั้ง 3 อย่าง ให้เข้ากันให้มากที่สุด (คนประมาณ 5 นาที ส่วนผสมจะเป็นครีมขาว ชัน ฟุ้งคล้ายๆกับครีมแต่งหน้าขนมเค้ก) แต่อาจยังมีเสียงดังแกรกๆ เหมือนมีเม็ดทรายอยู่เล็กน้อย

(3) ค่อยๆ เติมน้ำสะอาดลงในส่วนผสมทีละน้อยๆ พร้อมกับคนไปเรื่อยๆ ให้ส่วนผสมละลายเข้ากัน (ถ้าใส่น้ำครั้งเดียวหมด ส่วนผสมจะจับตัวเป็นก้อน คนให้ละลายเข้ากันได้ยากมาก)

(4) เมื่อใส่น้ำจนครบตามจำนวนจึงใส่สารขจัดคราบ แล้วคนส่วนผสมให้เข้ากัน

(5) ใส่น้ำหมักชีวภาพ แล้วคนส่วนผสมให้เข้ากัน (ถ้าใช้น้ำหมักชีวภาพที่หมักจากผลไม้ นาน 3 เดือนขึ้นไปเมื่อผสมแล้วจะเก็บน้ำยาได้นานเป็นปี ไม่เสียง่าย)

ถ้าไม่มีน้ำหมักชีวภาพสูตรผลไม้ที่หมักจนได้ที่แล้ว แต่ต้องการใช้น้ำยา จะใช้น้ำมะกรูดต้ม หรือน้ำสับปะรดต้ม แทนก็ได้ ทำโดยหั่นผลมะกรูดตามขวางลูกหรือสับสับปะรดให้ละเอียด ผสมกับน้ำสะอาดหรือน้ำขาวข้าวให้ท่วมเนื้อ นำไปต้มจนเปื่อยดี แล้วจึงกรองเอาเฉพาะน้ำมาใช้ แต่วิธีนี้ เมื่อผสมเป็นน้ำยาแล้ว จะเก็บไว้ได้นานประมาณ 1 เดือนเท่านั้น ถ้าเกินกว่านี้ น้ำยาจะมีกลิ่นคล้ายน้ำดองผักหรือผลไม้ ไม่น่าใช้

(6) ใส่น้ำหอม คนส่วนผสมให้เข้ากันดี (จะไม่ใส่น้ำหอมเลยก็ได้ ถ้าใช้เป็นน้ำยาล้างจานไม่ควรใส่น้ำหอมเลย)

(7) ตั้งทิ้งไว้ให้ฟองยุบตัว (ประมาณ 1 คืน) จึงกรองน้ำยาใส่ภาชนะเก็บไว้ใช้

#### หมายเหตุ

ความจริงแล้วน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ที่จำหน่ายในท้องตลาดทั่วไปนั้น มีส่วนผสม สูตร และวิธีทำคล้ายๆ กัน อาจมีข้อแตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เช่น ชื่อของหัวแชมพู ชื่อของสารขจัดคราบ ปริมาณของส่วนผสม เพียงแต่น้ำยาฯ ที่ผลิตขายกันทั่วไปตามท้องตลาดนั้น จะใส่สีและกลิ่นให้ต่างกันออกไป จึงเรียกเป็นน้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างรถ ฯลฯ ผู้ใช้จึงคิดว่าน้ำยาแต่ละชนิดมีคุณสมบัติในการทำทำความสะอาดต่างกันด้วย และน้ำยาต่างๆ ที่ขายทั่วไปนั้น จะไม่มีส่วนผสมของสารชีวภาพเลย เพียงแต่ใส่สีและกลิ่นเลียนแบบธรรมชาติ (ดูได้จากโฆษณา น้ำยา...กลิ่นมะกรูด กลิ่นมะนาว กลิ่นสตรอเบอร์รี่)

น้ำยาอเนกประสงค์สูตรที่ให้ไปนี้ สามารถใช้ได้ทั้งซักผ้า ล้างจาน

ล้างรถ ทำความสะอาดพื้น ขอแนะนำว่าน้ำยาอเนกประสงค์ที่เราทำใช้เอง ไม่จำเป็นต้องใส่สียลบ (ลดการใช้ทรัพยากร ลดการใช้สารเคมี) และการทำน้ำยาสำหรับล้างจานไม่ควรใส่กลิ่น (ลดปริมาณสารเคมีตกค้าง) การทำน้ำยาซักผ้า อาจเลือกใช้กลิ่นที่ชอบและใส่เท่าที่คิดว่าหอมเพียงพอแล้ว ส่วนการทำน้ำยาล้างรถ น้ำยาทำความสะอาดพื้น จะใส่กลิ่นหรือไม่ก็ได้ น้ำหอมแต่ละกลิ่นก็มีราคาถูก-แพงแตกต่างกัน (หรือจะไม่ได้ใส่กลิ่นเลย แล้วใช้ทุกอย่างก็ได้) สำหรับการซักคราบที่สกปรกมาก อาจใส่สารซักคราบและน้ำหมักชีวภาพเพิ่มได้อีก แต่ถ้าใส่มากเกินไปจะกัดมือ ตามสูตรนี้เมื่อผสมเสร็จแล้วจะได้น้ำยาประมาณก่อนถึงสี่พลาสติกใบใหญ่ ครอบคร้วเล็กๆ ใช้ไปได้หลายเดือนเลย

### การซักผ้าด้วยน้ำยาอเนกประสงค์สูตรน้ำหมักชีวภาพ

เพียงใส่น้ำยาฯ ลงในน้ำสะอาด (ปริมาณใกล้เคียงกับการใช้น้ำยาซักผ้าทั่วๆ ไป) แล้วผสมน้ำยาฯ ให้ละลายเข้ากันกับน้ำ นำผ้าลงแช่ทิ้งไว้อย่างน้อย 30 นาที จากนั้นก็ซักเหมือนกับการซักผ้าด้วยผงซักฟอกหรือน้ำยาซักผ้าทั่วๆ ไป แต่การซักผ้าด้วยน้ำยาอเนกประสงค์สูตรชีวภาพนี้ มีข้อดีว่าการซักผ้าด้วยผงซักฟอกหรือน้ำยาซักผ้าทั่วๆ ไปหลายประการดังนี้ (ได้พิสูจน์มาแล้วทั้งด้วยตัวครูป้าเองและคนรอบข้าง)

1. ทำได้เองในครัวเรือน ราคาถูกกว่า ประหยัดเงินมากกว่า
2. ใช้ง่ายกว่าผงซักฟอก เพราะน้ำยาฯ ละลายง่ายกว่า
3. ใช้ซักผ้าได้ทั้งแบบซักด้วยมือ และซักเครื่อง
4. ซักคราบสกปรกได้ดี เบาลแรงขี้ ถนอมมือ
5. ถึงแช่ผ้าทิ้งไว้ค้างคืน น้ำซักผ้าก็ไม่เหม็นคาวเหม็นเน่า (เพราะไม่มี

ส่วนผสมของเป็ง)

6. เมื่อผ้าแห้งแล้วจะมีกลิ่นสะอาด ไม่เหม็นอับ
7. แม้ตากผ้าไว้ในที่ร่ม หรือตากผ้าตอนกลางคืน ผ้าก็ไม่เหม็นคาวเหม็น
8. ในช่วงที่มีฝนตกติดต่อกันหลายวัน ไม่มีแสงแดด ผ้าก็ไม่เหม็นอับ
9. เสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วจะมีกลิ่นเหม็นน้อยกว่าเสื้อผ้าที่ซักทั่วๆ ไป
10. ถนอมเส้นใยผ้า เสื้อผ้าไม่เก่าเร็ว
11. น้ำทิ้งจากการซักผ้า เมื่อนำไปรดต้นไม้จะโตดี มีโรคและแมลงรบกวน

น้อย

12. น้ำทิ้งจากการซักผ้า เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า (เพราะไม่มี

ส่วนผสมของโซดาไฟ สีสั่งเคราะห์)

**1.1.3 ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด** เป็นการนำปุ๋ยหมักมาแปรรูปในลักษณะอัดเม็ด เพื่อเพิ่มมูลค่า ปัจจุบัน เป็นที่นิยมในการนำมาใช้เนื่องจากสะดวกต่อการใช้งาน

**1) ส่วนผสม**

- (1) เศษอาหาร 1 ส่วน
- (2) แกลบดำ 1 ส่วน
- (3) แกลบดิบ 1 ส่วน
- (4) ปุ๋ยคอก 1 ส่วน
- (5) รำรวม 30%

**2) ขั้นตอนปฏิบัติ**

- (1) นำส่วนผสมทุกอย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยใช้ น้ำหมักชีวภาพ เป็นวัสดุในการผสม จะพลิก กลบทุกๆ 7 วัน และรดด้วยน้ำหมักให้ชุ่ม ประมาณ 1 เดือน
- (2) นำมาผ่านเครื่องบดละเอียดจะได้ปุ๋ยหมักที่เป็นผงละเอียด แล้วนำเข้าเครื่องผสมพร้อม รดด้วยน้ำหมักชีวภาพอีกครั้ง
- (3) นำเข้าเครื่องอัดเม็ด จากนั้นนำไปผึ่งให้แห้งเพื่อบรรจุกระสอบต่อไป

**1.1.4 นำขยะเศษอาหารไปจำหน่าย** โดยตรงแก่ผู้ประกอบการเลี้ยงปลาสด โดยประชาชนคัดแยกขยะจำพวกเศษอาหารไว้แยกเฉพาะ และนำมาแขวนไว้หน้าบ้าน เช่นเดียวกันกับขยะที่ไม่สามารถขายได้ ชาวเล็งจะเป็นผู้จัดเก็บและนำไปรวบรวมเพื่อจำหน่ายต่อไป รายได้นำเข้าสู่กองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน

**1.2 การคัดแยกขยะขายได้ (recycle)**

มีรูปแบบ ดำเนินการ 3 รูปแบบ

**1.2.1 รูปแบบที่ 1 การจัดการขยะและวัสดุรีไซเคิลโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว**

ดำเนินการเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเป็นผู้ดำเนินงานเอง และทำหน้าที่ในการรับขยะและวัสดุรีไซเคิลจากครัวเรือนที่ร่วมโครงการ โดยมีกรนัดหมายวัน เวลา ในการจัดเก็บ และรับซื้อ วัสดุรีไซเคิล จากนั้นจะรวบรวม คัดแยก และจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อของเก่าในพื้นที่สำหรับขยะ ย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร อาจนำไปทำปุ๋ย ทำน้ำหมักชีวภาพ ส่วนขยะทั่วไปและขยะอันตราย จะรวบรวมเพื่อนำไปกำจัดโดย อบต. ต่อไป

## ขั้นตอนการดำเนินงาน



ขั้นตอนที่ 1 อบรมผู้นำชุมชน เพื่อส่งเสริมความรู้ประโยชน์จากการคัดแยกขยะ และวัสดุรีไซเคิล เทคนิคการคัดแยกขยะ และการแปรรูป ขยะอินทรีย์ไปใช้ประโยชน์ให้กับแกนนำโดยหวังผลให้เกิด การเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 แต่งตั้งคณะทำงาน มาจากผู้แทนของ อบต. และผู้แทนของชุมชน/ หมู่บ้านที่ร่วมโครงการ โดยจะหารือในการนัดวัน เวลา และกำหนดเส้นทางในการจัดเก็บรวมทั้งคัดเลือกร้าน รับซื้อที่ให้ราคายุติธรรม

ขั้นตอนที่ 3 ประสานร้านรับซื้อในพื้นที่ คัดเลือกร้านรับซื้อ โดยผ่านการเปรียบเทียบ ราคาอย่างน้อย 3 ราย โดยเน้นร้านที่รับซื้อวัสดุรีไซเคิลได้เกือบทุกประเภทและให้ราคาดีที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ประชาสัมพันธ์และรณรงค์โครงการ คณะทำงานจะประชาสัมพันธ์และรณรงค์โครงการ ให้ชุมชนรับทราบ เช่น การเดินเคาะประตูบ้าน ดัดป้ายประชาสัมพันธ์ หรือประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชนและ โทรทัศน์ท้องถิ่น เป็นต้น

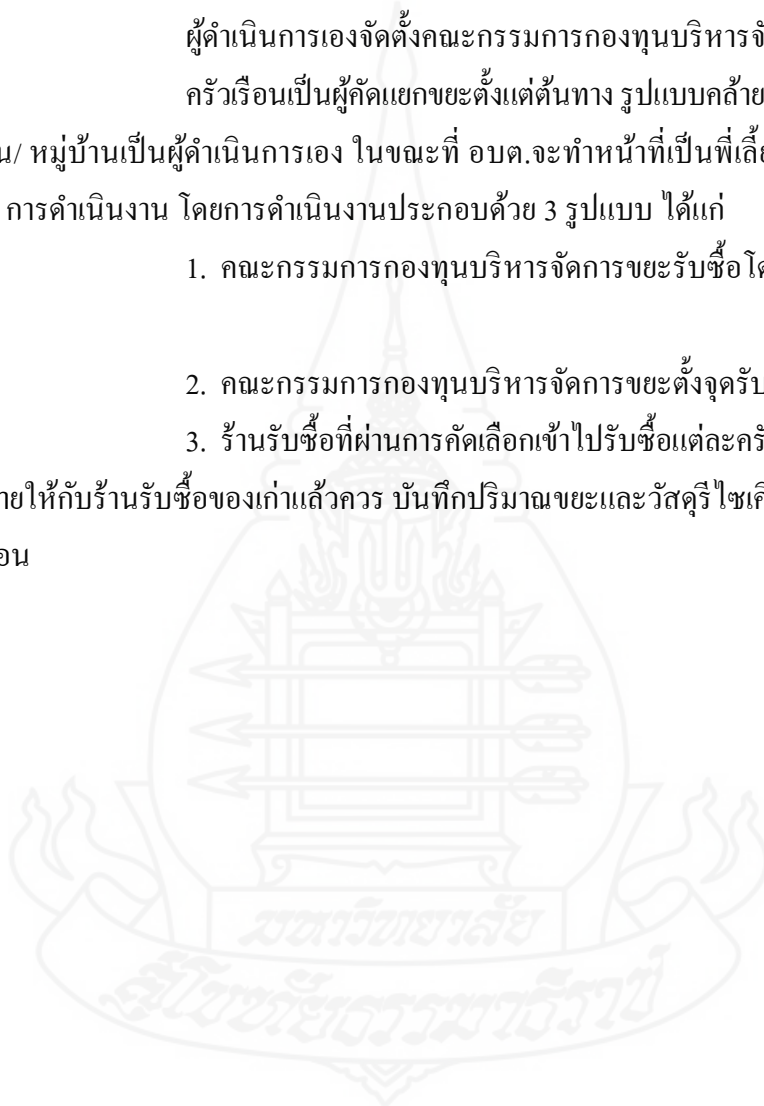
ขั้นตอนที่ 5 เริ่มดำเนินงาน ในวันเปิดโครงการควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ การรีไซเคิล เพื่อเป็นการสร้างความ สนใจและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมกับโครงการมากขึ้น

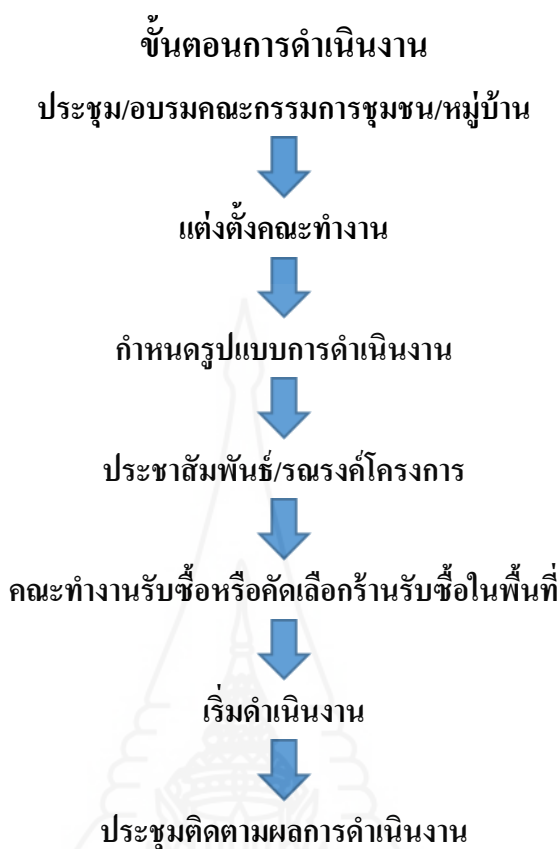
ขั้นตอนที่ 6 ติดตามผลการดำเนินงาน คณะทำงานจะประชุมผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อปรับปรุงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งสรุปตัวเลขปริมาณวัสดุรีไซเคิลที่รวบรวมได้

### 1.2.2 รูปแบบที่ 2 การจัดการขยะและวัสดุรีไซเคิลในชุมชน/หมู่บ้าน โดยชุมชน/หมู่บ้านเป็น

ผู้ดำเนินการเองจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน คริวเรือนเป็นผู้คัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง รูปแบบคล้ายต้นแบบที่ 1 แตกต่างกันที่ชุมชน/หมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเอง ในขณะที่ อบต.จะทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำและสนับสนุน การดำเนินงาน โดยการดำเนินงานประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่

1. คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะรับซื้อโดยตรงจากแต่ละคริวเรือน
2. คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะตั้งจุดรับซื้อเอง
3. ร้านรับซื้อที่ผ่านการคัดเลือกเข้าไปรับซื้อแต่ละคริวเรือน เมื่อรวบรวมและจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อของเก่าแล้วควร บันทึกปริมาณขยะและวัสดุรีไซเคิลที่รวบรวมได้สรุปเป็นรายเดือน





ขั้นตอนที่ 1 ประชุมคณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจ และคัดเลือกรูปแบบ การดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน และประโยชน์ของโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน โดยสรรหาผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยส่วนใหญ่มาจากคณะกรรมการหรือผู้แทนของ ชุมชน/หมู่บ้านที่ร่วม โครงการ และมีผู้แทนของ อบต. ร่วมเป็นที่ปรึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรูปแบบการดำเนินงาน เลือกรูปแบบที่เหมาะสม อาจให้คณะกรรมการหรือชุมชน/หมู่บ้านดำเนินงานเองหรือให้ร้าน รับซื้อที่ผ่านการคัดเลือกเข้าไป รับซื้อแต่ละครัวเรือนได้ หรือจะตั้งเป็นจุดรับซื้อเพื่อให้สมาชิกของ ชุมชน/หมู่บ้านนำวัสดุรีไซเคิล มาจำหน่ายยังจุดที่กำหนดได้ พร้อมทั้งจัดทำระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน ขึ้นเพื่อปฏิบัติตามแนวทาง

ขั้นตอนที่ 4 ประชาสัมพันธ์และรณรงค์โครงการ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น ป้าย วนิล แผ่นพับ ใบปลิว เพื่อให้แต่ละครัวเรือนแยกขยะแต่ละประเภทแล้วรวบรวมไว้



ขั้นตอนที่ 5 คณะทำงานรับซื้อหรือคัดเลือก ร้านรับซื้อในพื้นที่ หรืออาจ  
จะประสานกับ อบต. ในพื้นที่ให้มารับวัสดุรีไซเคิล ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

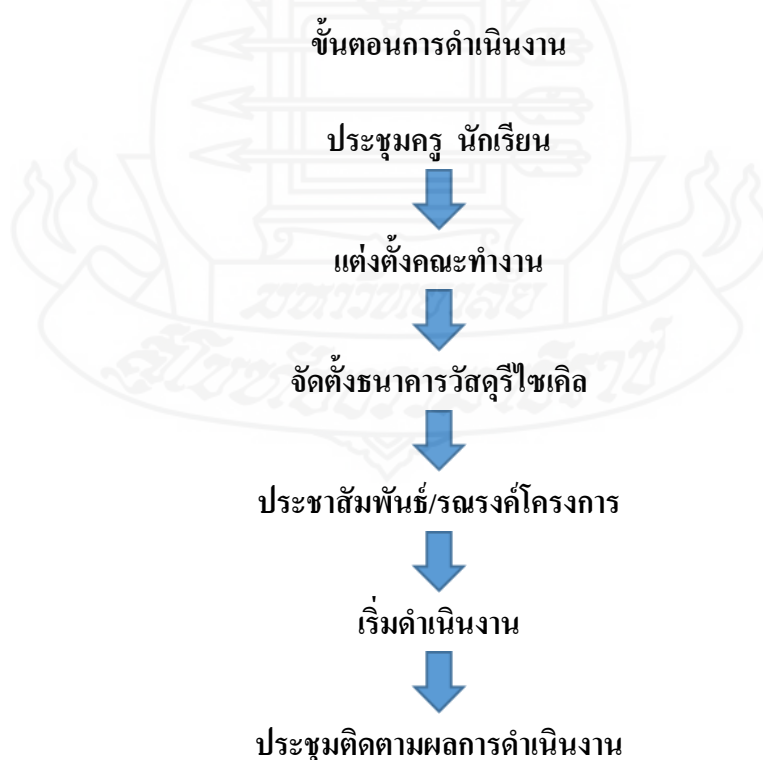
ขั้นตอนที่ 6 เริ่มดำเนินงาน คณะทำงานจะรับสมัครสมาชิก โดยทาง  
คณะทำงานอาจหาภานะ รองรับสำหรับแยกประเภทให้กับครัวเรือนที่ร่วมโครงการ หรือส่งเสริม  
ความรู้ให้ครัวเรือนมีการ คัดแยกประเภทของขยะก่อนจะรวบรวมให้คณะทำงานจัดเก็บ ซึ่งครัวเรือน  
ที่ร่วมโครงการจะติด สติกเกอร์หรือทำสัญลักษณ์หน้าบ้านเพื่อความสะดวกแก่ผู้จัดเก็บ

ขั้นตอนที่ 7 ประชุมติดตามผลการดำเนินงาน คณะทำงานจะมีการประชุม  
และรวบรวมปริมาณ วัสดุรีไซเคิลที่เข้าสู่โครงการรวมทั้งปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น

### 1.2.3 รูปแบบที่ 3 การจัดการขยะและวัสดุรีไซเคิลในสถานศึกษาในรูปแบบของ ธนาคาร

วัสดุรีไซเคิล

เป็นการจัดการวัสดุรีไซเคิลผ่านทางธนาคารวัสดุรีไซเคิล โดยสมาชิกจะนำ  
วัสดุรีไซเคิล มาฝากกับธนาคารฯ และสามารถถอนเงินได้ตามวัน เวลาทำการของธนาคารฯ ซึ่งมีรูปแบบ  
คล้าย ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป



ขั้นตอนที่ 1 ประชุมครู นักเรียน เพื่อทำความเข้าใจกับคณะกรรมการเกี่ยวกับ การดำเนินงาน การสื่อสารให้สมาชิกในโรงเรียน เข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย

ขั้นตอนที่ 2 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานมาจากนักเรียน อาจเป็นอาสาสมัครก็ได้ ทำหน้าที่รับผิดชอบใน กิจกรรมรับฝากและบริหารจัดการภายในอาคารฯ

ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งธนาคารวัสดุรีไซเคิล คณะทำงานดำเนินการประชุม ร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการจัดตั้งธนาคารฯ เช่น การสรรหา สถานที่ดำเนินการ การกำหนดวัน และเวลาดำเนินการธนาคารฯ วิธีการรับฝาก การจัดสรรรายได้ การสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น ตลอดจน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการในหน้าที่ต่างๆ อย่างชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ โครงการ คณะทำงานควร กำหนดแนวทางการ ประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารฯ วิธีการ ประชาสัมพันธ์ เช่น การบอกต่อ เสียงตามสาย แผ่นพับ การประกาศในที่ประชุม ทั้งนี้ขึ้นกับความ เหมาะสม ของแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 5 เริ่มดำเนินงาน วันแรกที่ เปิดธนาคารฯ จะมีนักเรียนที่สนใจ มาสมัครเป็นสมาชิก ซึ่งอาสาสมัครในนามราย บุคคล หรือในนามของกลุ่มก็ได้

ขั้นตอนที่ 6 ประชุมติดตามและประเมินผล เจ้าหน้าที่ธนาคารฯ จะนำ ข้อมูลรายรับ-จ่าย ปริมาณวัสดุรีไซเคิลและปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นหารือกับคณะกรรมการเพื่อปรับปรุง ให้ธนาคารฯ พัฒนา ดียิ่งขึ้นต่อไป

#### 1.2.4 สรุปการเตรียมการดำเนินงานสำหรับรูปแบบที่ 1 ถึง 3

- 1) จัดอบรมให้กับคนในชุมชน/หมู่บ้าน/นักเรียน
- 2) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายผ้า ไว้นิล แผ่นพับ ใบปลิว อาจเป็น การสนับสนุนของ อบต.
- 3) จัดเตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินงาน เช่น ถังพลาสติก ตาข่ายขนาด 20 หรือ 60 กิโลกรัม ถุงลูกเต๋า เครื่องคิดเลข เป็นต้น
- 4) จัดทำแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกรายรับ-รายจ่าย บันทึกจำนวน สมาชิก ทะเบียน ร้านรับซื้อในพื้นที่ บันทึกการรับฝากของสมาชิก เป็นต้น
- 5) จัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ เช่น การให้รางวัลแก่ผู้นำวัสดุรีไซเคิล มาร่วมโครงการสูงสุด การร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

1.3 คัดแยกขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับวิธีการคัดแยกขยะอันตรายและการจัดเก็บขยะจากชุมชน วัน เวลา ในการจัดเก็บในแต่ละชุมชน โดยใช้ถุงขยะที่มีสัญลักษณ์ขยะอันตรายให้แต่ละชุมชนใส่ขยะอันตรายนำมารวบรวมทิ้งตามสถานที่ที่ชุมชนกำหนดและองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วกำหนด วัน เวลา เข้าจัดเก็บ ตามที่กำหนดมา ประมาณเดือนละ 2 ครั้งและองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ

1.3.1 ประเภทของมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนที่เก็บรวบรวม  
แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- 1) ถ่านไฟฉาย ถ่านกระดุม แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ แบตเตอรี่กล้องดิจิทัล และแบตเตอรี่ที่อัดประจุซ้ำได้
- 2) หลอดไฟ ได้แก่ หลอดฟลูออเรสเซนต์ และหลอดไฟชนิดอื่นๆ
- 3) ภาชนะบรรจุสารเคมี เช่น กระจกป้องกันสเปรย์ กระจกสี ขวดยาหมอมคอายุ ขวดน้ำยาล้างห้องน้ำ



ภาพที่ 2 การคัดแยกประเภทขยะอันตราย

### 1.3.2 การเก็บรวบรวมมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตราย

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเริ่มดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนมีการคัดแยกขยะอันตราย โดยให้การสนับสนุนชุดภาชนะรองรับขยะอันตราย แก่ชุมชน/หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการสถานประกอบการ วัด ชุมชนละ 1 ชุด ประกอบด้วย 4 ถัง โดยการกำหนดจุดทิ้ง และกำหนดวันเข้าเก็บ ขนขยะอันตราย ดังนี้

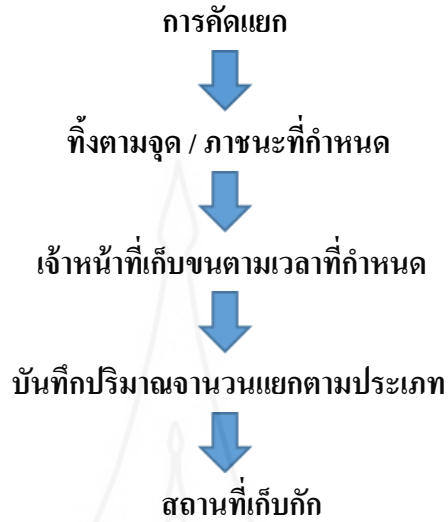
- 1) ชุมชน /สถานประกอบการ เดือนละ 2 ครั้ง คือทุกวันที่ 1 และ 15 ของเดือน กับ ทุกวันที่ 2 และ 16 ของเดือน
- 2) โรงเรียน วัด เดือนละ 1 ครั้ง คือทุกวันที่ 3 ของเดือน (หากตรงกับวันหยุด ให้เลื่อนไปในวันถัดไป)



ภาพที่ 3 จุดทิ้งของเสียอันตราย

แผนผังการเก็บรวบรวมมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

แหล่งกำเนิดมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน



แผนผังการเก็บกักมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

รวบรวมขยะอันตราย จากชุมชน

↓

สถานที่เก็บกักขยะอันตรายจากชุมชน

↓

ตรวจสอบและ แยกประเภท

↓

ชั่งน้ำหนักแยกประเภท

↓

บันทึกน้ำหนักในแบบฟอร์ม

↓

บรรจุลงภาชนะ ตามประเภท

- ติดฉลาก

- บันทึกจำนวนภาชนะ

- วางภาชนะตามผังที่กำหนด

↓

ส่งกำจัด

1.4 การคัดแยกขยะทั่วไป ที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยการใส่ถุงพลาสติก ที่ได้จากการซื้อสินค้าจากห้าง/ร้าน นำกลับมาใส่ขยะทั่วไป มัดปากถุงและนำไปทิ้งในภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่จัดไว้



ภาพที่ 4 ภาพแสดงการแขวนขยะทั่วไป

## 2. ขั้นตอนการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

2.1 ถนนปลอดถังขยะ ดำเนินการหลังจากขั้นตอนที่ 1 การคัดแยกขยะ หลังจากนั้น อบต.ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้าว่าเจ้าหน้าที่จะทำการเก็บถังขยะที่ตั้งอยู่หน้าบ้านออก เพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันปัญหาการสะสมของแหล่งเชื้อโรค ปัญหาการจราจร ซึ่งเจ้าหน้าที่ให้ความสนใจในเรื่องการกำหนดเวลาในการทิ้งขยะมูลฝอย ว่าให้ทุกบ้านนำถุงขยะที่คัดแยกไว้แล้วนำมาทิ้งที่จุดรวบรวมขยะมูลฝอยรวมของชุมชนในช่วงเวลาใด



ภาพที่ 5 ภาพแสดงถนนปลอดถังขยะ

จัดประกวดกิจกรรม หน้าบ้าน นามอง เปลี่ยนจากที่ตั้งถังขยะ เป็นปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หรือพืชสวนครัวแทน โดยในการจัดประกวด อบต. บางแก้วเป็นผู้ดำเนินการ



ภาพที่ 6 ภาพแสดงกิจกรรมหน้าบ้านนามอง

2.2 การทิ้งขยะมูลฝอยหน้าบ้าน ประชาชนนำขยะทั่วไปที่คัดแยกไว้ มัดปากถุง ให้เรียบร้อย นำมาทิ้งที่ถังขยะมูลฝอยรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้จัดหาสถานที่ ที่เหมาะสมพร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ถังขยะชนิดถังคอนเทนเนอร์มีฝาปิดมิดชิดมา ตั้งไว้รองรับขยะมูลฝอยจากหมู่บ้าน โดยกำหนดเวลาในการนำมาทิ้ง คือ ก่อนเวลา 12.00 น. ของทุกวัน



ภาพที่ 7 แสดงจุดทิ้งขยะหน้าบ้าน

**2.3 การเก็บขยะด้วยชาเล้ง** องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วเป็นผู้จัดหารถมอเตอร์ไซด์/จักรยาน ชาเล้ง พร้อมทั้งคนขับ เป็นผู้มาจัดเก็บขยะมูลฝอย ตามเวลาที่กำหนด คือ ก่อนเวลา 12.00 น. วันจันทร์-วันเสาร์ หยุดวันอาทิตย์ เจ้าหน้าที่ขับชาเล้งเป็นผู้เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไปยังจุดถังขยะรวมของชุมชน เพื่อรถเก็บขนขยะของ อบต.บางแก้ว มารับนำไปกำจัด



ภาพที่ 8 รถชาเล้งเพื่อใช้ในการเก็บขยะตามหน้าบ้าน



2.4 จุดรวบรวมขยะในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะนำรถขยะแบบยกถังคอนเทนเนอร์/หรือรถอัดท้าย สำหรับหมู่บ้านที่ใช้ถังขยะแบบธรรมดา ซึ่งเป็นถังรองรับขยะรวมนำไปกำจัด ณ บ่อฝังกลบขยะเอกชนที่รับทำการกำจัด



ภาพที่ 9 จุดรวบรวมขยะของชุมชน/หมู่บ้าน



ภาพที่ 10 รถบรรทุกขยะชนิดถังคอนเทนเนอร์ และรถอัดท้าย

**2.5 การรวบรวมขยะอันตราย** องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเข้าจัดเก็บในแต่ละชุมชน ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยมีการบันทึกจำนวนมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนลงในแบบฟอร์มที่กำหนดทุกครั้งที่เกี่ยวข้องและจัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ



ภาพที่ 11 จุดรวบรวมขยะอันตราย

### 3. ขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอย

#### 3.1 การกำจัดขยะอินทรีย์

การทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว สนับสนุนด้านองค์ความรู้และงบประมาณ โดยจัดการฝึกอบรมในแต่ละชุมชน และประชาชนสามารถทำเองที่บ้านหรือทำร่วมกัน คือ กลุ่มของครัวเรือน กลุ่มกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชน ปุ๋ยที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในชุมชน หรือนำไปจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มกองทุนฯ โดยมีผลตอบแทนให้เป็นสวัสดิการชุมชนและพัฒนาชุมชน ยกตัวอย่างเช่น จัดซื้ออุปกรณ์กีฬา ทุนการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาส เป็นต้น



ภาพที่ 12 การทำปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ชีวภาพและนำไปใช้ประโยชน์

### 3.2 การกำจัดขยะทั่วไป

ระบบฝังกลบอย่างถูกสุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้นำขยะมูลฝอยที่รวบรวมได้ไปกำจัด บ่อฝังกลบขยะอย่างถูกสุขาภิบาล

3.3 การกำจัดขยะอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วจะเข้าจัดเก็บในแต่ละชุมชนตามเวลากำหนด ประมาณ เดือนละ 2 ครั้ง และจัดกิจกรรมรณรงค์ ขยะอันตรายแลกของรางวัล เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ และดำเนินการจ้างเหมาบริษัทเอกชนนำขยะอันตรายไปกำจัด

### 4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

จากข้อสรุปร่วม ทั้ง 2 รูปแบบนั้น ผู้วิจัยและประชากรที่ศึกษา ทั้ง 50 คน ได้มีข้อตกลงร่วมกันในการก่อตั้งกองทุนบริหารจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว โดยประชาชนมีส่วนร่วม วัตถุประสงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกในการจัดการขยะ และการรักษาสีเขียวในชุมชน เป็นการช่วยลดปริมาณขยะและเสริมสร้างความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ และนำผลพลอยได้จากการตั้งกองทุนบริหารจัดการขยะมาตั้งเป็นกองทุนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยประชากรที่ศึกษาจึงร่วมเป็นคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วเพื่อเป็นการดำเนินกิจกรรมนำร่อง แก่ชุมชนอื่น ๆ จึงได้ร่วมจัดทำระเบียบ ดังนี้

#### หมวด 1

#### ทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว พ.ศ. 2558”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้นายกองการบริหารส่วนตำบลบางแก้ว รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เพื่อปลูกจิตสำนึกในการจัดการขยะและการรักษาสีเขียวในชุมชน
- (2) เป็นการช่วยลดปริมาณขยะและเสริมสร้างความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องเหมาะสม
- (3) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการฝากหุ้น (ด้วยการขายขยะรีไซเคิล)

(4) เพื่อนำผลพลอยได้จากการตั้งกองทุนขยะมาตั้งเป็นกองทุนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

(5) เพื่อเป็นการสร้างรูปแบบการจัดการขยะ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุน

(1) งบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

(2) เงินรายได้อื่นๆ

## หมวด 2

### คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะ

ข้อ 6 คุณสมบัติของคณะกรรมการ

(1) เป็นผู้พำนัก หรือ พักอาศัยในตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

(2) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

(3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

(4) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นคณะกรรมการ

(1) ยื่นคำขอสมัครเป็นคณะกรรมการกองทุนฯ ได้ที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

ข้อ 8 คณะกรรมการมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุนเพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

คณะกรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 9 และการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้น ควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ข้อ 9 คณะกรรมการบริหารกองทุนต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในชุมชนติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

(2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(3) เป็นผู้ที่ไม่มีความประพฤติบกพร่องในศีลธรรมอันดีมีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(4) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุคคลล้มละลาย

(5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์หรือบุกรุก

(7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

ข้อ 10 คณะกรรมการบริหารกองทุน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(2) ออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนและประกาศใช้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากมติที่ประชุมสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งแล้ว

(3) จัดตั้งสำนักงานกองทุนบริหารจัดการขยะตำบลบางแก้ว ณ ที่ทำการทุกหมู่ที่เข้าร่วมโครงการ

(4) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก

(5) จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ

(6) ทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(7) จัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชนหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 9 กำหนด

(8) พิจารณาดำเนินการใด ๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดของสมาชิกและชุมชน

(9) ดำเนินการอื่นใดเพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในชุมชน

(10) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการของกองทุน

(11) รายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ กองทุนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่อง ดังกล่าวให้สมาชิกทราบตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

(12) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งตามที่ คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ทั้งนี้ การดำเนินการใด ๆ ให้ใช้จ่ายจากเงินรายได้ของกองทุน ฯ

ข้อ 11 คณะกรรมการบริหารกองทุน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

เมื่อคณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการ กองทุน ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรง ตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ได้รับมติจากที่ประชุมสมาชิกโดยมีคะแนนเสียงสามในสี่รับรองให้เป็นกรรมการกองทุนต่อ และมี ความประสงค์ที่จะปฏิบัติงานต่อไปให้มีสิทธิเป็นกรรมการกองทุนต่อไปตามวาระ

ให้กองทุนจัดทำรายงานการประชุมและรายชื่อคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการ คัดเลือกเสนอให้ องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วทราบ

ข้อ 12 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุน พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะกรรมการกองทุน มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของ จำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- (4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวน สมาชิกทั้งหมด
- (5) คณะกรรมการกองทุนฯ ให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 13

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ดำเนินการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนตามวิธีการที่กำหนด และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระ ที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ข้อ 13 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เภรัญญิกกองทุน และเลขานุการกองทุน

คณะกรรมการกองทุนอาจแต่งตั้งที่ปรึกษาของกองทุนได้ตามจำนวนที่เห็นว่าเหมาะสม

ข้อ 14 ประธานกรรมการกองทุนมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน
- (2) เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน
- (3) แต่งตั้งอนุกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมติหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 15 ให้รองประธานกรรมการกองทุน จำนวน 1 คน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน เมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ 16 กรรมการด้านการเงิน จำนวน 3 คน มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุน และรายได้ของกองทุน รวมทั้งการจัดทำบัญชี พร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ 17 กรรมการด้านงานประชาสัมพันธ์ จำนวน 3 คน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป ประชาสัมพันธ์งานต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนในหมู่บ้าน/ชุมชน

ข้อ 18 เลขานุการกองทุน จำนวน 1 คน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป ประชาสัมพันธ์งานต่าง ๆ นัดประชุมกรรมการกองทุน จัดและทำบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการทำงานของกองทุน

ข้อ 19 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุม

หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการกองทุนที่มาประชุมเลือกกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการกองทุนคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง



เป็นเสียงชี้ขาด กรรมการกองทุนผู้ใดมีส่วนได้เสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าร่วมประชุม  
เรื่องนั้น

### หมวด 3

#### การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 20 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการ  
ที่คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะชุมชนนั้นๆ กำหนด และจัดทำรายการรับ-จ่ายกองทุน  
อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี  
รายงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ  
การเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

ให้คณะกรรมการกองทุน สรรหาผู้ตรวจสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อที่ประชุม  
ใหญ่สามัญประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบในการทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายและ  
ทรัพย์สินของกองทุนโดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตาม  
วัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชี  
ต่อคณะกรรมการกองทุน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิกและสาธารณชน

ข้อ 21 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการ  
กองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กองทุนกำหนด ดังนี้

- (1) เป็นเงินสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ...
- (2) เป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ...
- (3) เป็นเงินปันให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ...
- (4) ให้สวัสดิการในชุมชน ร้อยละ...

สำหรับเงินสมทบกองทุนและเงินประกันความเสี่ยงให้คงไว้ในบัญชีที่เปิดไว้ใน

เบื้องต้น

## หมวด 4

## การประชุมใหญ่สมาชิก

ข้อ 22 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสมาชิก อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระเพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนและรับรองกรรมการกองทุนที่ได้รับเลือกใหม่

วิธีการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของชุมชน

ข้อ 23 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุน อาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้ หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร

จากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิกซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 24 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้

การประชุมคราวใดมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เมื่อมีสมาชิกมาประชุม ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ 25 สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาดการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

## หมวดที่ 5

### การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการขยะ

ข้อ 26 การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารจัดการขยะ เป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานกองทุนบริหารจัดการขยะ เพราะคณะกรรมการเป็นบุคคลสำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบลบางแก้ว และภาคประชาชน ที่จะทำให้เกิดการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนและเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการดำเนินงานของกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพดีทั้งกายและจิต มีสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ ดังนั้นคณะกรรมการจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้ สร้างจิตสำนึกร่วมกัน ร่วมเป็นเจ้าของและร่วมกันบริหารจัดการกองทุนฯ

คณะกรรมการฯ ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีวิสัยทัศน์ มีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินงานกองทุน เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเสมอภาค เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ มีการตรวจสอบและให้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งองค์กรบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ได้กำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการอยู่แล้ว

คณะกรรมการทุกคน จึงควรมีเจตคติความเข้าใจที่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ ทำให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ มีคุณภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจอย่างยั่งยืน

คณะกรรมการบริหารกองทุนบริหารจัดการขยะขององค์กรบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ควรมีการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจและการประชุมสัมมนา และการศึกษาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างพื้นที่ในจังหวัดที่มีกองทุนต้นแบบในเรื่องต่างๆ ได้แก่

- 1) การสร้างกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการทำงาน การสร้างจิตสำนึก
- 2) การทำงานเป็นทีม และการสร้างผู้นำ
- 3) ระบบการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล ยึดระบบคุณธรรม

## หมวดที่ 6 การติดตามประเมินผล

ข้อ 27 การบริหารจัดการกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว จะประสบความสำเร็จหรือสามารถเผยแพร่ผลงานต่อประชาชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดแนวทางการประเมินผล 2 รูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังนี้

1) แบบประเมินการบริหารจัดการกองทุน เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการเพื่อให้กองทุนประเมินตนเอง และผู้เกี่ยวข้องประเมินกองทุน ซึ่งจะช่วยตรวจสอบการดำเนินงานว่ามีความครบถ้วน ถูกต้อง และควรจะพัฒนางานด้านใดบ้าง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 3 หมวด คือ การบริหารจัดการกองทุน การมีส่วนร่วม และการสร้างนวัตกรรม

2) แบบประเมินความพึงพอใจและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารประชาชน การประเมินผลโดยใช้แบบประเมินนี้ จุดประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจและการรับรู้ของประชาชนต่อการดำเนินงานของกองทุนบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ซึ่งคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ควรดำเนินการสำรวจอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และนำข้อมูลการสำรวจมาสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรับปรุงแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป



## ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางลาภิสรา บุญปลูก
วัน เดือน ปีเกิด	28 สิงหาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (อนามัยสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. 2545
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่ง	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข

